

XX. EVFOLYAM
1. SZÁM

BUDAPEST, 1930
JANUÁR 1.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

BERESEMÉNYI
KÖNYVTÁR

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Újévi számadás.

Amióta újesztendő van a világon, az emberek mindig megünnepelték valamilyen formában. Ugy valahogy, mint manapság tesszük: jókedvűen és hosszasan búcsúzkodtak az óesztendőtől és a jókívánságok özönével köszöntötték az újat. Csak győzze őket számontartani.

De van ám az újesztendőnek kevésbé vidám oldala is. A számadás. Akarva, nem akarva, számot kell adnunk róla, hogyan sáfárkodtunk másoknak reánk bízott javaival és érdekeivel, mit dolgoztunk az elmúlt és mit fogunk dolgozni a jövő esztendőben?

Nem mondjuk, lehetnek, akik nem érzik hiányát az ilyen számadásnak. Akik úgy okoskodnak, hogy az elkerülhetetlen kötelességek elvégzésén felül nincs számolnivalójuk. A mindig többet, mindig jobbat alkotni és teljesíteni kívánó ambíció nemes nyugtalansága ismeretlen előttük s a haladásnak és tökéletesedésnek rögzös és nem mindig hálás útját szívesen helyettesítik a „jól van úgy, ahogy van” patriarchális álláspontjával, a „napi postá”-nak és a hajszálnyira betartott hivatalos időnek emóciók nélküli Beamternyugalmával. Az ilyenek számadásának végeredménye nemcsak óesztendő estéjén, hanem egy életen keresztül is mindig ugyanaz az állandó matematikai érték marad: plusz-mínusz nulla. Nem tartozik, de követelése, nyeresége sincsen.

Ha van tényező, amely életveszélyes a testületre, hát ez gyógyíthatatlanul az, mert nem a stabilitást, hanem csak azt a pillanatnyi nyugvópontot jelenti, melyen a kő is megáll, mielőtt visszaesni kezdene. Ha az évek sorát mindig csak annak a kétségbeesett szürke mérlegével zárjuk, ami magától történt vagy nem történt, akkor az esztendők fordulása valóban nem jelent többet egy vidám baráti körben megvárt éjfélnél s új dátumnál az ügydarabok sablónos tömkelegében.

Nem az esztelen és meggondolatlan újítási lázat akarjuk éleszteni az újesztendő számára. Isten mentsen tőle, mert természetellenes és mesterséges módon csak csodabogarakat lehet létrehozni, egészséges, életképes organizmust nem. A helyes, természetes és egészséges út valahol a középben van: az

igazi szükségleteknek gondos és fáradhatatlan keresésében, a lehetőségek lelkiismeretes mérlegelésében, a valóraváltás módozatainak megfontolásában, de mindezek után aztán a kivitel következetes kitartásában és energiájában. Mindezeknek pedig csak egyetlenegy és nagyon egyszerű csodaszerük van: a munka.

Senki se állítsa, hogy a maga szerény munkaköre nem nyújt teret és lehetőséget átlagon felüli teljesítmények számára. Az arányok sem nem emelik, sem nem csökkentik a munka abszolút erkölcsi értékét, legfeljebb közvetlen kihatásának terjedelmét befolyásolhatják. A fiatal csendőr, aki az írását tökéletesítette, a járőrvezető, aki ma jobban tud fogalmazni, mint egy évvel ezelőtt s az örsparancsnok, aki jobb és szebb rendet teremtett az örsén vagy az örskörletében, mind-mind részesei a testület alkotó és haladó munkájának, mert produkáltak valamit. És így tovább: ahogy a kicsiny téglák tömegét az építész szellemének tervszerűsége elemekkel dacoló palotává egyesíti, úgy egyesülhet a testületben is az egyesek teljesítménye egészséges, tervszerű és egyirányú haladássá a hozzáértő vezetők kezében, akiknek ezen egészséges folyamat kezdeményezése és irányának megszabása a legszebb, de egyúttal feltétlen rátermettséget is igénylő feladataik közé tartozik.

Próbáljon meg tehát mindenki számotvetni önmagával, hogy vajjon mit jelentett számára az óesztendő: csak színtelen és gépies hétköznapi robotban lemorzszolt tizenkét hónapot-e, vagy pedig lelkes és fáradhatatlan munkát, feltétlenül többet-e, mint amennyit a kötelesség parancsolt? És gondolkozzék felette, mit kellene az újévben megvalósítania a maga személyét, egyéniségét, tudását, teljesítményét vagy szolgálatát illetően, melyek a felismert mulasztások, amelyeket pótolnia kell, a hibák és hiányosságok, amelyek a maga hatáskörében orvoslásra várnak, egyszóval: mit, mennyivel többet és jobbat fog dolgozni az újesztendőben annál, mint amire amúgyis kénytelen?

Ezt nevezik a csendőr egyik legszebb erényének: a lelkiismeretességnek. Távól áll tőlünk a szándék, mindezeket azért elmondani, mintha hiányoznának belőlünk. Csak éppen a csendőri értelmét akartuk az újesztendő aktualitásában egy kissé körülvilágítani, mert szilárd a meggyőződésünk, hogy a haladni- és tökéletesedni vágyás szellemével párosult lelkiismeretesség nemcsak testületünk jövőjének az egyetlen bázisa, hanem hazánk jövőjének is nélkülözhetetlen tényezője.

Ennek az új, friss és haladó munkának a jegyében, testületünk újabb magasbatorlásának biztos és örömteljes reménységével köszöntjük bajtársainkra a boldog újesztendőt!

A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. törvénycikk egyes rendelkezéseinek ismertetése.

Irta: dr. Valló József alezredes.

A közigazgatás törvényes rendelkezésének kényes és bonyolult kérdésével egy évtized óta minden kormányunk foglalkozott. A nehézségeket — pénzügyi okokon kívül — autonom testületek tradicionális előjogainak a modern állami érdekekkel való összeegyeztetése okozta. Végül azonban mégis sikerült az összes nehézségeket megnyugtatólag áthidalni s közigazgatási szervezetünket nyugati nagy nemzetek által elért színvonalra emelni.

Az új törvény az önkormányzati testületek újjászervezéséről alábbiak szerint rendelkezik.

1. §. A törvényhatósági bizottság.

A törvényhatóság egyetemét a törvényhatósági bizottság képviseli.

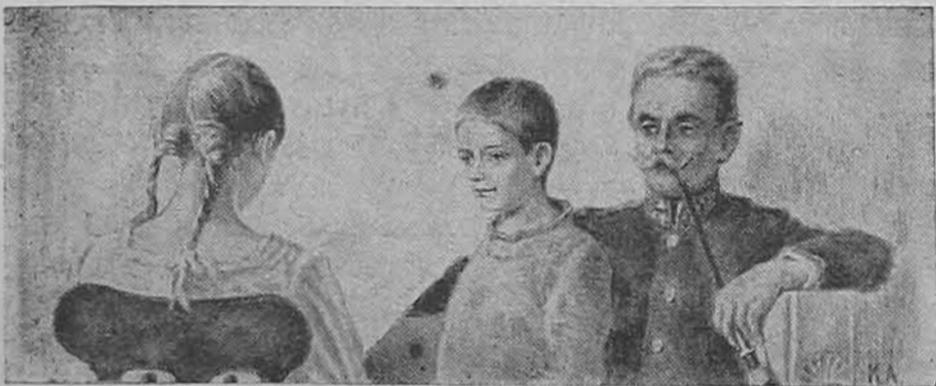
2. §. A törvényhatósági bizottság tagjai:

1. a legtöbb adófizetők közül választott tagok;
2. az összes választók közül választott tagok;
3. a) a szakszerűség képviselete;
- b) a vallásfelekezetek képviselete;
- c) az érdekképviselet címén tagok;
4. az örökös tagok;
5. a hivatalos állásuknál fogva tagok.

I n d o k o k :

A közigazgatási reform megoldása régóta vajúdik. A törvény megalkotása előtt az volt a helyzet, hogy amíg a képviselőház széleskörű választójog alapján alakult meg és a felsőház intézménye is korszerű átalakuláson ment keresztül, addig a törvényhatósági bizottság összetétele még mindig az 1874:XXXIII. t.-c.-ben megszabott szűkörű választójogi rendelkezéseken nyugodott, felerészben pedig a nyers vagyoni képviseleten alapult. Megállapíthatjuk, hogy az 1920. év óta megindult tervek érvényesülése mindig azokon az ellentéteken tört meg, amelyek a kinevezési rendszer híveit — az ügynevezett államosítókat — szembeállították a választási rendszer híveivel — az ügynevezett autonomistákkal. Az új törvény olyan megoldásra törekszik, amely egyesíti magában mindkét rendszer előnyeit s mind a két tábor híveit megnyugtathatja.

Mindnyájan tudjuk, hogy a közigazgatás tennivalóinak köre a háború alatt és a háború óta tetemesen kiszélesedett. Országos érdeké vált tehát, hogy a közigazgatás, a nehézzéfordult magyar sors egyre változó viszonyaival lépést tartva, szervezetét a frissebben lüktető életre alkalmassá tegye. Ezen cél érdekében a közigazgatást egyfelől a haladás követelményeivel, másfelől változott közjogi, közéleti és közgazdasági viszonyainkkal kellett összhangba hozni. A törvényhatósági bizottság tehát feladatának megfelelően választott tagokból, a szakigazgatás és a társadalmi érdekcsoportok képviselőiből és azokból a törvény-

Nem történt semmi...

Irta: Beöthy Kálmán százados.

A vasuti sínek itt bevágásban pihentek s a bevágás peremén fent egy csendőr állott: Kovács József próbacsendőr. Az őrsparancsnoka állította ide a sínek mellé. Egyedül. Jobbra, balra, kilométerenként mások, magasorsú emberek: csendőrök. Ez kissé megnyugtató volt Kovács számára, mert egyébként most végzett először ilyen szolgálatot. Elinduláskor sok mindent a lelkére kötött Szabó tiszthelyettes. Most tudta, hogy végig a sínek mellett, mint acéllánc, állanak az őrsök emberei. Haragvó színű ég alatt, dombok tövében, öreg erdők szélén...

Lába előtt lent, fehér kavicságyon a két 'acélsín. Messziről induló, messzemenő útja sorsoknak, bűnöknek és boldogságoknak... Rajta egy-két óra múlva elrobog a különvonat — idegen állam legelső urával. Nem érdekelte Kovács próbacsendőrt: miért megy és hová, mi dolga errefelé, csak annyi foglalkoztatta, hogy ő most először végez egyedül szolgálatot és még hozzá nagyon fontosat, hiszen azt mondta az őrsparancsnoka, hogy ha ő akár-

kinek azt parancsolja, hogy egy lépést se tehet ott az ő kilométerében, akkor annak meg kell állnia, de viszont elengedhet, akit jónak lát. De felel is érte... Hát nem törődött mással.

Büszke volt ugyan, hogy mint próbacsendőr, már önálló és arra is, hogy csendőrökre bízzák az ilyen nagyon nehéz szolgálatot. Öreg bajtársak mesélik, hogy nagyon sokszor voltak e szolgálatban és még sohse történt semmi baj. Meg azt is mesélik, hogy egyszer a király egy vasuti állomáson a vonatjából kihajolva, megkináltatta az egyik csendőrt egy pohárka szilvóriummal, mert rettentő hidegek voltak akkor, de a csendőr azt jelentette a királynak, hogy ő most szolgálatban van, hát nem iszik. Erre a király kitüntetést adott neki nyomban... Igaza volt a csendőrnek, — gondolkozott Kovács és fordult visszafelé.

Nehéz volt menni, mert keskeny volt az út és az ég sötét, nehéz, mert szeméit nem használhatta s ő, úgy érezte, sokkal biztosabb, ha mindennek a szemébe tud tekinteni... Nehéz órák voltak ezek, mert titokzatos az erdő a háta megett, mert fed a domb előtte és nehéz, mert sohse lehet tudni... Mert nem nyugszanak az emberek... Vannak, akiknek a zaj s a baj, a lárma s a zavar, a vér és a harc, a gyilkos és a bűn a kenyerük!... Nehéz... Mennyivel könnyebb az őrskörletük hatvan kilométerében ügyelni!...

Itt olykor-olykor zúgás kél bent a bokrok között, neszez a bokor, el-elkiáltja magát a kuvik... s balra a kanyar felől kocsizörgés feszíti meg dobhártyáját; vajjon a szomszéd Kiss őrmester lépi-e ott le az ő ezerötszáz lépését, avagy más valaki sietett át a töltésen, át az erdő feketeségébe s közben... közben egy apró csomagot lopva ledob a sínek közé!?!...

hatósági tiszviselőkből áll, akik hivatali állásuknál fogva foglalnak helyet a törvényhatósági bizottságban.

3. §. Tagok száma.

A törvényhatósági bizottsági tagok száma a törvényhatóság lakosainak számához igazodik akként, hogy vármegyében mintegy 750, törvényhatósági jogú városban mintegy 500 lakosra esik egy-egy törvényhatósági bizottsági tag.

Indokok:

A tagok száma az új törvény szerint jóval kevesebb az ediginél, mert a régi népes önkormányzati testületek — aminőknek a külföld hasonló alakulataiban párja nem volt — nehézségüknel fogva sem gyors, sem alapos, sem szakszerű működés kifejtésére nem voltak alkalmasak. A bizottsági tagok számának megállapítása nem a törvényhatóságok feladata többé, hanem a törvény határozza meg, hogy minden egyes törvényhatóságnak hány bizottsági tagja lesz.

A tagok kétötöd részét vármegyében a legtöbb adófizető állampolgárok sorából, kétötöd részét az összes választhatók közül választják, a fennmaradó egyötöd részét kitevő tagsági helyet pedig a szakigazgatás s a különböző érdekcsoportok képviselői foglalják el. Törvényhatósági városokban az említett kategóriák egy-egy harmadát alkotják a bizottságnak.

A hideg cicázott a hátán s nágyot nyelt száraz torkában. A füle fájni kezdett a feszültségtől s a tenyere a keztyű alatt izzadt lett. Egészen felüdült hát, amikor a kanyar felől egy lámpás fénye tűnt elő s a fénykörben egy hosszú köpenyes alak megállott, ráütött a sínre s ment tovább. A pályaőr volt s Kovács örült, hogy észrevétlen maradt az előtt. — Akkor jó helyen állok, — gondolta s ez bizakodását ismét visszahozta.

Mégis, nem szívesen hallotta, mikor elindult újra, hogy a lába alatt levél zörög s néha galy pattan. Jobbra tőle az erdő egy fáján — vagy az aljban? — ág ütődött, zörrent. Állat ugrott el lába neszétől, mert felzavarta volna álmát? ... Szél kelt volna ott talán? Szél indulna, de haladni a sűrű miatt nem tud? ... Ott gyötrődik és verekszik a galyak tömegével? ... Vagy mégis csak halad, mert most már odébról hallja? ... Állat-e, vagy ember bújt volna ott? ... Lesre? ...

Ez apró zajok rosszak, kegyetlenek, nem lehet megfogni, nem lehet tisztázni eredetüket! ...

Most hirtelen elől ijedt, hosszú vijjogás hasított bele a csöndbe s az apró neszek százai nyomban megszűntek. Győztes, bátor hang volt ez onnan előlről s hogy Kovács arra kapta fejét, a fák tetején világosság gyúlt és mozgott, mintha nagy, fehér lepedőt húzott volna azokon végig valami láthatatlan kéz. A reflektora valaminek. Nagy, erős, fényes és titokzatos szem, amely előtt nem marad semmi észrevétlen a sínek mellett... A vonat lenne? ... Nincs zöreij, kerécsikorgás, nem hallik az ütközőtányérok harangozása, nem dohog a mozdony... Ilyen nesztelen lenne a különvonat? ... Semmi más, csak erős bűgás és a fény a fák tetején, majd egyszerre a szemében, hogy szinte belevakult... A sínek ezüstfehérek s a fák tövében a bokrok

A bizottság tagjainak túlnyomó része eszerint választás útján jut megbízatáshoz. Ezzel sikerült kielégíteni azokat a jogos követeléseket, amelyek az állampolgárok akarátának közttestületek alakításában való érvényesülése szempontjából támaszthatók. Ezzel a törvény számottevő engedményt tett a demokratikus irányzatnak is, nem tévesztette azonban szem elől, hogy a törvényhatósági választás minden korlátozás nélküli végrehajtása a törvényhatósági bizottságok szellemi színvonalát veszélyeztethetné és szélsőséges irányzatok lábrakapását is megkönnyíthetné. Végül különös gondot fordított a törvény arra is, hogy a törvényhatósági bizottságban a különböző hivatáshoz tartozók kategóriái megfelelő arányban képviselthez jussanak.

Ennek megfelelően a törvényhatósági bizottság választott tagjainak köre két csoportra oszlik:

a) vármegyékben a tagoknak kétötöd részét, városokban egyharmadrészét a legtöbb adófizetők fogják választani saját maguk közül, mert a méltányosság megköveteli, hogy a törvényhatósági bizottságban szóhoz jussanak azok, akik az önkormányzati életműködésből eredő anyagi terheknek túlnyomó részét viselik s akik ez előtt választás nélkül felerészét alkották a törvényhatósági bizottságnak. Ilyen módon a nagy adók fizetése ezentúl egymagában nem lesz jogcím a törvényhatósági bizottsági tagságra, hanem csupán választójogot és választhatóságot biztosít, úgyhogy a legtöbb adófizetők közül is azok juthatnak be, akiket ide megválasztanak.

szinte lángban állanak... Zúg a szirén, megremeg gyöngén a föld s a titokzatos gép elsuhan Kovács előtt, aki utána semmit se látott, mert a pupilláin zöld és veres karikák jártak örült táncot. Ezt kergette s ezeket dörzsölgette, hát nem vette észre, hogy e megzavartságában egy ember állott előtte. Őrsparancsnoka hangjára megtorpant s mert csak hangot hallott még, aminek eredetét felzaklatott agya még nem tudta, — „Állj!”-t ordított s a hóna alatt reszketett a fegyver...

— Szép jószág ez a sínautó!

Viszahullott minden felpattant idege s jelentkezett.

... Multak a percek gyorsan s valahol már közeledett a vonat. De addig Kovács próbacsendőr járta becsületesen a maga útját és a nagy zajok megszűntével újra meglátogatták szomszédai. A szárnysuhanás, galyhullás, kéregpattanás, mókus-ugrása és madár pittyentése, meg a nesz és zaj, amiknek nincs neve csak varázsa s valami bénító ereje annál, aki emberéletet őriz egyedül és sötétben. Egyhelyben állani és hallani ezeket, aztán megindulni és ismét megállni. Oh sohse tudni: igazak-e ezek a zajok, avagy utánczoltak? ...

A négyszázadik lépésnél egy kis dombocská volt. Ahogy odaért, egy alak ugrott a tetejéről eléje. Nem látta, — a sötét mindent takart... nem látta Kovács, csak érezte. A zajból tudta. Az ugró egyszerre dobbant a földön s Kovácsnak a lábai meggyökeresedtek. Villám nem gyorsabb, ahogy maga elé csapta a fegyverét s a visszazorított, a folytonos figyelés miatt csak részben elélegzett levegő sűrítve, harsogva tört ki a száján:

— Állj, ki vagy!?

Az erdő megdöbönt, a földön minden dermedt lett a

b) a tagok másik kétötöd részét, illetve városokban egyharmadrészét az összes választók közül választja az egész választó közönség.

4. §. Szakszerűség képvisellete címén tagjai a törvényhatósági bizottságnak:

A vármegyében: 1. a m. kir. államrendőrség kerületi főkapitánya; 2. a m. kir. pénzügyigazgató; 3. az állampépítészeti hivatal főnöke; 4. a m. kir. gazdasági felügyelőségnek a törvényhatóság területén működő vezetője; 5. a vármegye területén levő állami főiskola igazgatója (ahol főiskola nincs: a tankerületi főigazgató); 6. a m. kir. tanfelügyelő; 7. a törvényhatósági m. kir. állatorvos; 8. az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárának ügyvezetője; 9. a vármegyei számvézés főnöke; 10. a m. kir. erdőigazgatóságának a vármegye területén működő vezetője; 11. ahol vármegyei tanító egyesület működik, ennek az egyesületnek az elnöke.

A vallásfelekezetek képviseléről alábbiak szerint rendelkezik a törvény: a vallásfelekezetek képviselőinek száma híveik számarányához igazodik. Azok a vallásfelekezetek, amelyeknek hívei a törvényhatóság lakosságának aránylag csekély töredékét képezik, nem jutnak képviselőhöz. A vallásfelekezeteket a legnépesebb egyházközsegek (hitközsegek) élén álló lelkészek képviselik tekintet nélkül arra, hogy a törvényhatóság területén választók vagy választhatók-e?

Érdekképviselő címen tagjai a törvényhatósági bizottságnak: 1. az ügyvédi; 2. a közjegyzői; 3. a mérnöki; 4. az orvosi kamaráknak (az utóbbiak megalakulásáig az országos orvosi szövetség fiókjainak); 5. a vármegyei, illetőleg városi mezőgazdasági bizottságnak; 6. a mezőgazdasági és iparkamaráknak kiküldöttei; 7. a törvényhatóság területén lakó vitézek képviselői; 8. az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztári választmányának a biztosításra kötelezettek sorából kijelölt kiküldöttei; ezeken kívül vármegyei törvényhatóságokban, 9. a községi és körjegyzői egyesület kiküldöttei.

Indokok:

A törvényhatósági bizottság csak abban az esetben lehet hű kifejezője az összlakosság közhangulatának és csak akkor fejthet ki az összes érdekkörök méltányos törekvéseivel összhangban álló működést, ha az önkormányzatban a különböző társadalmi rétegek, hivatások és foglalkozások arányosan képviselve vannak. Ezen célt szolgálja a törvény azon rendelkezése, hogy a törvényhatósági bizottsági választott tagok felerészét a legtöbb adót fizetők maguk közül, másik felerészét pedig az összes választók az összes választhatók soraiból választják. De még ennél is élesebben kidomborítja az érdekképviselő gondolatát a törvény azon rendelkezése, amely a törvényhatósági bizottságban a taglétszám egyötöd része erejéig helyet biztosít a közigazgatási ágak, közintézmények, valamint olyan testületek képviselői számára.

kiáltás után, csak a szemben levő domb kopár, erős oldala mert visszaszólni: ... vagy!

Majd rövidre rá egy nyugodt, de határozott, meleg de érces hang Kovács előtt:

— Szabó tiszthelyettes!

Kovácsnak a hirtelen cselekvéstől, a veszélyre felajzott idegei elernyedtek, az órájával versenyt ketyegő szíve elpihent. Egy röpké pillanatig feltűnt neki, hogy őrsparancsnoka újra ellenőrzi, de a hang megnyugtatta és jelentkezett.

*

Egy szempillantás alatt elnyelte a sötét az őrsparancsnok alakját. Ennyi idő elég volt Kovácsnak is, hogy észrevegye azt a kis méltatankodást, ami feltolakodott agyában:

— Már másodszor ellenőriz! Mi, hát nem bízik bennem? Mert csak próba vagyok? Hát én tán másféle esküt tettem? ...

Keserű ízt érzett a szájában. Dohogott és megcsökent a kedve, de nem gondolt semmit se arra, hogy ezért most már másképpen álljon és figyeljen. De a szeretete őrsparancsnoka iránt egy kicsit elsötétült. Foltot kapott. Gyötrődött, törte a fejét, hogy mivel szolgáltatott okot a gyors, kétszeri ellenőrzésre ...

Nekiment egy embernek, hátraugrott: — Ki az?

— Gárdonyi alhadnagy!

— Szent Isten, a szakaszsparancsnok is itt, ő nála!! — riadt meg és már azt várta, hogy ez az új ellenség, a bizalmatlanságnak ez az újabb megtestesítője most már le is tartóztatja. Hebegett, kapkodott.

— Csak jól nyissa ki a szemét és fülét, Kovács! ...

Vigyázzon becsületesen! — s azzal már halkult is távozó lépte.

Mint a fejenvert, állt ott Kovács próbacsendő. Bocsnatot kért gondolatban őrsparancsnokától és szégyelte, hogy az előbb meggyanusította. Ráébredt nem a bizalmatlanságra, de a nagy-nagy bizalomra, mellyel őrsparancsnoka e helyre állította próbacsendő létére is. Óh, de piroslott az arca — érezte —, a szégyentől és lassan visszavért a büszkesége. Nincs különbség közte s az öreg „törzs” urak között, nincs rendfokozat és szolgálati esztendő, csak — eskü van. Egyforma mindenki itt, mint az esküjük ...

A vágányokon végigszaladt mégegyszer a sínautó, aztán egy hajtány iparkodott sietve. A háta mögött felkerekedett Szél urfi és csupa nyögés kelt nyomása alatt. A fák csikorogtak, csapdostak a galyak, erősödött a zaj, az apró neszek elvesztek. Fent morgott az ég valahol messze. Egy pályáőr sietett még el újra a töltésen. A lámpája fényében úgy röpdösött a szélől vert köpenye, mint nagy, odaszegezett madár ...

*

Az udvari vonat, mint egy látomás vágott el előtte. Fölötte hosszasan úszott egy szikra-tenger vörösen s az ablakai ragyogtak a fénytől. Megremegett a föld s ahogy Kovács próbacsendő után nézett, a lassan távolodó fénymezőben ott állott mellette a szárnyparancsnoka. Meghökölt és nyelt ugyan, de a hangja a bátor és becsületes emberé volt:

— Százados úr, alázatosan jelentem, nem történt semmi különös! ...

*

... Csak ő avattatott fel csendőrré! ...

Testőrök karácsonya a királyi palotában. Karácsonyfagyujtásnál Kormányzó Úr Öföméltósága is megjelent, a karácsonyi ajándékokat pedig maga a Főméltóságú Asszony nyújtotta át a testőröknek.

selői számára, amelyek alkalmasak arra, hogy az őket is érdeklő közügyekhez különleges ismereteik és gyakorlati tapasztalataik érvényesítésével érdemlegesen hozzászóljanak.

5. §. Örökös tagok:

A törvényhatósági bizottság közgyűlése, a kijelölő bizottság előterjesztésére, a közélet terén érdemeket szerzett férfiak közül, elsősorban a törvényhatóság lakosainak sorából örökös tagokat választ.

Az örökös tagok száma nem lehet több a 2. §. 1. bekezdése 1—3 pontja alá tartozó tagok együttes létszámának 5 százalékánál.

Indokok:

Ujítás lesz a törvényhatósági bizottságban az örökös tagok intézménye. Ez a csoport fogja a törvényhatósági bizottságban az állandóságot képviselni. A törvényhatósági bizottság beválasztott tagjai ugyanis csak hosszabb idő alatt szerzik meg az eredményes működéshez szükséges tájékozottságot. Az ebből eredhető fennakadásokat az életfogytig megbízott örökös tagok fogják megszüntetni. Ezek fogják biztosítani a jogfolytonosságot. Az örökös tagokat a közélet terén különös érde-

meket szerzett személyek közül kell a törvényhatóságnak meghívni.

Az örökös tagság révén a törvényhatósági bizottság olyan kiváló egyéniségeket is megnyerhet tagokul, akiknek értékes közreműködését más módon megnyerni nem lehetne.

6. §. A törvényhatósági bizottságnak hivatali állásuknál fogva tagjai:

A vármegyében az alispán, a főjegyző, a másodfőjegyző, a tiszti főügyész, az árvaszéki elnök, a tiszti főorvos, a járási főszolgabírák, az árvaszéki ülnökök, az alügyészek és a megyei városok polgármesterei.

Indokok:

A törvényhatóság főbb tisztviselői a régi törvény szerint is tagjai az összkormányzati testületnek, őket tehát az érdekképviselők szerint alkotott törvényhatósági bizottságba is elsősorban fel kellett venni.

7. §. Törvényhatósági választójog és választhatóság.

Törvényhatósági választójoga van annak, aki az országgyűlési képviselőválasztóknak a tör-

vényhatósági választás évére érvényes névjegyzékébe a törvényhatóság területén fel van véve és legalább 6 év óta lakik a törvényhatóság területén vagy van ott lakása.

A törvényhatósági bizottság tagjává csak azt a férfit lehet megválasztani, akinek a választás időpontjában az 1. bekezdés értelmében választójoga van, ha 30. életévét betöltötte, bárhol, bármilyen állami egyenes adót vagy a törvényhatóság területén községi adót fizet és törvényhatósági jogú városban: ha írni, olvasni is tud. Törvényhatósági jogú városban meg lehet választani azt a nőt is, aki a középiskolát elvégezte vagy akinek ezzel egyenlő értékű iskolai képzettsége van.

I n d o k o k :

Az aktív és passzív törvényhatósági választójognak az országgyűlési szavazati jogra való bázisozása ezen fontos kérdés egészséges megoldását és egyszerűsítését jelenti.

13. §. A választások sorrendje. A megbízás időtartama. Póttagok.

A legtöbb adófizető és az érdekképviselői bizottsági tagok megbízatása öt évre szól.

Az összes választók közül választandó bizottsági tagokat ötévenként tíz évre választják akként, hogy öt évenként és választókerületenként kilép a választott tagoknak az a felerésze, amelyiknek tíz éves megbízatása lejárt. Az első öt év leteltével a kilépő bizottsági tagokat az igazoló választmány kerületenként sorshuzással jelöli ki.

Minden választásnál póttagokat is kell választani.

A póttagok száma félannyi, mint az összes rendes tagoké.

Valamennyi póttag megbízatásának a hatálya öt év leteltével véget ér.

A megüresedett rendes tagsági helyekre a sorrendben első póttag lép.

I n d o k o k :

Ezen rendszer biztosítja az örökös tagság mellett legjobban a jogfolytonosságot, mert a bizottság felét mindenkor az öt éven túli tagok fogják alkotni.

22. §. A törvényhatósági bizottság közgyűlésének hatásköre.

A törvényhatósági bizottság közgyűlése:

1. gyakorolja a politikai és a fegyelmi jogkört stb.;
2. alkotja a törvényhatósági szabályrendeleteket;
3. felügyeletet gyakorol a közigazgatás önkormányzati szerveinek működése felett;
4. beiktatja a főispánt és tőle az esküt kiveszi;
5. határoz az összes törvényhatósági tisztviselők felelősség alóli felmentése, nyugdíjazása kérdésében stb.;
6. irányítja saját gazdasági természetű ügyeit stb.;

7. határoz a vagyonszerzés, elidegenítés vagy megterhelés kérdésében stb.;

8. határoz a törvényhatóság vagyona, jövedelmének hováfordítása kérdésében, gondoskodik saját szükségleteinek fedezéséről stb.;

9. megállapítja a törvényhatósági közgyűlés és a kisgyűlés ügyrendjét, üléseinek számát és időközzeit;

10. határoz a községi képviselőtestületek feloszlásának tárgyában teendő előterjesztés kérdésében.

A törvényhatóság itt fel nem sorolt egyéb ügyeiben a törvény hatályba lépésétől kezdve a törvényhatósági kisgyűlés jár el.

I n d o k o k :

Ez a §. a törvényhatósági bizottság hatáskörét írja körül annak az elvnek szemelőtt tartásával, hogy a törvényhatósági bizottság intézkedjék és határozzon minden olyan kérdésben, amely a törvényhatóság irányító akaratának kifejezését megkívánja, mert hiszen a törvényhatóság egyetemének leghivatottabb képviselője éppen a törvényhatósági bizottság, mely mint ilyen a törvényhatóság egész közönségének egységes akaratát legmeggyőzőbb erővel juttathatja kifejezésre.

A gazdasági kérdések közül azonban nem fognak a törvényhatósági bizottság hatáskörébe tartozni a kisebb jelentőségű kérdések. Ha tehát a törvényhatósági bizottság valamely intézmény, pl. kórház létesítését elhatározta, kijelölte annak helyét, megállapította a költségeit, a kivitel részletfeladatait már bátran rábízhaja egy kevesebbtagú testületre, és pedig a kisgyűlésre, amely szintén a törvényhatóság bizalmának letéteményese. Ez a kisebb testület az ellentétes részletvélemények szakszerű megvitatására alkalmasabb lesz. Emellett módot kell adni arra is, hogy ha a kisgyűlésben nagy horderejű kérdések válnak vitássá, a kisgyűlés meghatározott számú tagjai ezek eldöntését a törvényhatósági bizottság elé vihessék. Ekként az autonómia a legszélesebb körben érvényesül, anélkül, hogy a sok tagból álló, tehát nehezkesebb törvényhatósági bizottság kisebb jelentőségű ügyekkel és részletkérdésekkel terheltetnék.

29. §. Érdekeltség.

Senki sem vehet részt a tárgyalásban és a határozathozatalban, ha olyan ügyről van szó, amelyben közvetlen vagy hozzátartozói útján közvetve, mint magánszemély is anyagilag érdekelve van.

I n d o k o k :

Ezen §. a bizottsági tagok pártatlanságát biztosítja s elejét veszi a hosszadalmas összeférhetlenségi támadásoknak.

31. §.

A közgyűlés nyilvános, azonban helyiségének tanácskozássra rendelt részében a közgyűlés tartama alatt csak a törvényhatósági bizottság tagjai és azok tartózkodhatnak, akiknek ott hivatalos tennivalójuk van. Azt, aki ott a közgyűlés tartama alatt jogosulatlanul tartózkodik, az elnök

A Csendőrségi Lapok karácsonyfája a szegedi nyomozó alosztálynál. Zalezsák János őrmester (x) nyerte, a múlt számban ismertetett legjobb nyomozási pályázatával.

távozásra hívja fel, szükség esetén karhatalommal távolíthatja el.

Az elnök a közgyűlés helyiségében a hallgatóság részére elkülönített helyet jelöl ki.

Ha a hallgatóság vagy ennek egy vagy több tagja a tanácskozás csendjét vagy rendjét figyelemztetés után is zavarja, az elnök a rendzavarókat, szükség esetében az egész hallgatóságot távozásra hívja fel és az ellenszegülőket karhatalommal távolítja el.

I n d o k o k :

Ezen rendelkezés a közgyűlés nyilvánosságával a demokratikus követelményeknek tesz eleget, másrészt az elnök fegyelmi hatásköre révén az ülés zavartalanságát is biztosítja.

34. §. A kisgyűlés szervezete.

A kisgyűlés tagjai:

a) vármegyében: az alispán, a főjegyző, az árvaszéki elnök, a tiszti főügyész, akadályoztatása esetében helyettese, a tiszti főorvos, továbbá a törvényhatósági bizottság közgyűlése által tagjai közül öt évre választott tizenhat, húsz vagy huszonnégy tag, akiknek számát a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg akként, hogy ez

a szám a törvényhatósági bizottság összes tagjai számának 10 százalékát nem haladja túl;

b) törvényhatósági jogú városban: a polgármester, a helyettes polgármester, a főjegyző, az a két városi tanácsnok, akiket a törvényhatósági bizottság közgyűlése a kisgyűlés tagjává megválasztott, a tiszti főügyész, akadályoztatása esetében helyettese, a tiszti főorvos, továbbá a törvényhatósági bizottság tizenhat, húsz vagy huszonnégy tagja, akiknek számát a törvényhatóság szabályrendelettel állapítja meg akként, hogy ez a szám a törvényhatósági bizottság összes tagjai számának 15 százalékát nem haladhatja meg. Az utóbb említett tagoknak háromnegyedrészt a törvényhatósági bizottság közgyűlése tagjai sorából öt évre választja, egynegyedrészt pedig a főispán a törvényhatósági bizottság tagjai közül öt évre kinevezi.

A rendes tagok számával egyenlő számú pótagot is kell választani, illetőleg kinevezeni.

A közgyűlés határozatképességéhez vármegyében legalább öt, városban legalább hét nem tisztviselő tag jelenléte szükséges.

I n d o k o k :

A régi törvényhatósági bizottságot a nagy taglétszám nehézkessé tette, bár kétségtelen, hogy a

törvényhatósági bizottság irányító akaratának és mindenoldalú véleményének döntő súllyal való kialakulásához szükséges, hogy a közgyűlésben a törvényhatóság társadalmának ellentétes felfogású rétegei is képviseltessenek, mely cél a tagok számának tulságos apasztása mellett nem lenne elérhető.

1848 előtt vármegyéink közgyűlését a vármegye valamennyi lakosa alkotta; szab. kir. városainkat pedig a 40—100 tagból álló „külső tanács” képviselte, amely utóbbiak tagjainak megbízása életfogytiglan tartott és a külső tanács saját magát egészítette ki.

Úgy a vármegyei közgyűlés, mint a szab. kir. városi „külső tanács” inkább csak irányító és a választásokat intéző testület volt. A tulajdonképeni közigazgatást vármegyékben a „kisgyűlés”, szab. kir. városokban pedig a „belső tanács” végezte.

A vármegyei kisgyűlésen rendszerint az alispán elnökölt és azon egy szolgabírónak, egy esküdtnek, a tiszti ügyésznek és egy jegyzőnek jelen kellett lennie, a vármegye nemesi rendjéhez tartozók közül pedig jelen lehetett az, aki akart.

A szab. kir. városok „belső tanácsa” a polgármesterből, a főbíróból, a városkapitányból, a jegyzőkből és tanácsnokokból állott, akik közül a tanácsnokok választása életfogytiglan tartott. Ez a szervezet kétségkívül abból a tapasztalatból fejlődött ki, hogy a közgyűlés összehívása és az összegyülekezés a tagokra sok idővesztéssel és költséggel járt, hogy továbbá az egyes konkrét ügyekben a határozat kialakulása nagyszámú közgyűlésen nem történik azzal a megnyugtató tárgyilagossággal, amelyet csak az ügyeknek alapos megfontolása és szakszerű elbírálása biztosíthat. Ezenfelül tény az is, hogy a nagy tömegek felelősségérzése is nagyon ingatag, felelősségre vonása pedig szinte lehetetlen. Ezen hátrányok elkerülése végett a jelen törvény olyan kis taglétszámú ügyintézőszervet kívánt létesíteni, amelyben a szakképzett tisztviselők eljárását a törvényhatóság közhivatali nem viselő képviselőinek a közreműködése egészíti ki, azért, hogy az ügyvitel szakszerűsége mellett a törvényhatóság közönségének felfogása és ellenőrző működése is érvényesüljön.

A hajdani kisgyűlésben rendszerint, a városi „belső tanács”-ban pedig kivétel nélkül csak a tisztviselők vettek részt, mert a vármegyei nemesiség megengedett, de meg nem követelt részvételét hátrán tekintethetjük a részvétel teljes hiányának. A jelen törvény ezzel szemben a nem hivatalban álló elemek feltétlen részvételét is megköveteli, amikor a határozatképességhez legalább öt nem tisztviselő tag jelenlétét írja elő.

(Folytatjuk.)

Az 1770—72. évi angol-francia háborúban a párisiak minden ütközet alkalmából, tekintet nélkül, hogy abban elpáholták-e a franciákat vagy sem, kivilágítást és tüzijátékot rendeztek. Avillon gróf találóan jegyezte meg erre: „A mi népünk olyan, mint a tüzkő: minél jobban ütök, annál nagyobb tüzet ad.”

KATONAI ISMERETEK.

Egy csendőrlaktanya védelme.

Írta: dr. vitéz Damasy Farkas őrnagy.

A „Csendőrségi Lapok”-ban több ízben jelentek meg kisebb karhatalmi feladatok és azok megoldásai.

Az ilyen karhatalmi feladatok az őrsparancsnok helyzetét könnyítik, mert ha a különféle helyzetekre kidolgozott feltevésekben magát begyakorolja, az adott esetben helyesen fog intézkedni.

Az alábbiakban is egy ilyen feladatot szándékozom röviden megbeszélni.

Gyakorlat tárgya: Csendőrlaktanyának védelemre való berendezése.

Feltevés: Rendzavaró elemek a községben elégtelenséget szítottak, a lakosságot felizgatták s kb. 3—400 fő a szőlőkből, ahol gyűléseztek, a község felé indult el azon célzattal, hogy a csendőröket leszerelik s azután az adóhivatalt és a postát kifosztják. Útközben az egyik majort felgyújtották s a községi bírót, aki lecsillapításukra közéjük ment, bántalmazták. Legtöbbször fejsze, kasza, csákány van, kb. 60—70 fő azonban lőfegyverrel, pisztollyal is rendelkezik.

Az őrs létszáma 9 fő, ebből 2 fő rendes szolgálatban van, pihenőjét most tartja a községtől 3 km-re levő majorban. Az őrsállomás tiszti székhely, szárny- és szakasparancsnok távol vannak. Idő január hónap 9 órakor. A községben távirda, telefon van.

Őrsparancsnok gondolatmenete: Dacára a fegyveres ellenszegülők aránylag nagy létszámának, ha erélyesen fellép, vagy őket meglepheti, ha nem is tudja teljesen leszerelni, de időt nyer legalább is addig, amíg az értesített szomszéd őrsök segítsége megérkezik.

A támadást a laktanyában bevárni elhibázott lenne, mert ezzel a parancsnok minden kezdeményezést kiadna a kezéből s teljesen a támadók mozdulatai irányítanak és befolyásolnák a teendőit.

A feltevés szerint a fegyveres ellenszegülők az adóhivatalt és a postát is ki akarják fosztani. Ezt tehát meg kell akadályozni.

A csendőr kötelessége a lakosság testi és vagyoni épségének megóvása; ha a csendőrök a laktanyát eltorlaszolva ott visszamaradnak, az egész község ki van téve a fegyveres ellenszegülők zavartalan támadásának.

Elejükbe kell tehát menni a támadóknak, őket útközben meg kell támadni, szétszórni, ha pedig ez a túlerővel szemben nem lenne lehetséges, lassú visszavonulással feltartóztatni, hogy ezáltal időt nyerjünk a szomszéd őrsök segítségének beérkezéig.

A laktanyában levő 7 fő esetleg kevés lehet arra, hogy ily nagyszámú és lőfegyverrel is ellátott ellenszegülővel szemben huzamosabb időn keresztül sikeres ellenállást fejthessen ki.

A külszolgálatban levő 2 fő berendelésével az öpk. erősítést kaphat. A szomszédos örsök értesítése szükséges, hogy azok az örs segélyére jöhessenek. A községben lakó megbízható egyének is az örs rendelkezésére állhatnak.

Előgondoskodások: Fentieket megfontolva, az örsparancsnoknak tudnia kell, hogy ily esetben a polgári egyének közül kikre számíthat feltétlenül. Már előzőleg megállapodásra kell jutnia ezekkel, mert amíg a csendőri segítség beérkezik, számításba véve a híradás esetleges nehézségeit is, órák telhetnek el, amely idő a kis létszámú örs helyzetét megnehezítheti.

A feltevésben ismertetett mozgalomnak, ha a megbízható egyének meg vannak szervezve, az örsparancsnokot váratlanul nem szabad érnie. Megbízható embereinek, esetleg besúgóinak révén idejekorán értesülnie kell a lakosság szándékáról; a későbbi eseményekről már nehezebben értesül.

Ha csendőrt küld a támadók megfigyelésére, úgy — tekintve amúgy is csekély létszámát — csak az erejét csökkentéssel és esetleg részleges vereséggel is kiteszi.

A fegyveres ellenszegülők felderítésére jelen esetben csak megbízható polgári egyének alkalmazhatók sikeresen. Besúgók díjazásával nem kell takarékoskodni.

Külön megfontolást és előgondoskodást igényel azonban, hogy a bizalmi egyének észleleteiket hogyan juttassák az örs tudomására, különösen, ha a támadók a felderítőknek a laktanyába való bejuthatását megakadályozzák.

Ha az örsparancsnok gondoskodik az előterep megfigyeltetéséről, a polgári felderítőkkel való összeköttetés is megoldható. Erre szolgálhat a padlástartó egyes cserépdarabjának eltávolítása révén a szemmel való összeköttetés, mikor is a felderítő észleleteit esetleg a 3. vagy 4. ház udvaráról, vagy egy ház ablakából előre megállapított jelekkel közli, amit a csendőr megfigyel.

Az előterep megfigyeltetésére célszerű az is, ha a padláson levő figyelő az eresz egy részét felszedi. Ez különösen akkor eredményes, ha az eresz az előnyomulási vonal felett, vagy olyan ablak felett van, amelyet nem lehet eltorlaszolni, mert azon át a betörés könnyebben lehetséges.

Az örsparancsnok előgondoskodását kell hogy képezze az az eshetőség is, hogy a támadók az épület felgyújtását megkísérlik; ilyen kísérletek ellensúlyozására a megfelelő intézkedéseket meg kell tennie.

Esetleges sebesülések esetére az első segélynyújtásról is a foglyok elhelyezéséről sem szabad megfeledkezni.

Ezek előrebocsátása után, nézzük most már az örsparancsnok magatartását attól a pillanattól kezdve, hogy a támadási hírről értesült.

Elhatározás: 1. A legénység felriasztása után addig is, míg a szükséges jelentéseket megírja és azok továbbításáról intézkedik, a laktanyát futólagos védelemre kell berendezni, majd a rendelkezésre álló létszámmal — időnyerés céljából — az ellenszegülők feltartóztatása végett eljűk kell menni, szem előtt tartva, hogy a meglepően és erélyesen keresztülvitt támadás kis erő mellett is eredménnyel kecsegtet, különösen olyan tömeggel szemben, amely nélkülözi az egységes és erélyes vezetést. A laktanyában való védekezés csak mint utolsó eshetőség jön számításba.

2. Az előljáró parságoknak jelentést kell tenni.

3. A szomszédos örsöket értesíteni kell azzal, hogy a rendelkezésre álló erővel az örs segélyére siessenek.

4. A külszolgálatban álló járórt utasítani kell, hogy

Leventék karácsonyfája az Országos Testnevelési Tanács helyiségeiben.

vonuljon be és ha az ellenszegülők a laktanyát már körülzárták volna, őket kívülről támadja meg.

5. Gondoskodni tűzveszély esetére.

6. Gondoskodni a sebesültek ellátásáról és a foglyok elhelyezéséről.

Terv: ad 1. Ütközetközben a fegyveres ellenszegülők felé előnyomul, azokat ott, ahol vannak, szétoszlásra felszólítja; ha nem engedelmeskednek, erőszakkal szétoszlátja.

A kapubejáratot lezárja, szobák ablakait eltorlaszolja a rendelkezésre álló bútorok, ládák, padok, asztalok, hasábfá, stb. felhasználásával.

ad 2. Azt az eshetőséget véve alapul, hogy a táviró- és telefonvezetéket elvágták, lovas, vagy kocsival rendelkező, esetleg kerékpáros küldöncöt küld a szomszédos községbe, hogy a Szut. 21. mell. értelmében megteendő jelentést telefonon, táviratilag adja fel.

ad 3. Szintén a már erre a célra kijelölt lovas, kocsival rendelkező, vagy kerékpáros küldöncöt (ily célra esetleg a községben lévő uradalmi alkalmazottak igen alkalmasak) a tekintetbe jöhető szomszédos „A”, „B”, „C” örsre küld, hogy a rendelkezésre álló erővel azonnal siessenek az örs segélyére.

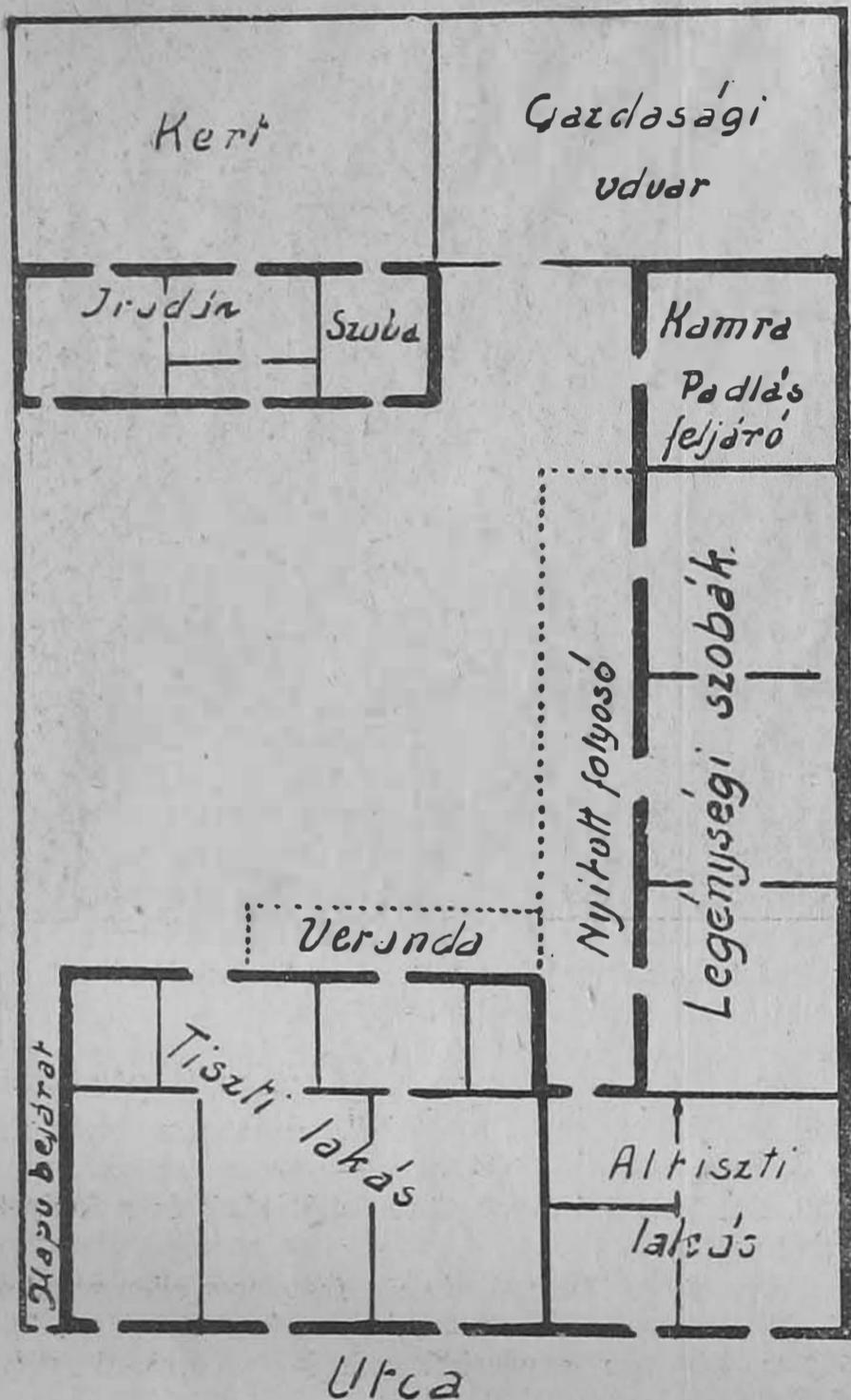
ad 4. Egy küldönccel értesíti a külszolgálatban álló járórt, hogy puskával, pisztollyal rendelkező, megbízható polgári egyéneket magukhoz véve, a laktanyába vonuljanak be.

ad 5. A padláson és az összes szobákban rendelkezésre

álló edényeket vízzel megtölteti, a tűzoltáshoz szükséges szereket előkészítetteti.

ad 6. Egyik szobában elhelyezi a tartalék sebkötöző-csomagokat, mosdótálakban vizet, tiszta törülközőt, érelkötésre szükséges kavicsstekercset, deszka- és zszindelydarabokat, kötéshez szükséges vászondarabokat, fertőtlenítő anyagot.

A laktanya:

Végrehajtás, parancs: „Riadó, gyülekezés az örsirodában!”

Gyülekezés után: Helyzetismertetés, tartaléklőszer kiosztása, majd: „Első feladat a laktanya eltorlaszolása. E célra „A” és „B” csendőrök az örs- és szárnyirodát és a mellette levő legénységi szobát, „C” és „D” csendőrök a százados úr alkalmazottjával a tisztalakást, az altiszti lakást és a legénységi szobákat eltorlaszolják; „E” csendőr az örsfőzőnővel vizet hordat a padlásra és a legénységi szobákba. Vízhordás után a főzőnő a legénységi szobában a mosdótálba vizet, törülközőt, tiszta vásznot stb. készít-sen elő; „F” csendőr a padlásra figyelőnek. Végeztem!” (Amíg a fenti munkálatok folynak, az örsparancsnok a szükséges jelentéseket s értesítéseket a szomszédos örsök s a külszolgálatban álló járőr részére megírja. Ennek befejezése után „A” csendőrnek, esetleg egyik megbízható polgári embernek parancsolja, illetve meghagyja): „Az „A” örsnek küldendő értesítést vigye „X”-nek, a „B” örsét „Y”-nak, a „C” örsét „Z”-nek azzal, hogy ezt azon-

nal továbbítsák. „X”-nek mondja meg, hogy ha N. községben a telefon működik, úgy a „B” örsöt telefonon hívja fel és a jelentést olvassa fel. A külszolgálatban álló járőr bevonultatására vonatkozó parancsot adja át „U”-nak, a járőr jelenleg az x-i majorban van!”

(Ha lehetséges, célszerű minden jelentést 2—2 emberrel továbbíttatni, hogy annál biztosabban megérkezzenek a rendeltetési helyükre.)

Megjegyzés: A H. Sz. I. R. 658. pontja szerint, ha az ellenséget meg akarjuk akadályozni abban, hogy valamely tereprészen előnyomuljon, vagy ha döntő módon meg akarjuk verni, úgy a védelmet támadással kell egybekapcsolni.

Az örs 7 fő létszámából — melyből 1 fő a laktanyában visszamaradt — csupán egy puskás félrajt lehet képezni.

Örsparancsnok intézkedése a laktanyának futólagos védelemre való berendezése után: A legénység sorakoztatása után:

„Tölteni! „Tölts!”, majd: „A fegyveres ellenszegülők feltartóztatására „C” község felé vezető úton ütközetmenet! „A” és „B” csendőr velem gyalogél, az örs legénységét „C” örmester vezesse utánam, távköz... m, „F” csendőr a laktanyában visszamarad az esetleges értesítések átvétele s a laktanya további védelemre való berendezése végett! Végeztem!” Gyalogél elindul.

(Az örsparancsnoknak számolnia kell azzal, hogy ha hosszabb időn át sikeres ellenállást akar kifejtteni, úgy védelemnél földmunkát is kell végeznie. A csendőrnek gyalogsági ásója nincs, pusztá kézzel pedig ezt elvégezni nem tudja. Mérlegelni kell tehát, vigyen-e magával ásókat; ha igen, ezeket a község szélső házaiból szerezteti be, vagy pedig egy emberrel a raj után viteti.

Terepismertetés. Az előnyomulási terep kb. 1000 m-re teljesen belátható, a bal- és jobboldali terep nyílt, helyenként kisebb facsoportok, majd kukoricatáblák vannak, de ezek az áttekintést nem gátolják, oldalról tehát a rajt meglepetés nem érheti.

Örsparancsnok elhatározása: Minthogy a terepen kilátást akadályozó tereptárgyak nincsenek, az oldalbiztosítástól eltekint, a helyenként előforduló kisebb facsoportok és kukoricatáblák átkutatására azonban 1—2 főből álló járőrt szükséghez képest menetközben ki fog különíteni, ezek feladatuk teljesítése után a menetvonalra a rajhoz bevonulnak.

Ütközetmenet alatt is szem előtt tartja a H. Sz. elől hivatkozott rendelkezéseit, mely szerint a felderítésnek, az összeköttetésnek és a biztosításnak sohasem szabad megszakadnia.

Felderítésre jelen esetben, minthogy a terep kb. 1000 m-re áttekinthető, közelbiztosító járőrt avagy terepkutatót nem küld előre, mert a Gy. Gy. Sz. 2. f. 244. p. szerint ezek csak fedett terepen szükségesek s arra való, hogy a rajt meglepetésektől megóvják. Oldalbiztosításra járőrök kiküldése jelen esetben szintén felesleges, mert a terepismertetés szerint a terep oldalban nyílt s meglepetés innen sem várható, oldalbiztosító járőröket pedig csak oda kell kiküldeni, ahová a raj nem láthat. Összeköttetésről, minthogy a raj nem kötelékben, hanem önállóan működik, gondoskodni nem kell. Az egyes részek között, vagyis a gyalogél és a raj, a raj és az esetleg kiküldött oldalbiztosító járőrök között a szemmel való összeköttetés megvan és elegendő is.

Az örsparancsnok további teendőit és magatartását egy következő közleményben fogom vázolni.

Fasiszta ifjak felvonulása Rómában.

Régi bűnesetek, régí nyomozók.

Az autó százkilométeres sebességgel visz a betyárok útján — Kondoros felé. Finom, hengerelt, transzverzális műút, 12 méter széles. Eperfákkal beültetve, Jobbról-balról cserépfedeles, apró tanyák sűrűn egymás mellett. Egy-egy iskola, útmesteri ház, bolt, fűszerkereskedés. Majd balról hatalmas parkban régi épület. Szentmiklós. Apponyi György gróf kancellárnak, Békés vármegye egyik leggazdagabb főúrnak kastélya. Régen idegen kézen van már. Jobbra pár lépésre a Szentmiklósi-csárda, majd újra az előbbi kép: sűrűn beépített tanyás földek. Majd Kondoros nagyközség.

A piac közepén: a kondorosi csárda. Modern épület. Étterem, kaszinó, táncterem, mozgófényképszínház, szálloda. Tulajdonosa teljesen átalakította, de a régi csárda falait, tetőszerkezetét gondosan meghagyta. Egy kis fantázia s az újonnan épített falak lehullanak és előttünk áll a régi kondorosi csárda.

Nyolcvan-száz évvel ezelőtt nem volt itt község, nem vezetett erre műút, csak a csárda állott itt bús magányában, a hatalmas nagy pusztaságon, melyen még fa sem nőtt, csak messze sötétlett az Apponyi-birtokon a szentmiklósi erdő, majd dél felé gróf Batthyány Lajos, a vértanuhalált halt első magyar miniszterelnök birtokán, a csáki erdő. Mindenütt pusztaság, legelő, amelyet itt-ott szakított meg egy-egy száraz ér, tocsogó, szikes tócsák, hatalmas nádasok,

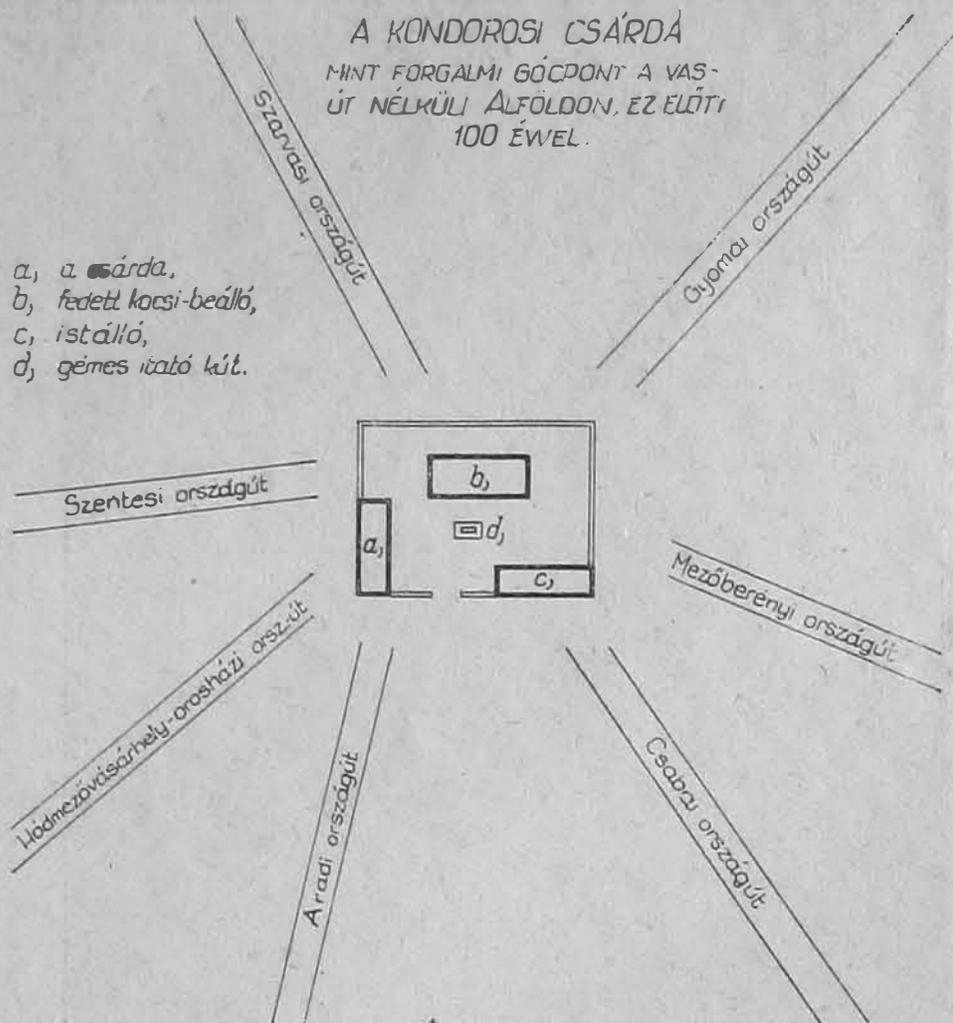
De a csárda nem volt elhanyagolt. Hét felől futott össze itt hét országút: az aradi, békéscsabai, mezőberényi, gyomai, szarvasi, szentesi és orosházi országutak. Nyáron porosak, ősszel sárosak voltak. Valamennyin élénk forgalom. Eladott, vett gulyák, ménesek, nyájak, kondák örökös vándorútja. Postakocsik, fuvarosok, vásárosok jártak minden nap, minden irányban. Nyártól télig pedig az Alföld gabonája, kukoricája vándorolt ezeken az utakon hosszú karavánsorban, a Hármaskörös, vagy a Tisza legközelebbi révjéhez, ahol kalmárok behajózták s hosszú víziutakon szállították le a Dunára, ahonnan azután vontatott hajókkal került a gyapjúval, bőrrel együtt Pestre, Bécsbe, külföldre.

A jószág lábon járt fel egészen Pestig. Disznó, birka lassabban, a szarvasmarha tempósan, a lóféle gyorsabban.

Ez a hatalmas kocsis- és jószágkaraván állandóan itt mozgott, nyüzsgött a kondorosi csárda körül. Dúsgazdag kereskedők, vásárosok, juhászok, csikósok, gulyások, kanászok, vándorlegények, négyesfogaton utazó főurak, csatlós-kísérettel, mind vendégei voltak a csárdának, sokszor hálódó vendégei is.

Betévedt ide a vándorló színtársulat, a legátus diák, pandur, perzekútor, vasasnémet cserepár, sűrűn betévedt ide az Alföldön garázdálkodó betyárok bandája, vezérükkel együtt egy-egy kirándulás megbeszélésére, vagy a szerzett javak szétosztására.

És mégis, valahogy úgy esett, hogy a kondorosi csárdába betévedt betyárok vígan mulathattak, pandurral nem igen találkoztak. S ha a pandurok rácsaptak váratlanul a

csárdára, amíg a közel 3 méter magas kőfállal körülvett csárdaudvar mindig csukott kapuját kinyitották, a szegénylegényeknek nyomuk veszett, vagy megtörtént az, hogy a csárdába zörgető pandúrokat a betyárok hábtámadták, rájuk puskáztak, azután továbbtámadtak annyifelé, ahányan voltak.

Mert bizony, bármilyen biztosra mentek is a vármegye pandúrjai a kondorosi csárdára, a szegénylegények megcsúfolták őket s mindig hosszú orral távoztak a csárda környékéről.

Összedugták a fejüket a vármegye legjobb nyomozói. Terveket kovácsoltak, nyomoztak, nyomoztattak az után, hogy mi módon nyernek a betyárok egérutat innen: sehogyszem tudtak meg semmit.

A kondorosi csárda nyomozás tekintetében megfejt-hetetlen rejtély maradt.

Sokszor üldözték Babájt, Rózsa Sándort, Göndör Sán-

dort a kondorosi csárda felé. A menekülő betyár befutott az egérfogóba s mégis, mire a pandúrok odaértek, a betyár lovastul együtt kirepült.

Mert a csárdának csak egy bejárata volt, az ország-utak felől: a nagykapu. A csárda udvara közel 3 méter magas kőfállal volt körülvéve, úgyhogy azon lovasember is csak úgy tudott benézni, ha felállt a nyeregbe. Olyan paripa pedig még nem termett, amely ezt a hatalmas kökerítést átugorhatta volna.

A betyár lovastól együtt mégis kirepült. Ki kellett repülnie.

A csárdás nem tudott semmit. Ha tudott volna is valamit, nem merte elmondani. Életével játszott és a családja életével.

A házkutatások eredményre nem vezettek.

Gróf Ráday Gedeon maga is szemlét tartott a kondorosi csárdában. Pozitív eredmény nélkül.

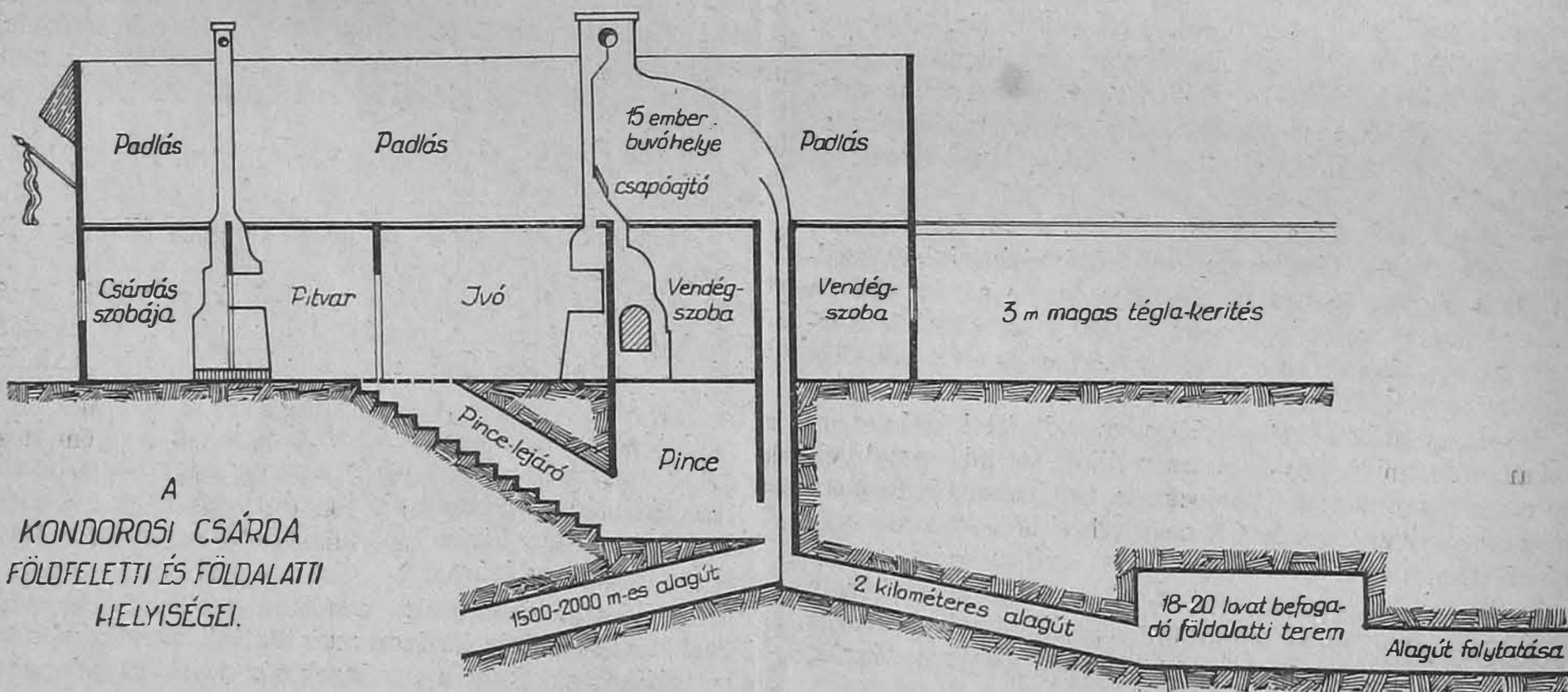
Több rabságba került betyárt is megkérdeztek a kondorosi csárda rejtélyes titka felől a vallatás során. Minden betyár hallgatott. Magáról mindent bevallott, a kondorosi csárdáról semmit.

Csak azután, amikor a csárda körül lassan megalakult Kondoros község, amikor a régi csárda épületét kezdték átalakítani, vált világossá az, hogy a kondorosi csárda faforgácsos cégére alatt a bűnöző társadalom üldözött tagjai egy teljes raffinériával felépített mentsvárat építettek maguknak. Falba épített rejtekhelyek, alagutak vezettek egyik szobából a másikba, padlásról a pincébe, két alagút pedig messze ki a nádasba. Az alagút egyikében földalatti terem, hatalmas befogadóképességgel. Az alagutak szája bő: a lovat is elnyelte, ha kantárszáron vezették.

Régi bűnesetekről, régi nyomozókról írván, a kondorosi csárda megismertetése nagyon is aktuális.

A régi földalatti utak bedőltek már, vagy betemették. De a régi csárda titkos kéménye, a föld alá vezető kapaszkodók és alagútszájak megvannak még. Ezek megismerése s egy pár régi ember előadása után megrajzoltam a régi kondorosi csárda körülbelüli hosszmetsetét, amiből látszik, hogy milyen úton és módon jártak-keltek a kondorosi csárda falai közt és falai alatt a régi betyárvilág legendás hírű rablói.

Látni ebből a rajzból, hogy az ivóból és a mellette levő vendégszobából, a tűzhelyeken keresztül, a kéményt

Mussolini szemléje a fasiszta szellemben nevelt olasz gyermekek fölött.

használva fel lehetett jutni a padlás egy rejtekhelyére, ahol 15 ember elhelyezkedhetett. Ha e rejtekhely csapóajtóját lecsukták, a kémény vígan füstölhetett, a kéményben meghúzódott betyárokat a füst nem érthette. A padlás rejtekéből két egymással párhuzamos, de külön lejáró vezetett lefelé. Az egyik a pincébe, ahonnan folytatva a föld alatt körülbelül 2 kilométerre vezetett egy vizenyős nádasba, míg a másik 8—10 kilométerre futott a föld alatt s messze a Hármas-Körös partja mellett levő füzesben végződött. E hosszabbik alagút harmada táján egy hatalmas terem volt, amelyben 18—20 ló is elférhetett kényelmesen.

A háromméteres fallal körülépített csárdaudvarból és csárdából csak egy kijárat volt, a nagy kapu. A föld alatt kettő. Jó messzire a csárdától, eldugott, nehezen hozzáférhető helyen.

Ez volt a titka a kondorosi csárdának. Ezért nem tudtak itt a leghíresebb nyomozók sem betyárt fogni, mert ugyan ki sejtette azt, hogy az egyszerű csárda falai közt és falai alatt ilyen hatalmas munkát igénylő alagutakat épített, vagy építtetett valaki?

Megpróbáltam kinyomozni, hogy ki lehetett az, aki a csárdát ilyen rejtélyes utakkal ellátta és mi lehetett ennek a célja? Azonban a nyomozásom nem sikerült. Írások, okmányok, tervrajzok nincsenek sehol. A gróf Borsa-csaiád írártárában sem.

Pedig a csárdát, mint ahogyan azt megállapítanom sikerült, gróf Borsa Péter építtette jó százhusz évvel ezelőtt. A grófi családnak itt kb. 50 holdnyi földje volt csak. Az építkezésnél a gróf nem takarékoskodott. Jó erős tég-

lából építtette s a csaknem egy holdnyi udvart is hatalmas téglakerítéssel vétette körül. Azonban, hogy a csárda falai között a rejtekhelyekre, alagutakra vonatkozólag adott-e ki rendelkezéseket, erre nincs nyom.

Kérdés az, hogy a csárda felépítéséhez szükséges téglát tengelyen szállították-e a csárdához, vagy pedig a helyszínen égették-e?

Ha a téglához szükséges agyagot a helyszínen termelték ki a földből s ott égették ki, akkor az alagutakra vonatkozólag talán kaphatunk elfogadható magyarázatot, azért, mert a régi emberek sem tudnak arról, hogy a csárda környékén agyaggödrök lettek volna. Így a téglágyártáshoz szükséges anyagot bányászták — úgy, mint a szénbányában a szenet — s az aknák, illetve alagutak ilyen formán támadtak, illetve támadhattak.

A csárdaépítő gróf Borsa politikai magatartásáról szintén nem sokat tudunk. Lehetséges azonban, hogy az akkori szabadelvű párthoz tartozott, amely a francia forradalom hatása alatt a nép jogainak kiterjesztését követelte s a bécsi kamarilla kémjeitől megbújni akaró magyar ellenzék konspirálásaira építtette ilyen formán meg a kondorosi csárdát, ahol az osztrák császár kémjét elkerülve, bátran folytathatták az osztrák kamarilla ellen összeesküvéseiket. A futárok jöhettek-mehettek, Erdély megbízottai, mint utasok beszállhattak a csárdába. A rejtett utak felhasználásával a vidékről összejöhettek itt s intézhették az ország sorsát, szövegték, fonhatták egy fegyveres felkelés titokzatos terveit.

Ezt a feltevést megerősíti az is, hogy a vértanuhalált

halt gróf Batthyány Lajosnak a csárdától nem messze volt birtoka. Ez most Geiszt-birtok.

Dehát ez is csak feltevés...

Mert itt a második kérdés:

Minderre hogyan jöhettek rá az Alföld haramiái és hogyan használták ki a csárda titkos építkezéseit olyan módon, hogy erről a perzekútorok sem tudtak, holott a perzekútorok legnagyobb része 1848—1849-iki szabadságharcainkban katonai szolgálatot teljesített?

Ezt mérlegelve, talán igaza lesz annak az öreg kondorosi volt számadójuhásznak, aki a kondorosi csárda mellett töltötte el élte javarészét, aki elmondta nekem, hogy amikor az alföldi szegénylegények megtudták, hogy gróf Borsa csárdát épített, messze vidékek minden tájáról összejöttek és mint napszámosmunkások dolgoztak a kondorosi csárda építésénél, ahol az építőmester a Szegedről való Báló György volt. Ez a Báló György, amikor a csárda felépítésével elkészült a csárdafelszentelésen járulékait felvette: *eltűnt*. Senki semmit nem tudott meg róla.

A népdalok költője, legendás idők mesemondója, a szájról-szájra szálló hagyomány: mende-monda azt állítja néhai való Báló Györgyről, hogy a betyárok kényszerítésére tervezte ki ilyen módon a csárda megépítését és hogy a csárda titkos útjait el ne árulhassa, még Kondoros közelében meggyilkolták.

Csontjai talán ott fehérednek a csárda alatti titkos alagutakban, ahol igen sok embercsontot találni. Ki tudja ma, hogy az ott talált csontok közül melyik egy halálra-sebzett szegénylegényé, akit társai idehurcoltak meghalni és melyik azé a kereskedőé, aki a csárda vendégszobájában nyugodtan aludt és készülődött a gyulai sertésvásárra, ahová a régi jó időkben 30—40.000 disznót is felhajtottak Biharból, Aradról. S míg nyugodtan aludt, duplacsövű pisztolya frissen porozva, felhúzott kakasokkal párnája alatt volt. Egyszer csak a kandallóból leereszkedett egy kormos alak, óvatosan ágyához lopózkodott. Megvillant a kés s a fáradt utas torkán vér patakzott s nemcsak pénze, de holtteste is eltűnt.

Ki tudná azt megmondani, hogy a porladó csontok hány véres bűntény emlékei.

Harmadik magyarázat a rejtélyes földalatti utakról a következő.

A török hódoltság kezdetén, amikor az ozmán hadak Magyarországon felvonultak, útjukban több községet, várat, várkastélyt feldúltak, leromboltak, lakóit rabságba hurcolták. Ezek a helyek földig leromboltattak s a hosszú török hódoltság alatt nyomtalanul elvesztek. Békés vármegyében például Ajtós község, Dürer Albert származási helye volt ilyen. Helyét ma sem tudják. A szomszédos vármegyékben igen sok ilyen elpusztított helység nevére tudnak.

Nem lehetetlen, hogy a kondorosi csárda helyén is valami várkastélyféle állott, titkos utakkal. A kastélyt földig lerombolták, de a titkos utak megmaradtak. A kondorosi csárdát véletlenül építették erre a helyre. Amikor az építők rábukkantak fundamentumásás közben a földalatti utakra, azt rögtön ki is használták, mégpedig az Alföld betyárvilágának bevonásával, akik azután e titok birtokában a kondorosi csárda rejtélyes útjait alaposan ki is használták.

Sőt talán a hagyománynak is igaza van, hogy az építőmestert, a szegedi Báló Györgyöt, hogy elnémítsák, el is tették láb alól.

A kondorosi csárda környékén csupa nagybirtok feküdt.

Az Apponyi, Batthyány, Csáky grófok hatalmas birto-

kai vették körül. Közelében volt a Csepesányi-család 2000 holdas birtoka is. A csárda, mint egy kis sziget, 50 holdnyi területével a gróf Borsa család tulajdona volt. Környékén állig volt szántó. Mindenütt legelő. A csupa síkságon se fa, se bokor. A csárda kéménye, mint valami őrtorony, rendkívül alkalmas volt jószemű embernek arra, hogy több kilométeres távolságra meg tudja figyelni, ki közeledik a csárda felé? Gyalogos, lovas ember, vagy szekéren utazó.

Messziről láthatta: érdemes-e maradni, lehet-e maradni vagy pedig jobb lesz tán kereket oldani. Ha menni kellett, három út is nyitva állott. Legegyszerűbb volt a lovat vezetni a kevésbé meredek pincelépcsőn le az alagútba. Húsz-harminc perc múlva már az országutaktól távolabb, két kilométernyire nyeregbe pattanhatott. Menekülhetett, vagy ha a jelt megkapta, visszajöhetett.

A kondorosi csárda veszedelmessége és biztonsága éppen abban állott, hogy az egyszerű csárda csak külszíne volt a lényegében ügyesen és raffináltan megépített földalatti erősségnek.

Hogy ki volt a kondorosi csárda első csaplárosa — nem tudni.

Az 1848—1849-es években a csárdabérlő Reguli Mihály volt, de ő volt még a csárda tulajdonosa a nyolcvanas években is.

Magam is ösmertem. Sokszor járt be Békéscsabára, jó két lovát mindig maga hajtotta. A betyárvilág letűnte után sokszor meglátogatta Dombár perzekútor hadnagyot, akinek Békéscsabán a Körös partján, a régi vágóhíd mellett volt házacskája.

A hatalmas, ölestermetű Reguli Mihály eredeti foglalkozása a mézárósság volt. Azután bérelte a kondorosi csárdát. A nagyforgalmú útszéli vendéglő jól jövedelmezhetett, mert Reguli később, mint vagyonos ember, a Batthyány grófi uradalomtól 1200 kat. holdat bérelt és mint bérlő gazdálkodott. Öregségére az egész környéken tiszteletben tartották, ellene eljárás sohasem volt.

Bikaerejéről és bátorságáról volt híres. Sok duhaj betyárt tanított meg móresre, de egyszer neki is meggyült a baja a betyárokkal, akik ki akarták rabolni és megakarták gyilkolni. De a veszélyből éppen hatalmas ereje és bátorsága mentette meg.

Valószínű, hogy ő is tudott a csárda rejtékútjairól. Talán használta is, amikor bujdosó honvédet kellett elrejtetni. Talán megengedte azt is, hogy a betyárok használják, ha menekülniök kellett, annyi azonban bizonyos, hogy a Reguli idejében sem a csárdában, sem a csárda környékén nagyobb bűntényt nem követtek el. Lehet, hogy a betyárokkal talán meg is egyezett, olyformán, hogy a rejtékutakat, ha menekülniök kellett, használhatták, de ennek ellenében a személy- és vagyonbiztonságot a betyároknak garantálniuk kellett a csárda környékén.

Mégis, a 60-as évek végéig, amikor gróf Ráday Gedeon vaskézzei látott hozzá a betyárok kiirtásához, a kondorosi csárda környékén egy rejtélyes és soha ki nem deríthető bűncselekmény történt.

A kondorosi csárdától körülbelül 10 kilométerre volt a Csepesányi-család 2000 holdas birtoka. Éppen tavaszi alá szántottak, amikor a birtokon keresztülvágott egy gyanús karaván. Cifraszűrű, sallangos lószerszámos emberek voltak. Egyiknél-másiknál karabély, de fokos, duplapisztoly mindegyiknél. Betyárok voltak. Nem is egy bandából. Összeverődtek a hajtásban, mert Ráday gróf emberei mindenfelől szorongatták már a futóbetyárokat.

Komor hangulatban, rosszkedvűen taposták a vetést. Hogy kinek a bandájából valók voltak, nem tudni. Hogy a vezér is velük volt-e? Azt csak Csepesányi uram tudta

volna megmondani, akit elfutott a méreg, amikor látta, hogy a betyárlovak patkói ugyancsak tapossák a szépen sarjadó búzát.

Fényes nappal volt, a cselédség is kint volt a földeken a szántóigák mellett, hát Csepcsányi uram biztonságban érezve magát, útját állta a betyároknak egyedül, megállította őket s nagy mérgesen rájuk szólt.

— Fáj az ember szíve látni, hogy kendtek hogyan tapossák a vetésemet.

A betyárok közül az egyik, valószínűleg a vezér, oda-szólt két emberének:

— Állítsátok meg az igákat, mindegyik béres az igája mellett maradjon, ha megmozdulnak, lőjétek le őket.

A vezér parancsát pillanat alatt végrehajtották. A szántóigák megálltak. Csepcsányi uraság emberei remegve állottak az igák mellett. Mozdulni sem mertek.

Ekkor a betyárok vezére így szólt a földesúrhoz:

— Fáj a szíve látni, hogy mi a vetésén keresztül menekülünk? Hát nem fogja többet látni! S a földesurat ott kint a földjén, emberei előtt lefoglák, megkötözték, kocsira rakták és elvágatták vele.

Azóta Csepcsányi földbirtokost soha senki nem látta.

Hogy mi történt vele, nem lehetett kinyomozni. A betyárok valószínűleg kivégezték a szerencsétlen embert.

De hát miért?

Az, hogy útjokat állta és megszólította őket, hogy a vetést tapossák, nem volt még betyárszemmel nézve sem elegendő ok. Pénzt, értéket sem sejtettek nála. Különben is, ha rabolni akartak volna, hát kifoszthatták volna a tanyát, hiszen elegen voltak hozzá és a földesúr is a kezük között volt már...

Az okot sem sikerült kinyomozni, pedig az egész ország nyomozóapparátusa megmozdult, hogy a földbirtokost megkerítsék.

Eltűnt nyomtalanul és örökre.

Eltűnéséről sokat beszéltek akkortájt Békés megyében s a betyárok vakmerő büntényét úgy magyarázták, hogy a földbirtokos sok mindent tudott az Alföldön garázdálkodó betyárok viselt dolgairól s a betyárok azért némították el, mert félték, hogy mindezeket gróf Ráday Gedeon kormánybiztosnak a tudomására hozza.

A régi kondorosi csárda utolsó csaplárosa, Reguli Mihály, joviális, jóindulatú ember volt. Színészt, diákot szívesen megvendégetelt.

A kondorosi csárdának vendége volt Arany János is, aki Nagyszalontáról utazott fel Pestre. Csaknem egy napot töltött a csárdában, melynek emlékére gyönyörű verset írt a kondorosi csárdáról.

Jártában-keltében megfordult itt Petőfi Sándor is, valószínűleg akkor, amikor Mezőberényben járt barátjánál, Orlay Petrits Soma festőművésznél. Petőfi költészetét megihlette a csárda regényessége s ott tartózkodását verssel örökítette meg, melyet az ivó falára írt.

Reguli Mihály erre a költeményre rendkívül büszke volt. Elhatározta, hogy a verset valami úton-módon megmenti az utókor számára. Azt tervezte, hogy üveg alá téteti, szépen berámázva.

Reguli Mihálynak úgy karácsony táján ugyanis valamerre, talán Szarvason vagy Mezőtúron dolga akadt. Befogatott kora hajnalban azzal, hogy csak estére tér haza. Reguliné asszony férje távollétét felhasználta és azonnal hozzáfogott az ünnep előtti nagytakarításhoz. Meszelés alá került az ivószoba is. A fehér mész befogta Petőfi költeményét is.

Mikor Reguli hazajött, a felesége örömmel újságolta:

— Míg te odavoltál, nagytakarítást csináltam. Az ivót is kimeszeltem.

— Hát a Petőfi verse?

— Azt is bemeszeltem. Mire való az az irka-firka a falon?

Így veszett el Petőfi Sándor verse a kondorosi csárdáról.

Vendége volt a kondorosi csárdának Jókai Mór is, aki a negyvennyolcas kormány megbízásából 1848-ban Rózsa Sándort kereste fel amnesztiával arra az esetre, ha a honvédő sereg kötelékébe állanak.

Az érdekes találkozás is a csárdától nem messze, 25—30 kilométerre volt, a Hármaskörös és a Tisza zugában.

Az „Egy magyar nábob” című regénye alföldi tájleírása, csárdajelenetei e látogatás emlékei.

Ha már ezeknél az epizódoknál tartunk, meg kell említenem azt a kedves történetet is, amelynek hősei állítólag id. Erkel Ferenc zeneszerző, a Hymnus költője és Rózsa Sándor voltak. A hitelességért azonban természetesen nem felelek.

Erkel Ferenc Gyulán tartózkodott, ha Posten nem akadt dolga. A Bánk bánt is itt komponálta, a gyulai várkert hatalmas tölgyei alatt. Utazása, megmozdulása kissé nehézkes volt, mert a Mester a zongoráját is magával hordta jövet is, menet is.

Gyuláról utazott egyszer Pestre. A zongora szalmán, jól betakarva rajta feküdt a kocsin, Erkel pedig a kocsisal az első ülésen ült. Lépésben haladtak, mert bizony a zongorának a kocsirázás egészségtelen, így azután sötéttel érkeztek a kondorosi csárdához. A kocsi beállt a félszer alá, Erkel pedig bement az ivóba. Vacsorázott, ott is akart hálni.

Alig ült le a paprikáscsirke mellé, kinyílt az ivó ajtaja s belépett rajta vagy nyolc szegénylegény, fegyveresen. Levágódtak a kecskelábú asztal mellé és bort rendeltek.

Erkel nem valami jól érezte magát a vacsorája mellett, pláne akkor, amikor egy szélesvállú, zömök ember hozzálépett és bemutatkozott:

— Én Rózsa Sándor vagyok, hát az úr kicsoda?

— Én zenész vagyok, kérem.

— Zenész?

— Igen, zenész.

— Hát ha zerész, hol a szerszámja? Kedvünk van. Muzsikáljon nekünk.

— Kérem szépen, én zongorán játszom. Az kint van a kocsin. Nem lehet azt behozni. Nagyon nehéz.

Rózsa Sándor intésére négy ember kifordult az ivóból s máris hozták befelé a zongorát. Felállították az ivóba s ugyancsak biztatták Erkel Ferencet, hogy fogjon hozzá.

Erkel otthagya a vacsorát, leült a zongora mellé és játszott. Egyik nóta a másikat érte. A bús magyar hallgatót felváltotta a csárdás meg a gyors. A betyárok énekeltek, táncoltak. Rózsa Sándor szüre ujjából egy nagyobb bankót kotort elő s Erkelnek akarta adni.

A művész ezt nem fogadta el természetesen, azt mondta, hogy szívességből játszik.

Hajnalodott már, a zongora még mindig szólt a kondorosi csárda ivójában, amikor Rózsa Sándor megkérdezte Erkeltől:

— Hová igyekszik az úr?

— Pestre. Szeretnék korán indulni.

— Mi is készülődünk. De mert valami kapcabetyárok forognak most Mezőtúr, Szarvas felé, elkísérjük az urat, hogy baja ne essék. Szívességből mi is, mert olyan szépen muzsikált.

A betyárok azután szép óvatosan felpakkolták a kocsira a zongorát s Erkel Ferenc Rózsa Sándor és a betyárok társaságában útnak indult Pest felé.

Volt a kondorosi csárdában tragikusabb eset is.

Itt halt meg Babáj. Az ivó melletti vendégszobában, amelynek kandallójából a kémény rejtekébe lehetett feljutni. A vakmerő rablót talán azért hozták ide, vagy helyezték ide, hogy hátha erőhöz kap, menekülhet . . . Azonban a lövés, mely Babájt érte, halálos volt, mert a betyár pár órai kínlódás után meghalt.

Babájt a csorvási csárdában tették ártalmatlanná és fogta el Novák János szarvasi csendbiztos. (Előbbi cikkemben olyan említést tettem, hogy Babájt Sztraka György békésmegyei főcsendbiztos fogta el személyesen. Újabb adataim szerint ez téves, mert Sztraka csak a Babáj elfogatás után pár perccel ért a helyszínre, aki szintén nyomozott Babáj után. De neki is volt hasonló párviadala, azzal a különbséggel, hogy ő élve fogta el a delikvenst).

Az eset így történt:

Az Alföldön elkövetett nagyobb ló- és szarvasmarhalopásokon és útonállásokon kívül Babáj György és bandája egy pár vakmerő kastély-kúria kifosztásában is gyanus volt, sőt bizonyos véres bűncselekmények elkövetését is számlájára írták Békés és Csanád vármegyékben, miért is 500 forintot tűztek ki fejére. Elfogni nehéz volt, mert rendszeren egyedül bujkált. Bandáját csak akkor szedte össze, ha nagyobb kirándulásra készült. A bűncselekmény elkövetése után megosztzkodtak és széjjeloszlottak. Bandája juhászokból, csikósokból, pásztoremberekből állott, akik egy-egy napra, egy éjszakára tüntek el a jószág mellől s így alibit is könnyen igazolhattak.

Babáj nem volt lovas ember. Ritkán ült nyeregbe, nem úgy, mint Rózsa Sándor, Vig Marci, Göndör Sándor, vagy a többi alföldi betyár. Gyalogszerrel vagy kocsival járta vadászterületét: Békés és Csanád megyét, de főleg Békés vármegyét. Ezeken a vándorló bujkálásain főzte ki vakmerő vállalkozásának tervét s ugyanekkor értesítette szerteszéjjel lakó betyártársait is arról, hol s mikor lesz a találkozó? Kire vagy mire mennek? . . .

Babáj volt az alföldi betyárok közül az egyetlen, aki nemcsak ruhaviseletét változtatta gyakran, hanem gondja volt arra is, hogy az arca se legyen mindig egyforma. Volt idő, amikor állát rendszeren és teljesen borotválta, hordott Kossuth-szakállt, kétoldalos barkót, de volt idő, amikor torzonborz hosszú szakállal tette magát felismerhetetlenné.

Búvóhelyei kitűnőek voltak. Igen sok megbízható embere rejtegette. Szívesen látott vendége volt a pásztor-népnek is.

Sztraka György, Osváth Pál, Medzihraczký György, Somorjay László, Csepely Pál és Szakáll Lajos csendbiztosok mindent elkövettek, hogy a veszedelmes betyárt kézrekerítsék, de Babáj csaknem 10 esztendeig kijátszotta a nyomozó perzekutorokat és pandúrokat, amikor végre a csorvási csárdában hurokra került. Véletlenül fogta el a szarvasi csendbiztos, Novák János.

Novák János egy pandúrja kíséretében portyázott.

Portyázás közben járásán túl ellovagolt a csorvási csárdához. Itt akart egy kissé megpihenni és étkezni. Amikor a csorvási csárda ivójába belépett, itt két parasztosan öltözött embert talált mély beszélgetés közben.

Elérinte nem igen törődött velük, de később nyomozó

ösztöne arra sarkalt, hogy mégis érdeklődjék a két ember kiléte felől.

Az 1848—49-iki szabadságharc leveretése után az abszolutizmus alatt, minden embernek német nyelven kiállított ügynevezett Legitimations Briefjének kellett lenni, amellyel személyazonosságát és „politikai megbízhatóságát” igazolta.

Pandúr, perzekutor nem igen érdeklődött ezután a Legitimations Brief után, mert bizony sok bujdosó honvéd járt e nélkül, de annál inkább a vasasnémetek. Jaj volt annak, akinél ez az írás hiányzott. Kossuth kémje, Türr István futárja volt valamennyi magyar e nélkül a német írás nélkül s hónapokig ülhetett a börtönben, míg végre igazolni tudta magát.

Perzekutor, pandúr ezt a német írást csak akkor kérte, ha elfogadható ok nélkül nem tudott másképp a gyanusnak látszó ember kiléte után tudakozódni.

A szarvasi csendbiztosnak, amikor a két emberrel szóba állt, az egyik elmondta, hogy az Apponyi grófnál juhászszámadó, a másik pedig azzal állt elő, hogy ponyvával behúzott kocsijával Szegedről jött tört paprikával s most Makóra igyekezik.

De mert Szeged és Makó között a legrövidebb út nem a csorvási csárdán keresztül vezet, a csendbiztosnak gyanus lett az ember, amiért is megmondta a nevét és felszólította az ismeretlen embert, hogy legitimációs írását adja elő:

— Kint van a kocsimon — volt a válasz.

— Na gyerünk érte.

A csendbiztos és a paprikás ember kimentek a csárda udvarára, a ponyvával letakart kocsihoz. A paprikás ember a kocsisaroglyánál benyúlt a ponyva alá, kikapott egy kétsövű puskát s ráfogta a csendbiztosra, aki a következő pillanatban rávetette magát váratlan támadójára s megkezdődött a hatalmas harc a két férfi között. Mint a kígyók csavarodtak egymásra, feszültek az izmok, ropogtak a csontok. A fegyvert kicsavarta a csendbiztos és messze elhajította. A dulakodás némán, jó negyedóraig tartott. Lassan kijött a csárda népe, a csendbiztos pandúrja is s fagyos csendben nézték a küzdelmet.

A csendbiztos nem volt olyan szívós, mint támadója, gyengülni kezdett. Ereje halkan hanyatlott. Amikor érezte, hogy támadója felülkerekedik, csak akkor adta ki pandúrjának a parancsot:

— Lőj belénk, nem baj, ha engem találsz is.

A pandúr csak ekkor lépett akcióba, mert az hitte, hogy a csendbiztos élve akarja elfogni támadóját. Odaugrott az egymáson forgó, fetrengő két emberhez, végre egy alkalmas pillanat . . . karabélyát odanyomja a paprikás ember melléhez a vállperc alá és elsütötte.

Az izmok meglazulnak, a csendbiztos lefejtí magát az ájult embert, leporolja magát s ekkor tudta meg, hogy a vérében fekvő paprikás ember Babáj Gyurka, a rettegett rablóvezér.

Babáj Gyurka, bár a lövés közölről érte, még élt. Csak vérzett erősen. Amikor magához tért, nem káromkodott, sem kétségbe nem esett, hanem szinte barátságosan nézett a csendbiztosra, meg a pandúrra, akik nyílt harcban tették ártalmatlanná.

Csak egy baj volt. A csorvási csárda területe nem tartozott a szarvasi csendbiztos alá — ő nem volt megyei, csak járási perzekutor. Intézkednie kellett s a saját területére kellett vinni a megsebzett betyárt.

Északkeletre idelátszott a kondorosi csárda kémé-

nyének a füstje. Az echós kocsiba befogta a pandúr a Babáj két jó lovát, a perzekutor kötést tett a vérző sebre, felrakták a szekérre az egyre gyengülő betyárt s elhajtottak vele a kondorosi csárdába.

Itt azután az ivó melletti vendégszoba ágyára tették Babájt, aki szép csendesen, mintha gyónna, elmondta számadását, mindent vállalt, mindent egyedül tett, cimborái közül nem árult el senkit. Azután meghalt.

Mintha a halál közeli tudata megnyugvást hozott volna zaklatott, elhibázott életére.

A csendbiztos fogta le szemeit.

Míg ez a drámai jelenet tartott, habzó lovon Csorvás felől négy pandúr kíséretében bevágatott a kondorosi csárda udvarára Sztraka György, a békésmegyei főkomiszárius. Már tudta az esetet. Ő is a csorvási csárdában járt.

Gratulált:

— Jól csináltad, öcsém. Én tudtam, hogy Babáj a környéken van. Ha meg nem előzől, a párviadalt nekem kellett volna vele megvívnom.

Babáj holtteste két napig feküdt a titkos kijáratú vendégszobában. A csendbiztos és a pandúrok virrasztottak felette, míg kijöttek Szarvasról a hivatalos emberek s protokollba vették a tényállást, a fegyverhasználatot. Azután Babájt a kondorosi csárdától távolabb elföldelték.

Jeltelen sírját megbámulta az utas. Betyárcimborák is eljártak tán ide holdvilágos éjszakákon.

A sír közben nyomtalanul eltűnt, úgy, mint a gulya, a ménes, a nyáj és a délibáb is a kondorosi csárda mellől.

—th —n.

A pénzhamisításról.

Írta: vitéz Paksi-Kiss Tibor százados.

A mai anyagias világban, mikor az emberiség túlnyomó része az aranybálvány, a pénz után fut, a vagyonelelteni bűncselekmények között igen „előkelő” szerepet tölt be a pénzhamisítás.

Hogy a pénzhamisítást csendőr nyomozni tudja, tudnia kell, hogy miben áll az, milyen módon és milyen eszközökkel hajtják végre és hogy a leggyakrabban milyen körben kell a tetteseit keresni.

A pénz nem egyéb, mint az állam által biztosított értékű vásárlóeszköz és így — mivel annak értékéért az állam jótáll — a pénzhamisító egyrészt az államot, másrészt pedig azt károsítja meg, akinek a hamis pénz a birtokába jut. Az államot azáltal éri károsodás, hogy a hamisított pénzek miatt a bizalom a pénz iránt megrendül és az így vásárlóerejéből veszít, egyesek pedig azért károsodnak, mert a hamis pénz semmit sem ér és így azt, amit a hamis pénzért ellenértékül adtak, elvesztik.

A pénzt, ahogy azt az 1878. évi V. t.-c. 203. §. meghatározza, fém- vagy papírpénz utánzása, fém-pénz fém-tartalmának csökkentése és azáltal lehet hamisítani, hogy a valódi fém- vagy papírpénzen olyan változtatást eszközölnek, hogy az nagyobb értékűnek látszassék.

A pénzt a hamisítók azért hamisítják, hogy azáltal maguknak anyagi hasznot szerezzenek, tehát arra törekszenek, hogy a hamisítványok elkészítése — amellet, hogy azok a valódiakhoz a megtévesztésig hasonlatosak legyenek —, minél kevesebbe kerüljön. Ezért aztán nem is lehetnek olyan tökéletes gépek, mint az államnak, nem tudják teljesen

ugyanazt az anyagot beszerezni és ugyanazt az előállítási módot alkalmazni, mint az állam, mert akkor ráfizetnének a hamisításra.

A hamisítványok ezért többé-kevésbé eltérnek az eredetitől és ezekből az eltérésekből lehet azokat felismerni. Az államnak, mint a pénzek kibocsájtójának, képzett szakértői vannak, akik kétség esetén felvilágosítást tudnak nyújtani, hogy a kérdéses pénz valódi-e, vagy hamis.

A hamis fémpénzeket rendszerint a csengésükről, sokszor a színükről is, valamint a valóditól eltérő rajzukról (felirat, korona, stb.) lehet felismerni, a hamis bankjegyeket pedig a szöveg hiányosságai-ból, a vízjegy és az anyag eltéréseiből, a színezésből, a sorszámokból és csak az ezzel foglalkozó szakértők által felismerhető különös jelekből lehet a valódi pénztől megkülönböztetni.

A papírpénz hamisítását rendszerint úgy hajtják végre, hogy a hamisítandó bankjegyet pontosan lerajzolják, lefényképezik, arról klisé készítenek és hasonló anyagú és nagyságú papírra a valódi színezéshez hasonló színben rányomják.

A fémpénzek hamisítása egyszerűbb, mert azokról csak benyomatokat kell készíteni, azokat kiöntik az előkészített anyaggal és már is kész a többé-kevésbé sikerült hamis fémpénz. A fémpénzek hamisítását természetesen nemcsak ilyen primitív módon, hanem gépek segítségével tökéletesebben is eszközlik, de ez az eljárás már költségesebb és a nemes fémek drágasága folytán nem fizetődik ki úgy, mint békében, amikor pl. az ezüst olyan olcsó volt, hogy a hamis pénzeknek valódi ezüsből való előállítása is éppen eleget jövedelmezett.

Ha a pénzhamisítások bűnkrónikáját tanulmányozzuk, számtalan és igen sokszor egész egyszerű módot találunk, amelyek szerint már pénzhamisításokat eszközöltek, de azt is megállapíthatjuk, hogy nagyobb mennyiségű pénz hamisítására mindig gépeket használtak és használnak.

A véghezvitel módjából látni lehet, hogy a pénzhamisítók között mindig kell olyan egyéneknek lenniök, akik a sokszorosításhoz, színezéshez, rajzoláshoz, véséshez stb. értenek, mert az ilyen munkákban járatlan emberek nem tudják a hamisítványokat előállítani. Ilyen, szakértő hamisítók lehetnek a rajzoló, cinkográfusok, vésnökök, nyomdászok, litográfusok stb., vagyis olyan emberek, akik foglalkozásuknál fogva értenek a hamis pénzek előállításának műszaki munkálataihoz.

A csendőrnek legalább nagyjában okvetlenül ismernie kell azokat a szereket, eszközöket és gépeket, amelyekkel hamis pénzeket lehet előállítani, mert csak így tudja a tárgyi bizonyítékokat felkutatni és biztosítani. Ezek az eszközök a fém- és papírpénzek hamisításánál különbözőek.

A fémpénzek hamisításához használni szoktak: gipszet, agyagot, olvasztókanalat, fújtatót a tűz élesztéséhez, az öntvényhez szükséges fémeket (ólmot, ónt, cinket stb.) és végül olyan gépeket, amelyekkel a hamisító éppen úgy sajtolja a pénzt, mint ahogy a valódit állítják elő, csak a gépek alakja és nagysága fog eltérni a pénzverdékben használatos gépektől.

A papírpénzek hamisításához fényképezőgépet, lemezeket, sötétkamrát, vöröslámpát, különböző

fényképészeti és egyéb vegyszereket, kéziszajtóhoz hasonló könyomdát, kőlapokat, horganylemezeket, ólom-, esetleg rézlemezeket, nagyítóüvegeket stb. használnak.

A nyomozás és a házkutatás stb. folyamán semminek sem szabad elkerülnie a csendőr figyelmét és nemcsak a fent felsorolt eszközöket, szereket stb. kell biztosítani, hanem mindent, ami a pénzhamisítással összefüggésben lehet és annak bizonyítására szolgálhat. Pl. egy pénzhamisítás nyomozásánál csak egy megtalált levél alapján lehetett az esetet kideríteni, amelyet a nyomozó véletlenül talált meg az egyébként eredménytelen házkutatás után.

A pénzhamisítás bizonyításához azonban nem elég csak azt bizonyítani, hogy a hamisító hamis pénzt állított elő, hanem arra nézve is bizonyítékokat kell szerezni, hogy azokat valódi, illetőleg teljes értékű pénz gyanánt való forgalombahozatal céljából állította elő.

Röviden összefoglalva tehát a pénzhamisítás nyomozásának célja:

1. a hamis pénz készítésének és
2. forgalombahozatalának bizonyítása.

A nyomozásnál tehát ezt a két célt kell mindig szem előtt tartani és az adatgyűjtést addig kell folytatni, míg azok ezeket teljes mértékben bizonyítják.

A pénzhamisítás rendszerint úgy jut a csendőr tudomására, hogy azt a megkárosított közönség maga jelenti fel, vagy a banknak, üzletnek stb. alkalmazottja, ahol a hamisítványt értékesíteni akarják azt felismeri és feljelenti; ha csak utólag vette észre, a hamisítványt a tettes vagy tettesek kiderítése végett beszolgáltatja.

Nincs károsabb dolog a pénzhamisítás nyomozására nézve, mint nyilvánosságra hozni azt, hogy a hamisítást felfedezték, sőt azt esetleg még az újságokban is közzétenni. mert ez a tetteseknek is tudomásukra jut és nekik a bűnjelek megsemmisítésére vagy elrejtésére időt ad, úgyhogy emiatt aztán az egész nyomozás holtpontra juthat.

A csendőrt az az elgondolás kell hogy vezesse, hogy a pénzhamisítókat az esetek nagyrésztében nem abban a helységben kell keresni, ahol a hamisítványokat terjesztik, hanem más, távolabbi helyen.

Először meg kell tehát állapítani, hogyan került a hamisítvány ahhoz, aki azt értékesíteni akarta, mert nem tudhatni, hogy a bűnös forgalombahozóval, vagy ártatlan áldozattal áll-e az ember szemben. Ezeket a megállapításokat is természetesen teljesen feltűnés nélkül kell eszközölni, egyrészt — mint említettem — a nyomozás sikere érdekében, másrészt pedig azért, nehogy esetleg a forgalombahozó ártatlanul meghurcoltassék. A megállapításoknak ki kell terjeszkedniök a terjesztő előéletére, jellemére, szenvedélyeire, anyagi viszonyaira és arra, hogy kikkel tart fenn érintkezést.

Állandó megfigyelés útján meg kell állapítani, hogy nem foglalkozik-e az illető rendszeresen hamisítványok terjesztésével. Ezt olyan helyeken lehet — esetleg egy-két bizalmas besúgó bevonásával — a leghamarabb megállapítani, ahol az illető fizeté-

seket szokott teljesíteni. Ha megállapítást nyer, hogy az illető több helyen is fizetett hamis pénzzel, akkor a nyomozás egy lépéssel tovább mehet s azt kutathatja, hogy az illető honnan kaphatja a hamis pénzt? Ezeknek a megállapításoknak eszközlésénél könnyítésül szolgál az, hogy a csendőr tudja, hogy a hamisítványok terjesztése leginkább vásárok, búcsúk alkalmával, nagyforgalmú üzletekben stb. történik, ahol a nagy forgalomban és sietségben inkább lehet azokat értékesíteni. Ha tehát a gyanúsított ilyen helyekre megy, semmi esetre se szabad őt szem elől téveszteni és ha a csendőr elég ügyes hozzá, azt is meg tudja állapítani, hogy a gyanúsított a terjesztési szándékolt hamisítványokat honnan szerzi be. Ha pedig ez már meg van állapítva és meg vannak állapítva a gyanús személyek is, akikkel a terjesztő érintkezik, csak akkor következhetik a legapróbb részletekre kiterjedő házkutatás, de úgy a hamisítás helyén, mint az összes gyanúsítottaknál egyidejűleg, mert csak így lehet az összes bizonyítékokat megtalálni és biztosítani.

Ha a pénzhamisítást nem bűnszövetkezet üzi, hanem csak egy ember, akkor a nyomozás rendszerint könnyebb. Erre a megfigyelés során hamar rájöhet a csendőr, valamint arra is, hogy a hamisítást hol eszközölheti; ekkor már nem nehéz egy házkutatással az összes bizonyítékokat beszerezni.

Elv legyen tehát: feltűnés nélkül, fáradhatatlanul gyűjteni az adatokat és nyíltan csak akkor fellépni, amikor a hamisítás eszközeit, rejtekhelyét és magukat a hamisítókat a bevezetett puhatolások kétségtelenül megállapították.

Igy nem fordulhat elő majd az, ami már gyakran előfordult, hogy a nyomozás idő előtt nyilvánosságra jutott, a főkolomposoknak elég idejük volt az összes bűnjeleket megsemmisíteni és így büntetlenül maradtak.

Ha a budapesti nyomozó alosztály által kiadandó Nyomozati Értesítő megindul, akkor a hamis pénz felbukkanását abban mindig közölni kell. A hamisító ugyanis a hamisítványokat — már csak a feltűnés elkerülése végett is — rendszerint nem egy helyen és nem tömegesen, hanem több helyen és kisebb tételekben szokta elhelyezni, de a pénz egyébként magától is terjed. A Nyomozati Értesítő fel fogja hívni valamennyi őrsnek és rendőrhatóságnak a figyelmét, hogy itt vagy ott hamis pénz tűnt fel s ilyenmódon lehetségessé fog válni, hogy az érdekelt őrsök ne külön-külön és egymás munkájáról mitsem tudva nyomozzanak, hanem hogy egymással érintkezésbe lépve és észleleteiket kicserélve könnyebben jussanak a hamisítók nyomára.

Amidőn I. Napoleon első száműzetése helyéről, Elba szigetéről megszökve, Franciaországba vitorlázott, hajója útközben a „Zephyr” nevű francia fregattal találkozott. A fregatt parancsnoka azt hitte, hogy a vitorlás valami kereskedelmi hajó és megelégedett a felelettel, hogy az Elbáról Genuába igyekszik. Még kérdezősködött is, hogy az elbai fogoly, t. i. Napoleon, miként érzi magát, amire maga Napoleon válaszolt a szócsöbe: „pompásan”.

Képek a tengerészéletből.

írta: Braunwehri Braun-Wimmer Viktor
folyamőr-főkapitány. (1.)

Velence aranykorának történetéből ismerjük azt a szokást, hogy a hatalmas dogék fényes ünnepségek keretében jegyezték el a kék Adriát. Ennek a jelképes nászünnepelemek mélyreható morális értelme abban állott, hogy a köztudatba vitte át a meggyőződést, miszerint a dicsőség és hatalom kútfeje a szabad út a tengerre.

A trianoni erőszak áttörhetetlennek látszó sáncot vont a megcsönkített ország köré, a legszebb ékköveket tördelte ki Szent István koronájából, gúzsba kötötte tagjainkat és szolgasorsot szánt a magyar nemzetnek. Szegények lettünk, nagyon szegények, a reménységünket egy szebb jövőben azonban mégsem tudták letörni. Hatalom és erőszak nem képes olyan magas falat építeni a magyar haza köré, mely felett gondolataink át ne szállhatnának a tengerpart felé, ahol nekünk is volt birtokunk, amelyet Kossuth a Szent Korona legértékesebb gyöngyének nevezett. A fölöttünk elszálló felhőkre, ősszel az útrakelő vándormadaraikra bízunk most már, amint azt Herczeg Ferentől tanultuk, hogy köszöntsék azokat a helyeket, ahol — még nem is olyan régen a magyar lobogót lengette a szél és vigyék hírül oda, hogy reménységünk nem fogy ki!

A hősi sírban nyugvó haditengerészet emlékének adózva ismétlem meg a régi Hansa-jelszót: „Navigare necesse est, vivere non est”.

I.

Régi tervemet váltom valóra, amikor a *Csendőrségi Lapok* számára most tollat veszek a kezembe. Soká készültem írni, de van mentségem. Bár sokat kiszedegethetek apránként az emlékezés tarsolyából, amit érdemes másnak is megmutatni, de egy derékban kettétörött pálya vígasztalanul elégikus hangulata nehezedik ezekre az emlékekre; azért tűri az ember, hogy azok lassan beporosodjanak.

Pedig igazság szerint nem szabad, hogy a múlttal a tradíciókat is por és moha takarja be. Életre képes nemzetek gyökerei — úgy mondják a bölcsek — a múlt nagyságából szívják az életerőt.

Arra kértek több oldalról, hogy meséljek egyet-mást a volt haditengerészetéről. Megpróbálom, jó szándékkal. Elégé elszomorító, hogy csak nekrológot írhatok róla.

Azzal kezdem, hogy úgy látszik, a kopár, sziklás Karszt túl magas falat húzott a tenger és Magyarország közé, mert hát bizony, itthon vajmi keveset tudtak rólunk. Nagyon kicsi volt mindig a magyar tengerésztisztek száma, többnyire jómódú családok fiai, legtöbben azonban még a törzstiszti rang előtt hazautaztak megint a birtokaikra. A nehéz és sokszor bizony kényelmetlen élet nem nyújtotta a várt gyönyörűségeket.

Verne vagy May regényei nyomán majdnem minden diák felfedezte néhányszor a lelke mélyén szunnyadó hajlamot a misztikus tenger iránt. Első megfigyelései közé tartozik, hogy Robinson volt a legirigylésreméltóbb halandó elhagyott, hullámverte sziklaszigetén, a lámák és a papagályok között, pedig a valóságban igen viszontagságos kiscsuda életet élhetett szegény. Később aztán Vasco di Gama, Cook Magelhaens neves fölfedező utazók — legalább is részben — békésen szerzett babérai, de végül egy Nelson vagy Tegetthoff győzelmes tengeri harcokban nyert örökéletű dicsősége lelkesíti a kalandravágyó fiataloságot a tenger iránt. Ez irányú lelkesedésre különösen akkor volt hajlamos a gimnázista, ha az alsó négy osztály tudományá-

val megterhelten az ötödik osztály küszöbén azon tanakodik, vajjon összemérje-e most még a klasszikus görög nyelvvel is erejét, avagy pedig célszerűbb lenne-e egy katonaiskola felé orientálódnia? A régi jó békeidőben még csak az kellett, hogy nyáron egy fehérnadrágos és sapkás, aranyozott karddal ékes tengerészkadét tűnjék fel valahol az utcán, akkor az elhatározás végképpen megérett. A baj csak az, hogy a fizika itt sem tagadja meg magát és a hatás ellenhatásra talál.

A tervek első természetes akadály: a mama volt. Ő pontosan tudta, hogy minden évben hány embert esznek meg a cápák (még a cethalakat is meggyanusította), pontosan számon tartotta, hány hajó süllyedt el, sőt szerinte akárhány példa volt rá, hogy a gyarmatokban a vademberek is életveszélyesek lehetnek; mivel pedig mindezt tudta, következtetéseket is vont le belőle; végeredmény: a családi tanács a tervet elvetette. Koncendálta ugyan, hogy érettségi után a Dunahajózásról esetleg szó eshetik, de ezzel aztán sűrű fátyol is borult a sósvizes álmokra.

Az én sorsomat a milleniumi kiállítás tengerészeti pavillonja döntötte el. Azt és a benne sürgő-forgó tengerész-személyzetet látni elég volt, hogy a bennem már régen izzó szikra lángra lobbanjon és ez a láng csak tengervízzel volt oltható. Szegény pavillon, elég viszontagságos sorsa volt annak is. Később a Lágymányosra bűvölt Konstantinápoly mecsetjévé alakult át, ma is ott áll viharverten és kopottan a Dunaparton és valami klubház félének a benyomását szeretné kelteni, a valóságban azonban nem törődik a színtelen jelennel, hanem csak az aranyfényű békeévek elmúlt boldogságáról és a magyarság elsiratott dicsőségéről álmodozik.

A második természetes akadály az volt, hogy sokan voltak a „meghívottak”, de aránytalanul kevesen a választottak. Fiumében ugyanis igen szigorú felvételi vizsga fogadta a Monarchia minden részéből szülői asszisztenciával beérkező fiúkat; szigorú volt orvosi tekintetben éppúgy, mint a felvételi tananyagot illetően. Legtöbb fiúnak a látóképessége volt hiányos, nagyon sokan pedig az előképzetség tekintetében nem ütötték meg a mértéket. A magyar fiúk többnyire a német nyelv útvesztőjében lettek a „derdie-das” áldozatai, hacsak előzőleg nem voltak már egy cs. és kir. katonaiskolában, ahol németül megtanultak. Nagy ritkán csodák is történtek; egy kaposvári fiú az első vizsgakérdésre felelet helyett azt írta a táblára: „niksz dajcs, aber matematik”. A kísérlet bevált, felvették és dícséretére legyen mondva, később egyike lett az első tanulóknak. Szóval sok száz jelentkező közül nagyon kevés, legfeljebb 25—30, került be az intézetbe. És mi volt az a négyéves intézeti kiképzés a tengerészeti akadémiában! A tudományok koncentrált adagolása mellett, amit a Monarchia határain kívül is ismert nevű tanárok végeztek, előkészítés a jövő életpálya igen sokoldalú követelményeire. Már a második évfolyam végén, átlag 16 éves korban, a növendékek a reális iskolai érettségire képesítő tananyagot végezték el, a két felsőbb osztályban már csak a magasabb matematika alapján folyt a tanítás és csak különleges szaktantárgyakat, valamint nyelveket adtak elő.

Itt egy pillanatra megállok, hogy az időközben nagyrészt már elhalt tanáraink emlékének szenteljek egy rövid gondolatot. Hálás szívvel emlékszem meg nagy tudásukról és arról a következetes törekvésükről, hogy az óriási tananyag mellett az átlagosnál magasabb képzettségű, de a célszerű gondolkodásra hajlamos tisztikart neveljenek a tengerészet részére. A mindig hálatlan ifjúság nem könynyitette meg a munkájukat.

Eltérőleg a hadsereg új tisztjeinek hagyományos

augusztusi felavatásától, a tengerészeti akadémia utolsó évfolyamát, igen körülményes záróvizsga után, rendszerint június hó 29-én avatták fel kadétoikká, régebben az intézet parkjában, később az iskolahajó fedélzetén; mindkét esetben a piros-fehér-piros hadilobogó előtt.

A nyári szünet egy részét iskolahajókon töltötték a növendékek. Az én időmben még a romantikus vitorlászajókon. Milyen szép is volt a hófehér „Donau”-korvetta, ha a gőzgépjét leállítva kibonthatta összes szárnyait és úgy siklott tovább a sötétkék Adria fehéren habzó vizén, mint a büszke hattyú, amelyet réges-régen egyszer Andersen mesekönyvében láttam; fölöttünk a ragyogó kék ég, a láthatár szélén a Dalmát part ködben elmosódott vonalai. Tengerész csak az legyen, aki a természetet szereti és élvezettel ismeri fel csodáit és szépségeit.

A későbbi években, a modernebb felfogás szerint már gőzhajókra kerültek nyáron az évfolyamok; egy-egy régibb keletű cirkáló töltötte be ezt a szerepet. Ez a pár heti hajózás adott fogalmat arról, hogy mi a hajósmesterség; — alig többet — és lehetőséget arra, hogy nagyjában az Adria és a Földközi-tenger partvidékének egyes részeit megismerjük.

Ha régmúlt emlékeim között kutatok, két pillanat maradt meg legélénkebben emlékezetemben. Az egyik az volt, amikor útban a fiumei fölveteli vizsgához egy izgalmas éjjeli utazás után hajnalban a Karszt tetejéről egykét árva vörösfenyő között, a láthatáron messze lenn felcsillanó tengerre először esett a tekintetem; mintha egy nagy, fényesre csiszolt, ezüst tükörben szikráznának a visszaverődő napsugarak, parányi pontocskák itt-ott; vitorlás halászbárkák és halványkék vonalakban a part. Megkapó látvány, amely néhány pillanatra visszaszorítja a lélekzetet: a felséges tenger eiső köszöntése Feléd; akkor látod, hogy a benyomás, melyet kelt és méretei felülmúlják a képzeletet.

A másik momentumot már körülményesebben kell érzékeltetnem. A fiumei intézet (ma olasz polgári kórház) hegyoldalon fekszik, sűrűn nőtt babérbokrokkal tarkított sziklás parkban; a homlokzatot öreg fák lombozata árnyékolja be, elzárva a kilátást nyáron az alsó emeletekről, de a harmadik emelet ablaksorából már szabad kilátás nyílik messze ki a quarneroi öbölre és a láthatár szélén annak egyik kapujára, a farasinai szorosra. El kell képzelni, hogy tíz hónap fáradozásai közben hányszor röppent át a gondolat a láthatárnak ezen szabadon maradt egyetlen kis nyílásán, vágyakozással keresve, hogy mi van ott túl a szoroson, ahol a szabad tenger kezdődik? Ahol a távozó hajók füstjét a távolság köde nyeli el, ahol a messze idegenből jövő Cunard-Line parányi körvonalakban feltűnik; minden sirályt megirigyelni, amely röptében arra vesz irányt és mégis a vágyak teljesülése nélkül számolni a napokat. Elképzelni mindezt és végre itt az óra, amikor az iskolahajó felhúzza a horgonyát, irányt vesz dél felé. Mindig közelebb és közelebb jönnek a hónapokon át figyelt partrészek körvonalai, mindig szélesebb lesz a tenger nyílása és a hajó kijut a szabad tengerre, amely hirtelen más színt ölt, mert a szellő más irányból fodorozza. Ez az a pillanat, amelyet nem felejtethet el az, aki át tudja érezni azt, hogy testestől-lelkestől a tengernek adta magát.

II.

Nehezen akad a földön még egy mesterség, amelynek olyan sajátos lenne a nyelvezete, mint a tengerészeté. Ha két tengerészünk történetesen a szolgálatról beszélt, abból egy nem szakmabeli ugyan nem sokat értett meg.

Ennek főoka az volt, hogy a hajó alkatrészeinek, valamint felszerelésének nagy részben idegen (holland, angol) nyelvekből átvett elnevezéseit a hivatalos szolgálati nyelv ere- detben, vagy csekély fonetikus változtatással megtartotta; érdekes, hogy még az osztrák és német haditengerészet szakkifejezései sem egyeztek teljesen. Ilyen módon nálunk is egy különleges tengerésznyelv alakult ki, melyet a laikus bizony nem értett meg teljesen, sokszor sehogy. Azt kérdezhetné valaki, hogy mire volt ez jó? Annak csak azt felelhetem, hogy ezek az átvett szakkifejezések a nyelv hézagait töltik ki és röviden kifejezésre juttatják azt, amit egyébként csak hosszú körmondatokkal lehetne kifejezni, ez pedig a szolgálatban szükséges szabatoság kárára lenne. Ahogy az orvos az emberi test részeinek és betegségeinek neveit latinul tanulja, úgy kellett nekünk is, különösen a vitorlászajókon, több százra menő idegen hangzású nevet elsajátítanunk.

Egy másik tipikus különlegesség tengerészetünkknél a bábeli nyelvzavar volt, hajókon, szárazföldön egyaránt. Érthető okokból a hajó személyzetének létszámszerű összeállításánál csak a szakmák szerinti kiképzést lehetett figyelembe venni, tekintet nélkül a nemzetiségre. Az eredmény sokszor valósággal megrendítő volt, mert legtöbbszörre már egy kisebb torpedónaszád legénységében is a Monarchia összes nemzetiségei képviselve voltak; ezek persze eleinte, míg össze nem szoktak, se egymást, se az előjáróikat nem értették meg; legtöbbszörre az olasz nyelv — lévén a legfölbemászóbb — hozta egyenlő nevezőre a diskurzust. A hajókihallgatás alkalmával a filológiai tehetségét teljes mértékben latba kellett vetnie a tisztnek, hogy az előírásnak megfelelően minden delikvens ügyét lehetőleg az illető anyanyelvén tudja elintézni. Bizonyos számú évek után ez a nyelvgyakorlat valóságos nyelvtudósokat nevelt a tisztikarban, a magyar nyelv kivételével. Voltak különös nyelvtelenségek is; ma is él egy tengerésztörzstiszt, aki a keleti nyelvek ismert szak- tudósa. Haus tengernagyról azt állította a fáma, hogy — nagy nyelvtelenség lévén — könyvből tanult volna meg folyékonyan magyarul. Ez nekem kissé hihetetlenül hangzik; én nem hallottam tőle soha egyetlen magyar szót se.

Nagyon tévedne azonban az, aki azt hinné, hogy a nyelvek ilyen zürzavarában a nemzetiségek közötti egyenetlenségek és surlódások is napirenden lettek volna; ellenkezőleg, a legjobb egyetértésben éltek a hajókon a különböző nemzetiségek fiai egymással, mert nem igen értek rá politizálni, a civakodás bacillusai pedig úgy látszik, nem tenyésztek jól a sósvíz felett.

A dalmát matróz újságolvasással egyébként sem szerette magát megerőltetni; szabadidejét szívesebben a kedélyét leginkább megnyugtató alvással szokta kitölteni, ezt a jó szokását pedig hamar átvették a többiek is. A z összetartás a hajókon általában megvolt. Centrifugális jelenségnek legfeljebb csak azt nevezhetném, hogy a csekély céltudatosan hangsúlyozott összetartást mutattak, de ezt a megállapítást is inkább csak a tisztviselői karra vonatkoztathatóni. Ami a legénységet illeti, Csehországból annakidején inkább az ott élő németajkúakat sorozták a tengerészethez, azok pedig közismerten rendes, szorgalmas, értelmes és hűségben kipróbált emberek voltak. Ezt csak az igazság kedvéért.

Nem szíletett mindenki tengerésznek. Vannak ki- mondott antitalentumok is, akik sehogysem tudnak a vi- szonyokhoz alkalmazkodni. Ezt a törzsigazságot szem előtt tartva, ha a dalmátparti horvát legénység kiváló tengerre- termettségét mértékül veszem, a magyart a tengeren

— teljes tárgyilagossággal — általában jó közepesnek lehet minősíteni; könnyen elsajátították ugyanis mindazt, amit a szolgálat a hajókon megkívánt, a németen kívül gyorsan megértették a többi nyelveket is; mint kiképző-altisztek ugyan a fedélzeten is megfelelték, de a műszaki szakmákban is jól voltak alkalmazhatók. Az osztrák-magyar tengerészet utolsó évtizedében váratlanul oly nagy fontosságra szert tett tüzér-, repülő-, aknász- és torpedószakmákban a legénység nagy százalékat a magyarok adták. Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a körülményt sem, hogy régebben csak az önkéntesen jelentkező magyar fiúkat sorozták be a haditengerészethez és pedig nagyon kis számban. Csak a kilencszázas évek elején vált rendszerré, hogy percentuálisan a magyar újoncokból is kiegészítették a haditengerészet létszámát. Egy tekintélyes, mellékesen megemlítve cseh származású ellentengernagyunk kijelentése szerint a magyarokat különösen megfontoltságuk és józanságuk miatt becsülték. A józanságot a jelen esetben persze nem szabad úgy értelmezni, hogy a magyarok az ősi virtust levette, megvetettek volna egyszer-másszor egy-egy kortyot, hanem csak úgy, hogy nem nagyon szerették a nagy tannintartalmú dalmát vagy isztriai borokat, melyeket tengerésznyelven patinának (ami alatt jó magyarsággal mondva folyékony suvixot kell érteni) hívtak. Tudni kell ugyanis, hogy eltérően a hadsereg ételmezésétől, a matrózok kétszer naponta egy-egy negyedliter bort is kaptak az étkezésekhez. Nem azért, mintha a kincstár különös kedvencei lettek volna, hanem mert sokszor igen fárasztó testi munkát kellett végezniök és ilyenkor a bor hiányát, különösen a dalmát legénység, megsínylette. Amint szárazföldön az igazi jó prófuntnak emberemlékezet óta megvolt a szabványos kincstári színe — hasonlóképen a matrózok bora is idővel jellegzetes sötét színt öltött, éppen ezért gyanúsították meg azzal, hogy nem szőlőtökén termett. Voltak még is sokan, akik védelmére keltek azzal, hogy igaztalanul vádolják.

Ha már különös szándék nélkül az ételmezés terére kalandoztam át, el kell mondanom erre vonatkozólag is egyet-mást. A tengerészet ételmezési előírásai lényegesen eltértek a hadseregétől. Ezt részben az indokolta, hogy — mint fentebb is említettem — tekintettel kellett lenni a délvidékről származó és az állomány zömét alkotó dalmát legénység különleges igényeire; másrészt azonban bizonyos előnyben kellett részesíteni a tengerészetet a hadsereggel szemben azért is, mert a matróz tényleges szolgálati ideje a szárazföldi katonával szemben egy évvel hosszabb volt. Míg a hadsereg 3 év után tartósan szabadságolta legénységét, a matróz 4 évig szolgált és így később került haza. Ezért az évért valamiképen kárpótolni kellett és ez az ételmezés javításával is történt. Évtizedek tapasztalata szerint ugyanis legalább 4 év kellett ahhoz, hogy a szolgálatra bevonult egyént a parton és hajókon úgy lehessen kiképezni, hogy későbbi szükség esetén tartaléknak is megfeleljen. Tény az, hogy a matróz nem prófuntot, hanem igen jóminőségű félbarna kenyeret kapott, húst és kiadósabb vacsorát minden nap, hozzá még, mint előbb láttuk, bort is. No, de azért nem volt mindig ilyen irigylésreméltó a matróz sorsa sem! A régi időkben, amidőn a vitorláshajók gyakran 45—60 napig se láttak partot és csupán Neptun isten kénye-kedve szerint történhetett a megérkezés egyik vagy másik kikötőbe, hamarosan elfogyott a friss hús, vele együtt a kenyér is. Ez nem maradt következmények nélkül, mert ezentúl délelőttönként a hajó mélyében elhelyezett ételmezési raktárból nehezen definiálható, orrcsavaró illat szállt fel nap-nap után

a szűziesen tiszta fedélzetre. Ez volt a hordókba tárolt besózott hús félelmetes és humorölő időszaka. Az az idő, amidőn a négyszögletes, kökemény kétszersültön rágódunk mindannyian, ki több, ki kevesebb eredménnyel. A dobozos konzervek ezzel szemben kiválóak voltak ugyan, de hosszabb időre a friss ételmet pótolni nem tudták. Burgonya és a kényelmesen tárolható hüvelyesek jó és rossz időkben egyaránt szerepeltek az étrenden. A friss víz kérdése régebben szintén a hajósélet gyengéi közé tartozott; ma már nem probléma.

Az étkezés az időjárás szerint vagy a felső szabad fedélzeten, vagy pedig függőasztalokon, a fedélzet alatt történt. 8—12 fő mindig egy-egy asztaltársaságot képezett, amelyben felváltva egy-egy matróz az ételkiosztásnál átvette a csoportjára eső adagokat és azonkívül rendben tartotta az evőeszközöket. A leves és főzelék részére egy elég öblös cinkezett vasveder, a bor részére egy hasonló kanna és pléh poharak, ezenfelül még egy kerek fátányér tartozott a felszereléshez. A főélelem húsledes és marhahús volt; az adagok gyors szétosztását az a praktikus berendezés szolgálta, hogy a húst súly szerint még nyers alakjában az ételmezőmester számozott, kerek hálóba kötötte, hogy azután a szakács ezeket délben az óriási fazekakból könnyebben kihálászhatta.

A tengerészetnél minden a külső formák pontos megtartása mellett, szinte szertartásszerűen történt. Így az étkezés is. Rendes körülmények között 5 perccel a déli harangütés előtt, az összes kéziszíppal ellátott altisztek (ezek pedig sokan voltak) együttesen sípolták a jelzést: „Készítsétek az evőeszközöket!” Az utolsó harangütés és az ima elhangzása után ugyanezek körülállva a lejárókat és a fedélzetek között levő lépcsőket, édes pacsirtahangokkal, de mindig teljes eredménnyel csalogatták a legénységet az ebédhez. Idegen látogató ezt a sípszóval történő harmonikus étvágygerjesztést rendszerint igen barátságos és mulatságos szokásnak tartotta.

Előírás szerint az étkezés ideje alatt csak a legsürgősebb esetben volt szabad a legénységet megzavarni.

III.

A kadét. Ezzel a rövid fogalommal fejezeteket lehetne kitölteni, de óvakodni fogok, hogy bőbeszédű és tulságosan indiszkrét ne legyek. A tengerészet tréfás természetrajzában ezt a speciést úgy jellemezték, hogy: „Sötét odukban tömegesen él, a felsőbbrendű emlősöket általában kerüli, a nap legnagyobb részét pedig felváltva: evéssel és alvással tölti”. Mint krónikás, kötelességemnek tartom már most kijelenteni, hogy én ezt csak az igazság célzatos eltorzításának tartom; az igazság a végén fog kiderülni.

A első, amit mondanom kell, az, hogy a szegény kadétnak nem volt patrónusa; ez már magábanvéve elég mostoha sors, mikor még a szintén vizes pályán működő tűzoltónak is megvan a maga Szent Flóriánja. Csupán gyenge erejére utalva, le nem gyűrhető életösztönével s a fiatalság könnyelműségével felszerelve vándorolt a hajósélet kacskaringós és vizes útjain — bocsánat, hogy a vizen is ezt a hasonlatot használom — míg el nem ért annak a jólismert létrának a lábához, amelyen a kellő szolgálati idővel és érdemekkel rendelkező egyének szoktak, ha nem is túl gyorsan, de ösztönszerűleg addig, ameddig lehet, felfelé húzni. A tuskék a szolgálati út mentén mindig legalább is akkorára nőttek, hogy a kadét könnyen fennakadhasson rajtuk, ami pontosan be is következett.

(Folytatjuk.)

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(18. közlemény.)

173. §. Szétosztatják a törvények, a kényszerítő rendszabályok és az ítéletek végrehajtásának ellenszegülő népgyűléseket; elfojtanak minden zendülést, amely a személyek, a hatóságok, a közlekedés, a munka és az ipar szabadsága ellen irányul; szétosztatnak minden olyan fegyveres vagy fegyver nélküli csoportosulást, amelynek célja a foglyok és elítéltek kiszabadítása, a magánosok birtokára való behatolás, fosztogatás és a magántulajdon elpusztítása.

A csoportot felfegyverzettnek kell tekinteni: 1. ha a csoportot alkotó több ember elrejtve vagy nyíltan fegyvert hord magánál; 2. ha azt, aki nyíltan fegyvert hord, a tömeg nem üzi el magától.

Ha a közutakon való csoportosulás miatt fegyverhasználatra van szükség, annak elrendelésére a helyi szolgálatról szóló rendelet rendelkezései szerint az előjáró, helyettesei, a rendőrbiztos vagy a karhatalom közgei jogosultak.

174. §. Tisztek, őrsvezetők és csendőrök az igazságügyi vagy közigazgatási hatóság távollétében fegyverüket csak akkor használhatják: 1. ha erőszakot vagy tettegességet követtek el velük szemben; 2. ha az általuk megszállott teret megtartani, a rájuk bízott őrhelyet vagy személyeket másképp megvédeni nem tudják, végül: ha az ellenszegülés akkora, hogy azt másként, mint fegyverhasználattal megtörni nem lehet.

175. §. Ha a zendülés olyan jellegű és olyan nagy csoportosulással kapcsolatos, hogy a csendőrség a megkísérelt erélyes fellépés után arra a meggyőződésre jut, hogy az ellenszegülést fegyverhasználattal sem képes megtörni, jegyzőkönyvet vesz fel, amelyben megjelöli a zendülés vezetőit és bujtogatóit. Ezt a jegyzőkönyvet azonnal megküldi a helyi hatóságnak, az előjáró század- és járásparancsnokságnak, hogy a szomszédos őrsök útján esetleg a csapattól megerősítést kaphasson.

176. §. Az őrsöknek az általuk megszállt teret elhagyni vagy állomáshelyükre bevonulni mindaddig nem szabad, amíg a rend tökéletesen helyreállítva nem lett. Mindig arra kell gondolniok, hogy a törvénynek mindeneknél hatalmasabbnak kell lennie. Az általuk szerkesztett jegyzőkönyvekben részletezniök kell azokat a követelményeket, amelyek a csoportosulást létrehozták, kísérték és követték.

Ha ilyen alkalommal foglyokat ejtettek, azokat semmi áron nem szabad kezeik közül kiengedni, hanem erős fedezettel a köztársasági ügyész elé kell kísértetni.

177. §. A köztársasági ügyész elé vezetik azokat az egyéneket, akiket a katonai hatóság parancsára tartóztattak le azért, mert azok a laktanyákban vagy más katonai épületekben, hadgyakorlatokon vagy más katonai szolgálati összejöveteleken azon érettek tetten, hogy szóval, fenyegetéssel, írással, nyomtatvánnyal, hirdetménnyel vagy falragaszokkal a katonákat elégedetlenségre csábítják.

178. §. Letartóztatják vagy feljelentik azokat az egyéneket, akik a közcsendet oly módon zavarják meg, hogy a polgárokat vallásuk szabad gyakorlatában megakadályozzák vagy bántalmazzák.

179. §. Azt az egyént, aki a csendőrt szolgálati ténykedése közben durván megsérti, azonnal le kell tartóztatni s szigorú megbüntetése végett a járás igazságügyi rendészeti tisztje elé kell kísérni.

180. §. A csendőrség ellenőrzi a könyvek, metszetek és könyvnyomtatások terjesztését; megakadályozza a csempészetet és a csempészszerűket őrizetbe veszi; a csempészetet tettenértekké jegyzőkönyvet vesz fel, a tetteseket letartóztatja és az illetékes hatóság elé kíséri s bejelenti a helyet, ahol a letartóztatás történt, az igénybevett rendszabályokat és az ellenállást, amit megtörnie kellett.

181. §. A csempészet elfojtása végett minél nagyobb tevékenység kívánatos; e célból a tisztek, őrsvezetők és csendőrök érintkezést tartanak fent a vámszedőkkel, vámtisztekkel és vámfőnökökkel, valamint az adóhivatal alkalmazottjaival. Portyázásaik alkalmával ezektől a tisztviselőktől és közegektől értesüléseket szereznek a csempészek üzemre, titkos raktáira és a körletükben tervebevett csempészsésre nézve.

A csendőrség jegyzőkönyvet vesz fel a dohány, lőpor, gyufa, foszfor és játékkártya árusításáról és az azzal való házalásról. A tárgyakat őrizetbe veszi. A tetteseket letartóztatja.

A csendőrség a szeszesitalok árusításáról szóló törvények áthágóival szemben is eljár. Az italokat azonban csak akkor veszi őrizetbe, ha a tettes mint olyan ismeretes, aki a pénzbírságot lefizetni nem képes. A tetteket csak akkor lehet letartóztatni, ha az italcsempészzel foglalkozik. Lásd 1886 április 28-án kelt törvény 46. és az 1873 június 21-én kelt törvény 12. §-át.

182. §. Megállapítja mindazokat a visszaéléseket, amelyeket a hirdetményekre, okmánybélyegekre, védjegyekre, idegen valutákra, tőzsdei illetekekre és házalási engedélyekre vonatkozó törvények megsértésével követnek el. Gyakran megtörténik, hogy a házalók ellenőrzése alkalmával a csendőrség arra jön rá, hogy egyes házalók csak látszólagosan házalnak, míg mások ellen vagy büncselekmény elkövetése miatt, vagy azért, mert az újoncok törvény rendelkezésének nem tettek eleget, körözés van elrendelve.

183. §. Jogosított akár saját kezdeményezésből, akár a megyei postaigazgatóknak, főnököknek és alkalmazottaknak való segédletnyújtás alkalmával a postakocsikon, egyik városból a másikba közlekedő szállítmányokon, valamint a postaküldöncökön és megbízottakon kutatást, illetve személymotozást végezni annak megállapítása céljából, hogy nem továbbítanak-e ezek a posta megkárosításával sürgönyöket és egyéb szállítmányokat.

184. §. Ha a postakocsik egyúttal utasokat is szállítanak, nehogy a kutatás az utazást késleltesse, a nyomozásokat és átvizsgálásokat rendszerint a megérkezési vagy a kiindulási helyeken, vagy a postaállomásokon kell megejteni.

185. §. Utközben kutatást csak akkor lehet a postakocsikon végezni, ha eziránt a postai hatóság megkérését intéz.

186. §. Minden kutatásról és átvizsgálásról, ha azzal egyidejűleg lefoglalás nem történt, a postaszabályzatokban előírt jegyzőkönyvet kell felvenni.

Ha a kutatással kapcsolatosan bűnvádi eljárás megindításáról szó nem lehet, akkor a jegyzőkönyvet sem felbélyegezni, sem belajstromoztatni nem kell s annak egy példányát annak a postaalkalmazottnak a kérésére, aki ellen a kutatás megejtetett, ki kell szolgáltatni.

187. §. Ha a kutatások és átvizsgálások alkalmával megállapítást nyert, hogy egyes levelek a posta megkárosításával továbbítottak, a lefoglalás pillanatában jegyzőkönyvet kell felvenni és abban fel kell említeni a levelek számát, címzettjeit és lehetően a levelek súlyát is.

188. §. A lefoglalási jegyzőkönyveket bélyeggel kell ellátni és a lefoglalástól számított négy napon belül lajstromoztatni. Ezeket az alakosságokat szem előtt kell tartani, tekintet nélkül arra, hogy a lefoglalás az őrs székhelyén vagy azon kívül történt.

A felvett jegyzőkönyvek két példányát a lefoglalt levelekkel és egyéb tárgyakkal együtt a legközelebbi postahivatalnak kell megküldeni.

189. §. A csendőrség a posta érdekében nem végezhet személymotosásokat az utasokon és az olyan egyéneken, akik nem állanak a posta szolgálatában. Az ilyen egyénekek szemben végrehajtott elkobzás semmis.

190. §. A postakocsisok, ha lezárt postaszakokban lepecsételt levelek találtnak, nem védekezhetnek azzal, hogy ezekről a levelekről előzetes tudomásuk nem volt, mert a jóhiszeműség a IX. év prairial-jának 27-én kelt törvényének megsértésekor, mint mentség, el nem fogadható.

191. §. Minden küldönc vagy megbízott az általa továbbított ama nyílt levél miatt, amelynek tartalma nem az ő szolgálatával kapcsolatos, a IX. év prairial-jának 27-én kelt törvény 1., 2. és 5. §-a szerint büntetettik; a csendőrség ilyen esetben köteles jegyzőkönyvet felvenni és a levelet lefoglalni.

192. §. A szállító vállalkozóknak levelei és iratai, amelyek a személyzetnek vannak címezve, a csendőrség által nem foglalkozhatók le és jegyzőkönyv is csak abban az esetben vehető fel, ha az ily levelek és iratok le vannak zárva és pecsételve.

II. A l e f e j e z e t.

Közúti és mezei rendészet.

193. §. A csendőrség egyik fontos kötelessége az, hogy a nagyobb közlekedési utakon a rendészetet ellássa és ott a közlekedés zavartalanságát biztosítsa; az ezzel kapcsolatos kihágásokról jegyzőkönyvet vesz fel és megállapítani köteles minden az utakat, az azokat szegélyező fákat, árkokat, az utak fenntartására szolgáló anyagot és munkákat ért rongálásokat.

Ugyancsak jegyzőkönyvet vesz fel minden olyan hanyagságból vagy gondatlanságból, esetleg szándékosan elkövetett rongálásról és károsításról, amelyet a táviró- és távbeszélőhálózat ellen követtek el.

194. §. Ellenőrzi azoknak a rendelkezéseknek a végrehajtását, amelyek a folyamok, a hajózható vagy tutajozható folyók rendészetére, a kompokra és személyszállító hajókra, a hajózási és öntözési csatornákra, az általános vagy részleges lecsapolásokra és végül amelyek a kereskedelmi tengeri kikötők fővénypartjainak lekötését szolgáló ültetvények védelmére vonatkoznak; ezeknek a rendelkezéseknek áthágásairól jegyzőkönyvet vesz fel.

(Folytatjuk.)

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Koholt és téves nézetten alapuló bűnügyi esetek nyomozása.

Írta: Debreczeni Gyula alhadnagy szakaszparancsnok (Sátoraljaújhely).

A tanulságos nyomozások közül kétségtelenül azokat az eseteket olvassuk a legszívesebben, amelyeknél a nyomozó ügyessége, kitartása és leleményessége folytán a nyomozás teljes sikerre vezetett. Miután azonban alig van nyomozás, ahol a nyomozó tévedések és hibák elkövetésének kitéve ne lenne, a tévedések és hibák feltárásából nem kevésbé lehet megszívlelendő tanulságokat leszárn.

Rövid részletezéssel, tisztán a lényegre terjeszkedve ki, leírom alább egy koholt bűncselekmény felderítését és leírok egy olyan esetet, amelynél a helyzet és a körülmények téves megítélése folytán egy öngyilkossági esetről gyilkosságra következtettek.

Bereg megyében, Polina községben, a Schönborn-féle uradalom erdőgazdaságában, egy erdőőr 35 évi szolgálat után, hogy részvétet keltsen maga iránt és hogy felnőtt fiát maga helyett erdőőri alkalmazásba helyeztesse, elhatározta, hogy könnyebb lövéseket ejt magán, majd sebesülése címén nyugdíjaztatását fogja kérni, azután pedig maga helyett a fia felvételét fogja kieszközölni az uradalom intézőségétől.

A kieszt cselekményt az alábbiak szerint hajtotta végre:

Volt neki egy forgópisztolya és néhány forgópisztolytölténye. A forgópisztolytöltények egyikéből a lövedéket kivette és a töltényhüvelybe egy szem serétet fojtott. Ezt az ilyen módon előkészített töltényt úgy töltötte be a forgópisztoly hengerébe, hogy legelsőnek kerüljön lövés alá. A serétes töltény után egy rendes forgópisztolytöltényt helyezett a pisztoly hengerébe. A két tölténnyel megtöltött forgópisztollyal kiment a lakása közelében fekvő erdőbe s ott egy erdei patak felett átvezető híd közelében a pisztolyt a balkezébe vette, csövét jobbkeze fejének a kisujj felőli részére irányította és elsütötte. A lövés után a pisztolyt balkezeből a jobbkezébe vette és a rendes pisztolytölténnyel balkeze fejének mutató- és középsőujja közé lött, a golyó a tenyerén ment keresztül. Míg a pisztolyt az első lövéssel megsebzett jobbkezeiben tartotta, a pisztoly vasrészei és ágya erősen véresek lettek.

Az önsebesítés után lakására ment és a pisztolyt úgy vérezen, ahogy volt, az ágya szalmájába rejtette. Mielőtt azonban saját maga megsebzésére a lövéseket leadta, vadászfegyveréből, serétes és golyós tölténnyel, a híd karfájába is egy-egy lövést tett, hogy az állítólagos orvvadász lövésének a híd karfáján is nyoma maradjon.

Az eset kinyomozására én lettem kivezényelve Molnár Sándor csendőrrel. Mikor az erdőőr lakására mentünk, őt az ágyban fekvő találtuk. Érdeklődésünkre elmondotta,

hogy midőn alkonyattájban az erdőből hazafelé igyekezett és az erdei patak feletti hídnak a közepére ért, egy orvvadász rálőtt s mert akkor éppen a híd karfáit fogta, mind a két kezefején megsebesült.

A helyszíni szemléhez a sérült erdőőrt is az erdőbe hívtam és a híd közepére állítva, meghagytam neki, hogy jelölje meg azt a helyet, ahol az orvvadász a lövés pillanatában állott. Mikor az állítólagos orvvadász helyét megjelölte, azonnal tisztában voltam, hogy koholt bűncselekménnyel állok szemben, mert olyan irányt mutatott, hogy abból az irányból a lövésnek szembe kellett volna őt találnia; de sem a gyomrán, sem a mellén sérülés nem volt.

A híd karfájában az álnyom előidézése végett alkalmazott lövésekből is látszott, hogy azok félrevézetés céljából eszközöltettek.

Az erdőből az erdőőr lakására mentünk vissza, hol sérüléseinek súlyossága felől érdeklődtem és felkértem, hogy mutassa meg a sebeit. A kötéseket sajátkezűleg óvatosan én szedtem le. Midőn balkezén a lövedéktől eredő sebet megtekintettem, a löcsatorna szélességéből ítélve mindjárt láttam, hogy a seb nem eredhetett vadászfegyver lövedékétől, mert csak kisebbméretű zúzódás volt; láttam azt is, hogy a seb környékét löporlángtól eredő pörk fedi: bizonyíték arra, hogy a lövés közvetlen közelből érte a kezét.

A sebek bekötözése után megkérdeztem, hogy van-e forgópisztolya. Azt mondta, hogy nincs. Ezt kétségbevittem és a házat átkutattam. Nem eredménytelenül, mert az ágy szalmája között megtaláltam a véres forgópisztolyt. Mikor felmutattam neki, annyira zavarba jött, hogy szólni sem tudott.

Ha az erdőőr által előadott körülmények valóságát kétségbe nem vonom és sebeinek megvizsgálásánál a lövés valószínű hatása és a sérülések közötti ellentétekből, továbbá a sebpörkökből nem következtetek arra, hogy a sebek közvetlen közelből leadott lövések folytán állottak elő, az ismeretlen orvvadász után nyomozhattam volna akár ítéletnapig.

Erről a fentebb leírt koholt bűncselekményről jelentést tettünk az illetékes bíróságnak és értesítettük az uradalom intézőségét is. Az uradalom az erdőőrt szolgálatából elbocsátotta s a fiát sem alkalmazta.

A következő leírás olyan bűnügyi dologra vonatkozik, amelynél hullaszemle alkalmával, a helyzet és a körülmények téves megítélése folytán, egy öngyilkossági esetről az orvos tévedett.

Az örsre hírül hozták, hogy a község bükkönycaszálóján, egy bükkönyrudas tövében, oszlásnak indult férjhulla van, a hulla nyaka pedig át van metszve. Szolgálatban állottam s emiatt helyettesem tekintette meg a hullát és a jelentést is ő tette meg az ügyészségnek. Az ügyészségtől érkezett rendeletre a "körorvos a hullaszemlét megtartotta és úgynevezett „kéjgyilkosságot” állapított meg, amiről a bíróságnak jelentést is tett. Az orvos a kéjgyilkosságot a következő körülményekből állapította meg:

A hullát a hullaszemle megejtésénél hátonfekve találta. A hullán volt nadrág elejének gombjai gombolatlanok voltak s az így támadt résen a nemzős szerv egy része a nadrágon kívüli részre került. A borotva pengéje, mellyel a hulla nyaka át volt metszve, a borotva nyelébe volt visszahajtva és a hulla jobbcombjára volt téve.

Az orvos ahelyett, hogy a fennforgó körülmények indítókára és a cselekmény lefolyására nézve bárkitől felvilágosítást kért volna, az általa látott helyzet körül-

ményeiből kéjgyilkosságra következtetett, ezt bejelentette a bíróságnak és kérte a boncolóbizottság kiszállását. A hullát felboncolták, azonban a körorvos feltevése nem nyert beigazolást.

Az öngyilkos hullája, mikor azt az orvos megtekintette, eredeti helyzetéből azok által, kik azt megtalálták, vasvillával el lett forgatva s ugyanazon egyének egyike hajtotta a nyitva volt borotva élét a nyelébe és helyezte azt a hulla combjára.

A kéjgyilkosság megállapítása az orvos téves vélekedésén alapult, mert tudnivaló dolog, hogy — legalább is az eddig előfordult esetek után menve — kéjgyilkosságnak inkább a nő esik áldozatul. A kéjgyilkosok rendellenes nemiérzékű férfiaktól kerülnek ki, nőknél ez a rendellenesség ilyen formában nem fordul elő.

A nyomozás részletezése túlságosan hosszas és érdektelen lenne, azért csak röviden mutatok rá azon okokra, körülményekre, amelyek az orvos tévedését előidéztek.

A hulla nemzőszervének a nadrágból való kitolódását az elhalt egyén jobb- és baloldali sérveinek a rothadásból előálló gázoktól való felpuffadása idézte elő, tehát nem kéjgyilkossággal állott összefüggésben. A nyomozás során megállapítást nyert, hogy az öngyilkos vagyoniilag tönkrement, iszákos és ezenfelül elmebajos ember volt, aki orvosnak képzelte magát.

Az öngyilkosságot megelőző hetekben falujából el-elbolyongott és a vidék községeiben töltötte az idejét, honnan könyörületből ismerősei szállították haza. Legutóbbi távolléte alkalmával a pénze elfogyott és azt a borotvát, mellyel a nyakát elvágta, a község határában lévő vasuti állomáson dolgozó napszámosok körében megvételre kínálta. A borotvát a napszámosok nem vették meg tőle. Midőn a nyomozó járőr a borotvát a napszámosok előtt felmutatta, abban az öngyilkos által megvételre felkínált borotvára ismertek. A borotvát hozzátartozói is sajátjuknak ismerték. A öngyilkos földművesembernek anyagilag történt tönkrejutása, céltalan bolyongása, jobb- és baloldali lágyéksérve és hibbant elmebeli állapota éppen elegendő ok volt arra, hogy öngyilkosságot kövessen el.

Ezen öngyilkossági ügy nyomozásánál gyilkosság vagy kéjgyilkosság körülménye egyáltalában észlelhető nem volt. A kéjgyilkosság gondolata csak a körorvos téves nézete és a bíróságnak tett jelentése alapján merült fel.

Az első bűneset azt igazolja, hogy a büntettek akár anyagi érdekből, akár azon célból, hogy az általuk elkövetett bűncselekmény felderíthető ne legyen, furfangos és ravaszsággal élnek, hogy a nyomozó járőrt félrevezethessék. Megtévesztő meséket találnak ki és álbűnyomokat létesítenek.

A második esemény arra a hibára mutat rá, mikor a nyomozásra hivatott a valódi ténykörülményektől eltérőleg téves nyomon halad, hamis adatok alapján tévedésbe ejti önmagát és megtéveszti a bíróságot is.

Rákóczy Ferenc fejedelem a tábornokokat és ezredeseket maga nevezte ki, az alezredeseket és őrnagyokat pedig a hat főtábornok, vagyis kerületi parancsnok, míg a többi tiszték kinevezésének joga az illető ezredeskaptányokat, mint ezredparancsnokokat illette. Később, 1709-ben, az újonnan alakult ezredet az a jogot kapták, hogy tiszteiket maguk válasszák. Ez a forradalmi ízlés „jog” bizonyára egyik előidézője volt a sereg bomlásának.

CSENDŐR LEKSZIKON.

1. Kérdés. *A tettes az országúton felkérérdzkedik egy fuvaros szekereire. A fuvaros a tettes kérését megtagadván, ez felugrik a szekérre. A fuvaros most megállítja lovát s felhívja a tettest, hogy szálljon le, mert addig nem hajt tovább. A tettes erre kikapja a fuvaros kezéből az ostort és gyeplőt s a fuvarost az ülésről hátralökve, ő hajt tovább. Több kilométernyi távolság után a tettes utazásának célját elérvén, a kocsiról leszáll és eltávozik. Mily bűncselekményt követett el a tettes?*

Válasz. A tettes célja ingyen fuvar igénybevétele volt, tehát azért cselekedett így, mert vagyoni haszonhoz akart jutni. Mikor arról győződött meg, hogy a fuvaros nem hajlandó kívánsága szerint eljárni, erőszakhoz folyamodott. Ez az erőszak a kocsira való felugrásban, az ostor és gyeplő elvételében, valamint a fuvaros ellökésében nyilvánult meg. Az erőszak a fuvaros kényszerítésére alkalmas volt, mert ezután már nem volt más választása, minthogy birokra keljen a tettelssel s ezzel testi épségére nézve bizonytalan végződésű küzdelmet kockáztasson. A tettes cselekményében tehát a Btk. 350. §-ába ütköző zsarolás vétségének tényállása ismerhető fel.

2. Kérdés. *Egy szövetkezet vezető tisztviselője ellen feljelentést tesznek az örsön, hogy egy tüzesetből kifolyólag a kár felbecslésével kapcsolatosan fondorlatosan megtévesztette a biztosítótársulatot s annak nagyobb összegű kárt okozott. A bűncselekmény elkövetése a gyanúsított hivatali működésével lévén kapcsolatos, a nyomozás érdekei megkívánának a szövetkezet könyveibe és üzleti levelezésébe való betekintést, esetleg egyes üzleti könyvek és iratok őrizetbevételét is. Joga van-e ily esetben a könyvek betekintésére és őrizetbevételére a járőrnek?*

Válasz. Ilyen esetben, amikor a kérdést az is bonyolítja, hogy bűnvádi eljárás alá nem vonható, jogi személy tulajdonában levő tárgyakkal kellene rendelkezni, a járőr leghelyesebben akkor jár el, ha szigorúan ragaszkodva a Szut. 444. pontjához, a saját kezdeményezésből való eljárást mellőzve, előterjesztést tesz az illetékes vizsgálóbíróhoz, a szükségesnek talált őrizetbevétel elrendelése végett. Az előterjesztésben azt is kell kérnie, hogy az őrizetbevétel foganatosítását az örsre bizzák, mert így az őrizetbevett tárgyakat első kézből megkapva, a nyomozás sürgős folytatása végett eljárhat.

3. Kérdés. *Három tettes összebeszél, hogy egy cselédleányhoz éj idején behatolnak. A cselédleány szobájához zárt folyosó vezet. A folyosó ajtajának kulcsát a tettesek ellopják s így az ajtó nyitva marad. A tettesek ezt felhasználva éjjeli időben bejutnak a folyosóra s a cselédleány szobájának zárt ajtaja előtt megállva, bebocsátásulkat kérik. Tagadó válasz után az ajtót nyitogatni kezdik, mire a leány segítségért kiabál. A leány gazdája a segítség-kiáltás folytán megjelenik s a tetteseket elkergeti. Mily bűncselekményt követtek el a tettesek?*

Válasz. A tettesek egy idegen lakással összeköttetés-

ben levő folyosóra jogtalanul behatoltak. Ez a behatolás azonban nem történt erőszakkal s így a cselekményből a Btk. 330. §-ába ütköző magánlaksértés büntettének egyik lényeges tényeleme hiányzik. Hogy a cselédleány ajtaján kopogtak s a bezárt ajtó kilincsét nyomogatták, az erőszak megkísérlésének sem tekinthető. Így tehát a tettesek cselekménye a Btk. 332. §-ába ütköző magánlaksértés vétségének alkatelemeit tünteti fel, amely magánindítványra üldözendő. Indítványt tenni a gazda is jogosult, a cselédleány is. A tettesek külön bűnvádi felelősséggel tartoznak a kulcs ellopása miatt.

4. Kérdés. *A házakhoz járó varrónő, valamint a saját lakásán, a megrendelő által adott anyagból ruhakészítést vállaló szabónő foglalkozása az ipartörvények rendelkezései alá tartozik-e?*

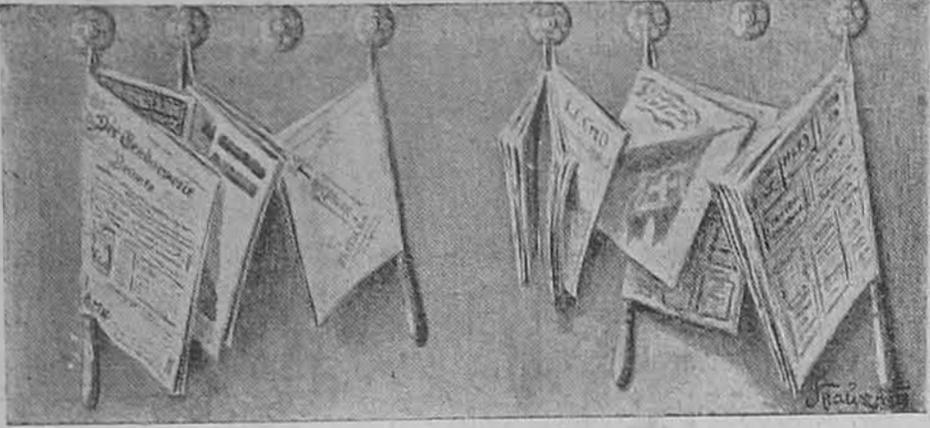
Válasz. Kétségtelen, hogy az efajta varrónői foglalkozás az ipartörvények alá nem vont egyszerű napszámosmunkának nem tekinthető, mert nem tisztán a fizikai munkaerő kifejtése által gyakorolt foglalkozás, hanem bizonyos szakértelmet, sőt esetleg különleges képesítést igényel. Mindazonáltal az ipartörvények alá tartozó ipari foglalkozásnak csak akkor kell tekinteni, ha mint foglalkozás állandó jellegű és keresetszerű, vagyis nem szívessegből vagy szórványosan, hanem létfenntartó célból üzik.

Az ilyen ipari foglalkozásnak az iparendelvényhez való viszonyát egyébként a közigazgatási hatóságok esetenként szokták eldönteni. Az ipartörvények nem tartalmazzak olyan kétséget kizáró jogi szabályt, hogy az ilyen foglalkozást mikor kell tekinteni az ipartörvények alá nem tartozó házi vagy vándoriparnak, mikor nem. Kétség esetén a közigazgatási hatóságok a kereskedelmi és iparkamarákhoz szokták szakvéleményért fordulni, az ipartörvények alá tartozó foglalkozás meghatározása végett. Ilyen szakvéleményt a csendőrség is jogosult kérni, ha valamely adott esetben szükségesnek látja.

5. Kérdés. *A Szut. 437. pontja szerint a csendőr saját kezdeményezésből az a) pont alapján csak akkor tarthat házkutatást, ha tettenkapás forog fenn s büntettről vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétségéről van szó. Már most, ha a Szut. 437. pontjának egyéb alpontjai sem alkalmazhatók s kihágás gyanúja forog fenn, mit tegyen a járőr valamely bűnjel-tárgy előkerítése végett, ha a késelem az eljárást megghiúsíthatná?*

Válasz. Ha kihágás esetében szükséges valamely tárgyat bűnjelként lefoglalni, akár a tettesnek, akár másnak birtokából, akkor a járőrnek nem a Szut. 437. pontjában kell elsősorban keresnie eljárása jogi alapját, hanem a Szut. 444. pontjában. Törvényes szabály ugyanis az, hogy az ilyen tárgyakat a lefoglalásra illetékes hatóságnak vagy közegének felszólítására mindenki köteles kiadni (Bp. 170. §.), akkor is, ha a lefoglalás még nem történt meg. Ilyenkor tehát a csendőr elsősorban megfelelő felszólítást intéz az érdekeltekhez s ha ez nem vezet eredményre, a Szut. 444. §-a 2. bekezdése alapján tesz intézkedést az őrizetbe veendő tárgy előkerítése végett.

A hétéves háborúban a poroszok egy sáncot ismételt rohamok után sem tudtak elfoglalni. Kiugrik erre a sorból az egyik katona és kiabálva figyelmezteti a vezetőket valami körülményre, amit eddig nem vettek észre. Minél jobban figyelmeztették, hogy maradjon fegyelmezetten, csendben, annál jobban kiabált. — „Hallgatsz el mindjárt, te szemtelen fickó”, kiáltott rá az éppen jelenlévő Nagy Frigyes király. — „Felség, felelte a katona, olyan fickókkal, akik nem szemtelenek, nem lehet sáncot bevenni.” — Nagy Frigyes meghallgatta őt, intett és — bevették a sáncot.

LAPSZEMLE.

Csehország. Cetnický Obzor.

23/1929. szám.

A csendőrség központi szakegyesülete az új kormány elé terjesztette a testület kívánságait, amelyek általában azonosak voltak a kormányhoz felterjesztett emlékiratban foglaltakkal, amelyet már ismertettünk. A lap a csendőrség kívánságaival újra részletesen foglalkozik és biztosítja híveit, hogy a csendőrség sérelmeinek orvoslására nem ez az egyetlen lépése, hanem minden alkalmat és módot megragad arra, hogy a mai áldatlan helyzeten segítsen.

Az új ügyviteli szabályzat kiadása előtt a régi németnyelvű szabályzat volt érvényben, amelyet azok is különbözőképpen magyarítottak, akik megértették. Ezért igen sok felesleges beadványt kellett szerkeszteni. Az új szabályzat igen kevésbé segített a helyzeten, mert egyes parancsnokságok túlteszik magukat a szabályzat határozványain és a csendőröket olyan beadványok készítésére is kötelezik, amelyek a szabályzat szerint tilosak és feleslegesek is. A lap, miután több ilyen esetet részletesen ismertetett, a vezetőség kicserélését kívánja és vezérfelügyelőül Knobloch tábormokot jelöli meg, akinek erős kezétől várja, hogy a csendőrségnek a mai vezetőség kezében széthulló kévét összekötözze.

— *ch.* jelzésű cikk a Masaryk képző- és segítőegyesületnek újabb csendőrségi lap kiadására vonatkozó tervét kifogásolja. Szerinte a cseh csendőrség között a legjobban elterjedt Obzor-on kívül a „Cetnické Listy” s ezzel, valamint a „Nase Vojsko” (a mi hadseregünk) című szaklapokkal minden igény ki van elégítve. Utóbbi kettő hivatalos jellegű, a „C. L.” főként az egykori legionista tisztek lapja, utóbbi pedig legénységnek szánt katonai szaklap, de terjedelmes csendőrségi novata is van. A cikkíró ezt elégségesnek tartja és tiltakozik, hogy az egyesület pénzét egyesek szereplési vágya miatt újabb sajtóorgánium kiadására használják. Az egyesület igen áldásos működést fejt ki anyagi téren. Nem szabad megengedni, hogy vagyont olyan vállalkozásra használják, melyről eleve nyilvánvaló, hogy csak veszteséggel járhat. Javasolja, hogy ehelyett a rendőrségi sajtóiroda mintájára, csendőrségi sajtóirodát szervezzen a vezetőség, melytől a testület javára erkölcsi nyereség mellett tetemes anyagi haszon is várható. Így nem fordulhatna elő az sem, hogy Holecsek-féle támadások (legutóbbi számunkban ismertettük) érhessek a testületet. Az „Obzor” egyetért a cikkíróval és megjegyzésében kifejti, hogy a rendőrségi sajtóiroda 27 újságtól egyenként havi 400 kor. előfizetést kap. Kevés személyzettel dolgozik, de a csendőrségi sajtóiroda teendőit még kevesebbel lehetne ellátni. A közönségnek így tudomására jutna a vidéki csendőrség tevékenysége és eredményei, használna a csendőrség jó hírnevének s a nép a megismeréssel meg is kedvelné a testületet. Nem tartja fontosnak, hogy ezt az irodát a csendőrség vagy a Masaryk-egylet csinálja, fontos az, hogy meglegyen. A csendőrség ismertetésére a rádió fokozottabb igénybevételét is kívánja, de nem olyan „komisz”-ízű előadásokkal, amelyekből néhányat eddig is tartottak. E célra bevonná kívánja a színházat és mozit is. Reméli, hogy a mostani agyonorganizált demokráciában mégis akad valaki, aki a testületet nem engedi úgy elveszni, mint a régi autokratikus Ausztriában. Az új lap tervezőit figyelmezteti, hogy csak az egyetértés és összetartás hozhatja meg a kívánt eredményt és nem az ellenségeskedés.

A „Különböző hírek” első cikkében írja, hogy a lap az osztrák, német, délszláv és magyar csendőrséggel fennálló kapcsolatokat a francia és olasz kapcsolatokkal bővítette ki s az így szerzett anyagot már a következő számban ismer-

tetni fogja. (A magyar Csendőrségi Lapok mintájára. Szerk.)

A „Cetnické Listy” jogvédő alapja, amelynek különben a múlt évben csak 788 kor. forgalma volt, néhány ügyből kifolyólag teljesen kimerült, úgyhogy a lap ezen alap feltámasztására gyűjtést volt kénytelen indítani olvasói között. Az „Obzor” ezzel kapcsolatban írja, hogy néhány száz koronával az alap nem is teljesítheti hivatását s az ő alapjának néhány 10.000 korona forgalma van évente. Hírlik, hogy a „C. L.” jogvédő alapja megszűnik és az „Obzor” a maga táborába hívja annak tagjait.

Az őrsparancsnoki tanfolyamot végzett altisztek panaszkodnak, hogy kitűnő minőségük dacára éveken át nem kapnak előképzettségük szerinti beosztást és rangot. Az „Obzor” a számvevőségek és a vezetőség hibájának tudja be ezt, melyek úgy akarnak megtakarításokat kimutatni, hogy a megüresedő helyekre csak ideiglenes minőségben osztják be a parancsnokokat.

Egy másik cikkben kifogásolja, hogy a csendőröket nem minősítik egységes elvek szerint. Egyes helyeken az őrsparancsnoki tanfolyamot végzett őrmestereket törzsőrmesteri előléptetésre terjesztik fel, ha 10 évnél több szolgálati idejük van, ami teljesen szabályszerű is. Más parancsnokok azonban akadályokat gördítenek az előléptetés elé. Az „Obzor” különösen a rosznyói szakasziparancsnok rosszindulatát teszi szóvá.

Egyik csendőrijárőr a Felvidéken nemrég egy veszedelmes gonosztevőt fogott el. Amíg az őrsön, a különböző alakosságokat, leírásokat, újjelenyomatokat elintézték, bizony reggel lett. Egy jelenlevő tót erre megjegyezte: „Én bizony nem tudom, mit firkálnak ennyi ideig. A magyar csendőrök nem firkáltak ennyit. Azok az embert megfogták, néhányat lekentek neki és egy-kettőre el volt intézve. Aztán átadták a bíróságnak, de akkor az ember ott is maradt. Maguk (a csek) egész végrendeletet írnak össze, beviszik az embert a bírósághoz és a tettes hamarabb van otthon, mint maguk”. Az „Obzor” írja, hogy bizony nagyon találó bírálat ez és megjegyzi, hogy így van, ha a cseh területeken megszokott közbiztonsági eljárást mereven alkalmazzák más területeken, ahol a lakosság és értelmi színvonala teljesen eltérő.

Az elmebetegintézetek személyzete a legfelsőbb közigazgatási bíróságnál panaszt emelt az eddigi 16 órás munkaidőjének a törvényes 8 órára való leszállítása céljából. A bíróság a panaszt azzal utasította el, hogy a 8 órás munkaidő az állami alkalmazottakra nem vonatkozik. A lap ezt a döntést önkényesnek, törvénytelennek és a demokrácia arculcsapásának mondja s felhívja az állami alkalmazottakat, hogy a 8 órás munkanapért egységesen szálljanak harcba.

A meggyilkolt Flórián zászlós árváinak a köztársaság elnöke 10.000 korona segélyt adott, a belügyminisztérium pedig készséggel kifizette az ilyenkor előírt összegeket. Putna tábormok, a morvaországi csendőrszparancsnok pedig az árvák gyámjával ajánkozott fel. A hatóságok ebben az esetben megtették kötelességüket, de ki törődik a többi esettel és különösen a 120 öngyilkos csendőr hátramaradottjaival?

Kéri olvasóit, közöljék azon őrsparancsnokok neveit, akiknek Vlk törzskapitány az „Obzor” és kiadványainak bojkottját elrendelte, amiről legutóbb megemlékeztünk.

Masaryk elnök 80. születésnapjára nagyobbarányú amnesztiát készítenek elő. A lap felhívja az illetékeseket, hogy a csendőrök fegyelmi fenyítéseinek törlesztését feltétlenül vigyék keresztül, melyeket a csendőrségnek még Ferenc József idejéből maradt fegyelmi szabályzata alapján szabtak ki. Ezt a szabályzatot az illetékesek nem javították meg, hanem különböző intézkedésekkel még szigorúbbá tették.

Az új pénzügyi törvény értelmében az önkormányzattal bíró városoktól a csendőrség állandó elhelyezésére szükséges kiadásokat az állam veszi át. Így Brünnben 3.225.000 koronáért megvették az ottani országos katonai parancsnokság laktanyáját 5 évi törlesztésre.

Az egyik morva csendőrőrs laktanyájából eltűnt egy karabély. Az országos csendőrszparancsnok elrendelte, hogy a karabély árát az őrsparancsnok tartozik megfizetni. Az ügyvel kapcsolatban terjedelmes oktató- és figyelmeztetőparancsot adtak ki, melyben az állandó készületi szolgálat elrendelését is kilátásba helyezik, ha ilyen esetek megismétlődnének. Az „Obzor” másfélhasábas cikkben kifogásolja ezt az intézkedést és azt feleslegesnek tartja, mert ha 11 év alatt 2800 őrs közül egyiknél egy karabély eltűnt, ebből nem kell olyan nagy dolgot csinálni.

A csendőrszparancsnok hosszas töprengés után rájött, hogy léteznek valami üvegek, amelyekkel messzire lehet látni és

hogy ezt a figyele reméltó és csodálatos dolgot a csendőrségnél is hasznosítani lehetne. Elhatározták tehát, hogy a csendőrség részére is vesznek 1000 darab látcsövet. Száz év múlva talán még fényképészfelszerelést is adnak, sőt ha szorgalmasan fogják tanulmányozni az elemi iskola V. osztályának fizikakönyvét, még más hasznos újításokat is lehet remélni. A látcsövek ügye egyelőre a nemzetvédelmi minisztériumban hever, amely azt kívánja, hogy a csendőrök és a hadsereg látcsövei azonosak legyenek. A csendőrségnek, amely tevé módjára úgyis agyon van szerelve, nincs szüksége ilyen nehéz látcsövekre, hiszen nem a benzingőzőket akarja tanulmányozni velők. A nemzetvédelmi minisztérium pedig ne avatkozzék a belügyminisztérium dolgaiba.

Az „Obzor” befejező részében két és fél hasábon összesen öt cikkben a „Cetnické Listy”-vel fennálló háborúság folytán felmerülő ügyekkel foglalkozik. Így kifogásolja, hogy a csendőrök részére fehérneműt, egyenruhát és írógépeket kínálnak. Gyanúsítják az Obzort, hogy ellensége a legionistáknak, pedig a valóságban utóbbinak sokkal több legionista előfizetője van, mint amannak. A „C. L.” igen elítélő kritikát írt az Obzor által szerkesztett csendőrségi éleclapokról, melyet utóbbi ug ancsak erőshangú cikkben ismertet.

Tréfasarok című befejező részében közölt apróságokban szintén a „C. L.”-t gúnyolja és a csendőrség fegyverzetéről és felszereléséről ír gúnyoroshangú verseket.

(Franciaország.) L'Écho de la Gendarmerie Nationale.

2330. szám.

Tudjuk, hogy a csendőrség már évek óta harcot folytat a frontharcos-jelvény és az ezzel összekötött többféle anyagi előny elnyerése érdekében. Mivel a tényleges csendőröknek elvi igazságtalanságok orvoslására nemigen marad más útjuk, mint az Écho-ban panaszkodni, ez az út pedig eddig nem vezetett célhoz, a lap vezércikkben a nyugalmazott csendőrök bizottságaihoz, egyleteihez, társasköreihez és egyesületeihez fordul azzal a felszólítással, hogy már most a nyugdíjazott bajtársak siessenek a ténylegesek segítségére; az egyesületek központja útján menesszenek küldöttséget a kormányhoz és követeljék ennek a jó talanságnak mielőbbi megszüntetését.

A lap felszólal a csendőrség által a laktanyán kívül végrehajtott küldönc- és munkásteljesítmények ellen. Egy 1926-ban kelt rendelet dacára ma is látni csendőröket, akik munkaruhába öltözve, a városban vé ig szállítják a lótapot, ámbár a rendelet értelmében a szállító köteles a lótapot a laktanyába szállítani. Ez az eljárás árt a csendőrség tekintélyének és káros befolyást gyakorol annak kiegészítésére is, mert a jobb elemek elriadnak, ha látják, hogy a csendőröket altiszt létükre, közönséges testi munkára is kötelezik.

Egy kis cikk újból a „rendőrhatósági megbízott” elnevezésnek odaítélését követeli a csendőrörsparancsnokok számára.

Ezzel kapcsolatban egy nyug. csendőr saját megfigyeléseiből közöl egy esetet a rendőrség és csendőrség „ügynevezett” összeműködéséről, ami rendszeren abból áll, hogy a mozgó rendőrség nem is mutatkozik addig, amíg a csendőrség a nyomozási munkát annyira el nem végezte, hogy már csak a tettést kell letartóztatni. Ezt azután a rendőrtisztviselő az előadott esetben is egyedül végezte, hogy övé legyen a letartóztatás dicsősége, ámbár ezáltal azt is megkockáztatta, hogy a csendőrség segítése nélkül a tettesek elmenekülhessenek.

A nyugdíjas csendőrök rovata csak helyi ügyekkel foglalkozik.

2331. szám.

A lap igazolja a 2329. számban a fizetésjavításokra nézve megjelent közleményt. A pénzügyminiszter legutolsó nyilatkozata a fizetésemelés második részlete gyanánt az elmúlt év július 1-éig visszamenően a fizetések legalacsonyabb fokozatát 8500 frankban állapítja meg (a legmagasabb 110.000 frank), míg a harmadik és utolsó emelés 1931 január 1-én fog életbelépni. A végleges legalacsonyabb fizetés évi 9000 frank lesz (a legmagasabb 125.000). A lap annak a reménynek ad kifejezést, hogy talán mégis sikerülni fog ezt az utolsó emelést nem 1931, hanem már 1930 január 1-ével életbeléptetni.

Egy „elégedetlen” cikkíró felpanaszolja a mozgó gárda visszás elhelyezési viszonyait. A gárda felállításánál a megrévék székhelyein nem lévén alkalmásépület, elhelyezésükről többnyire valamely kisebb városkában gondoskodtak, ahol a gárdára rendszeren nincs is szükség, tehát minden szolgálat

előtt nagy utakat kell felesleges módon megtennie. Azonkívül fennáll az a kellemetlenség is, hogy az ily kisebb helyek a III. lakbérosztályba vannak sorolva, ami a nős gárdistákat érzékenyen károsítja, mert családjaikat nem képesek maguknál tartani, a lakbér pedig nem elegendő, hogy nagyobb városban tartott lakásra is fussa.

A lap újabb cikket közöl a „rendőrhatósági megbízott” cím érdekében. Cikkíró állítja és bizonyítja, hogy ha a rendőrfelügyelőknek ezt a címet odaítélik, a csendőrbrigadérosnak pedig nem, akkor a csendőrség hátrányba kerül a rendőrséggel szemben, mert csendőrtiszt távollétében a csendőrségnek nincs meg ugyanaz a cselekvési szabadsága, mint a rendőrségnek; — a csendőrség tehát bizonyos tekintetben a rendőrségnek lesz alárendelve.

A lap a sebesült és beteg csendőrök érdekében felveti a kérdést, vajjon a csendőrök e tekintetben nem katonák-e? A legtöbb helyen a csendőrök maguk kénytelenek orvost és minden helyen a gyógyszereket fizetni, ami pedig őket, mint katonákat, díjtalanul illeti meg. A lap ennek a kérdésnek sürgős rendezését kéri.

A napokban az Hérault (Éról) folyó hirtelen megáradt és felborította egy 82 éves öregember tutaját, aki nagynehezen egy kis szigeten álló fák ágai között talált menedéket. Három csendőr élete veszélyeztetésével, hónaljig a jeges vízbe merülve, mentette ki az öregot.

A hadügyminiszter egy nyilatkozatában kijelenti, hogy a „frontharcos” cím általánosan nem jár a csendőröknek. Egyes kivételes esetekben külön folyamodhatnak ezért a címért.

Ugyancsak a hadügyminiszter jelentette ki, hogy az évi 45 napi szabadság nem jog, hanem jutalom. A parancsnok tehát csak annak a csendőrnek ad szabadságot, aki azt megérdemli. A betegszabadság nem ok arra, hogy a rendes szabadságot megtagadják.

2332. szám.

Vonatkozással az előbbi számban a fizetésemelésről mondottakra, a lap újra boncolgatja ezt a kérdést, mert sehogyan sem képes belenyugodni, hogy a legalacsonyabb fizetés még egy teljes éven át 9000 frankon alul maradjon. Ha már semmiképpen sem volna lehetséges ezt az emelést már 1930 január 1-ével végrehajtani, úgy legalább április 1-ével hajtsák végre — írja —, de legkésőbb július 1-ével.

Noël Souci (Noél Szuszi) csendőr fején találja a szöveget, amikor a csendőrség kiterjesztése körül fennálló nehézségeket vizsgálva, kijelenti, hogy a tárgyban sok emberrel folytatott megbeszélésének és toborzási igyekezetének mindig ugyanaz volt az eredménye: A jobbfejta francia nem akar messze elmenni szülőföldjétől és családi életet akar élni, amit a csendőrségnél nem lehet, mert az ellátás túlságosan sovány. Emeljék kétszeresére a csendőr javadalmazását és különösen a családokról gondoskodjanak jobban, akkor lesz jelentkező elég.

A „rendőrhatósági megbízott” cím körül annyi vélemény látott napvilágot, hogy a zavar tökéletes. B. hadnagy indítatva érzi magát arra, hogy az ügyet tisztázza, amidőn a fennálló törvények értelmében magyarázza, hogy ha ezt a címet a csendőrbrigadérosnak is adományoznák, milyen esetekben jogosítaná az fel őket a vele kapcsolatos jogok gyakorlására. Ezek az esetek oly ritkák (tettenérés) és oly nagy felelősséggel járnak, hogy nem volna ajánlatos a brigadérosokat azzal megterhelni. Ha pedig mégis reájuk ruháznák ezt a címet és a vele járó köteleességeket, úgy előzetesen feltétlenül megfelelően elő kellene őket arra készíteni és ennek a jognak a gyakorlására kioktatni.

Mult májusban Porchou (Porsú) csendőr a Mur de Bretagne (Mür dö Bretanj) állomáson észrevette, hogy egy éltes hölgy a közeledő vonat előtt akart a sineken átmenni. Hirtelen odaugrott, elrántotta az asszonyt a sinek közül, de aztán még egyszer oda kellett ugrania, hogy a gyermeket is kilökje onnan. Ez sikerült ugyan, de őt magát elütötte a mozdony és átment rajta. Csodálatos módon nem történt különös baja. A lap leírja a bátor csendőr kitüntetésére alkalmasból tartott ünnepséget.

Marseille-ben (Marzelj) egy örült fiatalember automata-nisztollyal a kezében vérfürdőt rendezett a járókelők között: kettőt megölt és hetet megsebesített. Csak három csendőr háró fellépésének volt köszönhető a további vérengzés megakadályozása. A csendőrök maguk is megsebesültek, míg az orviknek sikerült az örült kezéből a pisztolyt kiűzni: — de azt már nem voltak képesek megakadályozni, hogy a feldühödött tömeg a helyszínen agyon ne verje az örültet.

(Németország.) Deutsches Gendarmerieblatt.

23/1929. szám.

Dr. Bark badeni belügyminiszteri tanácsos „Kis vagy nagy örskörletek a csendőrségnél?” cím alatt a német csendőrségeknek egy igen aktuális kérdésével foglalkozik. Tudvalévő, hogy Németországban a csendőrök nem örsökre vannak összevonva, hanem egyenként vannak a községekbe kihelyezve (ú.n. Einzellposten, amely a háború előtt az osztrák csendőrségnél is megvolt, a háború után azonban megszüntették). Csak Szászország és részben Bajorország képeznek kivételt, ahol rendszerint több csendőr állomásozik egy-egy helységben. A cikkíró azt fejtegeti, hogy a csendőrség szolgálata szempontjából melyik szervezet a célszerűbb: a jelenlegi, egyenkénti elhelyezés-e, vagy pedig több csendőrnek egy-egy örsre való összevonása, mely utóbbi esetben természetesen az örskörleteket is lényegesen nagyobbítani kellene.

Bark miniszteri tanácsos arra a konkluzióra jut, hogy a csendőröknek egyenként való elhelyezése célszerűbb. A csendőrséget eredetileg „Maréchaussé”-nak, „úticsendőrnek” nevezték, mert tevékenysége főleg az utak biztonságának fenntartásában merült ki. Hol van ettől a mai csendőrség, a maga sokoldalú feladatával? A csendőrségnek tulajdonképpen hármas feladata van: a tulajdonképpeni közbiztonsági szolgálat, a nyomozó szolgálat és a közigazgatási szolgálat, mely utóbbiba a helyi rendészeti ügyek is sorolhatók. A rendőrség szempontjából szerzett modern tapasztalatok arra vezettek, hogy az állam a maga közbiztonsági szervével városokban csak a közbiztonsági és nyomozó szolgálat ellátásáról gondoskodik, a közigazgatási és a helyi rendészeti szolgálat ellátását pedig a helyi hatóságoknak engedje át, ezt azonban a csendőrségnél nem mindenütt lehet keresztülvinni, mert a vidék viszonyai mások, mint a városokéi. Tübingiában pl. a csendőrséget kisebb közigazgatási ügyekben intézkedési joggal is felruházták, ami egyébként természetes is, mert a modern fejlődésnek és főleg a közigazgatás egyszerűsítésének az útja előbb-utóbb mindenütt ide fog vezetni. A csendőrségnek ebből a sokoldalú feladatából következik, hogy a csendőrnek a néppel úgyszólván együtt kell élnie, mindig, mindenütt és főleg gyorsan jelen kell lennie, ami azonban csak úgy lehetséges, ha a csendőrség erősen decentralizáltan van elhelyezve, akár egyenként is, mert így az egyes csendőröknek olyan kis körleteket lehet kiutalni, hogy abban szinte naponta megjelenhetnek. A csendőrséget részint a békeszerződés miatt, részint pedig költségvetési szempontokból nem lehet sűríteni, de ritkítani sem szabad, mert ez a közbiztonságnak határozottan ártalmára lenne. Végeredményében a cikkíró tehát amellest foglal állást, hogy a csendőrség jelenlegi, egyenként való elhelyezését továbbra is fenn kell tartani, mert csak így lehet a csendőrségnek a lakossággal való állandó kapcsolatát biztosítani.

A lap megjegyzi, hogy a cikkíró fejtegetéseivel elvben egyetért, az objektivitás kedvéért azonban ismerteti R. van Busshuysen hesseni belügyminiszteri tanácsosnak egy másutt megjelent közleményét, amely éppen az ellenkező álláspontot foglalja el.

Van Busshuysen azzal kezdi, hogy a csendőrség és a lakosság állandó kapcsolatának a szükségességét maga is elismeri, csak más felfogásban. Mikor a csendőrségnél először kezdték a kerékpárokat alkalmazni, az újítással szemben általános idegenkedés volt tapasztalható, mert sokan attól féltek, hogy a kerékpáros csendőr csak át fog szaladni a maga területén és nem fog a megfigyelésre annyi gondot fordítani, mintha gyalog portyáznék. Azt mondták, hogy a gyalogcsendőr már csak unalmában sem tehet egyebet, mint hogy a körülötte lévő terepet nézi. Ma is sokan azt az álláspontot képviselik, hogy a csendőrnek egyedül is képesnek kell lennie arra, hogy mindenféle feladatának megfeleljen. Egy magasrangú csendőrtiszt meg akarta festetni a feladatok tömkelegével egyedül szembenálló csendőrt s a tervezetek közül azt választotta ki, amely egy nagy, sötét és titokzatos erdővel egyedül szembenálló csendőrt ábrázolt. A csendőrök persze, jobban szeretik az egyenként való elhelyezést, mert ilyen módon nem állanak az örsparancsnok közvetlen felügyelete alatt és mert mindenféle ügyben teljesen önállóan járhatnak el és cselekedhetnek.

A cikkíró reámutat azonban arra, hogy a viszonyok a háborúelőttiekkel szemben nagyot változtak. A vidék ma már nincs úgy elzárva a világtól, mint azelőtt, ma a közlekedés és az újságok korszakát éljük. A falusi ember ma teljesen

tisztában van az államhatalom létezésével és mibenlétével, nincs szükség arra, hogy azt a csendőr naponta demonstrálja előtte. Nem az a fontos, hogy a csendőr mindig és mindenütt ott legyen, hanem, hogy sehonnan se hiányozzék, ahol valóban szükség van rá. Az utóbbi idők tapasztalatai beigazolták, hogy a csendőr egyedül a legtöbb esetben teljesen tehetetlen. Ma, amikor mindenféle párt és egyesület teherautókon és tömegesen szállítja tagjait a különféle népes, több ezer ember által is látogatott gyűlésekre, egy csendőr egyedül az államhatalmat legfeljebb csak kompromittálni tudja, nem képviselni. Ez okozza azután azt, hogy az ilyen egyes örsöket minden legkisebb és legjelentéktelenebb alkalmakkor is meg kell erősíteni, ami természetesen igen költséges dolog. Sok helyütt az egyedül kihelyezett csendőr munkáereje sincsen teljes mértékben kihasználva, de leggyakoribb az a tapasztalat, hogy a magukra hagyott csendőrök mind elparlagiasodnak vagy legalább is igen nagy hajlandóságot mutatnak arra, hogy „elhagyják magukat”.

A cikkíró ezért még a két csendőrből álló örsöket sem tartja megfelelőeknek, hanem a nagyobb örskörlettel bíró, nagyobb létszámú örsök felállítását mellett foglal állást. Ugyanez a nézete különben már a legtöbb német államnak is. A nagyobb örskörletet és a nagyobb távolságokat a csendőröknek motorkerékpárokkal való felszerelésével lehetne ellensúlyozni.

Lehet, hogy nagyobb örskörletek mellett a csendőrt nem fogja a lakosság mindennap látni, az is lehet, hogy a csendőrök nem fognak minden kisgazdát meglátni és feljelenteni, aki este lámpa nélkül szekerezik, de ebből a kicsiségből az államhatalomra semmiféle kár nem származik. Ez a körülmény különben nem olyan fontos, hogy emiatt más, sokkal fontosabb szervezési szükségletek figyelmen kívül hagyassanak.

Az nem igaz, hogy motorkerékpáron nem lehet portyázni. Nagyon jól lehet, sőt még megfigyelni is. Ha azonban valakinek mégis aggályai lennének abban a tekintetben, hogy a csendőrt a motorkerékpárja túlságosan lefoglalja ahhoz, hogy annak vezetése mellett még közbiztonsági szolgálatot is teljesítsen, akkor rendszeresítsenek oldalkocsis motorkerékpárt, amelyben az egyik csendőrnek nem lesz egyéb dolga, mint figyelni, eljárni, vagy szükség esetén elfogást eszközölni.

Nagyobb létszámú örsök mellett elérhető lesz, hogy a csendőrök az örsparancsnok közvetlen felügyelete alá kerüljenek és önképzésükkel is jobban foglalkozhatnak, mert a kevesebb számú örsöt lehetséges lesz ellátni mindazokkal az oktatói segédletekkel, amelyeket most minden egyes csendőrnek költség szempontjából nem lehet kiadni. És elérhető lesz az is, hogy a csendőrnek lesz legalább egy hivatalos helyisége, ahol dolgozhatik és nem fog kelleni a kikérdezéseket úgy, mint most, a magánlakásának a konyhájában, családtagjainak a jelenlétében eszközölnie. Az összpontosítások és az örsmegegerősítések is ritkábbak lesznek, ami nem csekély megtakarítást fog jelenteni, de a csendőröknek manapság tapasztalható gyakori vezénylését is feleslegessé fogja tenni. Végeredményében tehát arra a következtetésre jut, hogy a mai helyzeten feltétlenül változtatni kell, az egyes elhelyezést meg kell szüntetni s ehelyett a csendőrséget nagyobb létszámú és nagyobb örskörletű örsökre kell átszervezni.

A lap hosszasen foglalkozik a Young-terv elleni népszavazás eredményével és a birodalmi gyűlés erre vonatkozó ülésének részletes tudósítását is közli. Arra az állásfoglalásra jut, hogy a jelenlegi helyzetben minden erőszakos és egyoldalú határozat csak a német nép helyzetét gyengítené. A kormány mindenesetre arra törekszik, hogy a Németországra nehezedő anyagi és külpolitikai terheket enyhítse, ezt azonban csak céltudatos és hosszú külpolitikai munkával és nemzetközi tárgyalások útján, nem pedig egyoldalú német törvénnyel lehet elérni.

A porosz csendőrök egyesületében azt javasolták, hogy a porosz csendőrség szaklapja, a „Der Gendarm”, változtassa meg a címét „Der Lanjäger”-re. A csendőrök az indítványt elvetették azzal, hogy a „Gendarm” kifejezés már megszokott és nem is hangzik rosszul. A lap fejlesztését sürgető indítványra a jegyző azt válaszolta, hogy a fejlesztésre való törekvés a szerkesztőségben megvan, természetes azonban, hogy nem közölhetnek minden cikket, amit a szerkesztőségbe beküldenek, hanem csak azokat, amelyek megütik a mértéket. Ez rosszul eshetik egyes cikkíróknak, de ez természetes következménye és következménye annak a felelősségnek, amelylyel a szerkesztő a lap színvonalát illetően tartozik.

Az egyesület ezután különféle jóléti ügyeket tárgyalt.

Pillanatsfelvételek az utcán.

„Három darab húszért... három darab húszért...”, egy ember citromot kínál a járókelőknek. Színhely: Vámház-körút, a Vásárcsarnok közelében. Megállok egy új hirdetőoszlop mellett és figyelem a citromárust. Teljes negyedóraig. A negyedóra alatt elmondja körülbelül kétszázszor, hogy: „három darab húszért” — s még mindig ugyanazt a három darab citromot tartja a kezében. Nincs kelendőse az árújának. Nem kell senkinek a citrom. Kesernyész, fanyar. Minek ezért 20 fillért adni? Ezt az ízt belőle, az bizonyos, mert mégis csak él, — miből élhet? ...

Leszállásomból odamegyek hozzá és megszólítom. Összerezzen. Első pillanatban azt hiszi, hogy detektív vagyok. Megnyugtatom. Megkérdezem azután tőle, hogy mennyi tiszta haszna van, ha három darab citromot húsz fillérért eladott? — Öt fillér. Számolni kezdek magamban. Hogy egy pengőt megkereshessen, el kell adnia 3-szor 20, azaz 60 darab citromot.

Komoly, kenyérkeresetet nyújtó foglalkozás ez? Gyanakodva vizsgálom ezt a citromárus embert. Anatole France egyik elbeszélésének szereplője jut eszembe, aki több gyára és több millió dollárja mellett egyedüli gyönyörűségét abban találta, hogy naphosszat követ tört a parkjába vezető országúton. Az a gyanum támadt, hogy ez a citromos ember is valami körüti nagykereskedő, akinek van vagy három bérpalotája és most halálos unalmában lejött az utcára citromot árulni. Mert hogy meg nem él belőle, az bizonyos. S mert mégis csak él, — miből élhet? ...

Két utcasarokkal tovább egy női hang üti meg fülemet, majd egy harmadik, negyedik: „Hármat húszért” ...

Vajjon a Magyarország fizetőképességéről előterjesztett szakvélemény mennyire becsülte a „jövedelmüket?”

Mikulás már elmúlt. A karácsony is. Az éjszaka esett a hó, reggelre csatakos sár lett belőle. Nincs hideg, de fázunk. Egy kirakatban még ott felejtették fehér szakállával, puttonyával hátán a jó öreg Mikulást. Éppen úgy fest, mint 1913-ban, az utolsó békeévben. Csak a gyermekek lettek mások. Valahogy nincs olyan tekintélye a mai gyermek előtt, mint előttünk volt. A gyermekek megnézik, tréfálnak is kicsit vele, de ami igazán imponál nekik a kirakatban, az egy sárgára festett repülőgép, amely kevélyen röpköd körbe a többi játék felett. Az önműködő köszönő angol, a bicikliző pékinas, a tréfás cipőpuccoló... mind-mind lekerültek a „Waren II. Sorte” közé. És ki tudja, jövőre a régi helyén lesz-e még a repülőgép? Hátha már egyes-egyedüli játéka a világűr-rakéta lesz az, amit gyermekeink érdeemesnek tartanak a megcsodálkozásra? Ki tudja?

Az egyik nagyobb fűszer- és vegyeskereskedés kirakatában, a csokoládédesszertek, a préselt füge és datolya

között kékkötésű könyveket pillantok meg. Bonbonnal vannak töltve. Végre valami okos dolog. Így valamivel több a kilátás arra, hogy az emberek könyvet is vásároljanak a gyomor csemegéi mellé.

Sárgakarszalagos hadirokkant. Száma 8 száz és egy-néhány. Arca annyira be van esve, hogy szája körül a pofacsontok és alsóajak alatt húzódó vastag ránc — nem ránc ez, inkább csatorna — olyan, mint valami újfajta gázmaszk vagy szájkosár.

Különböző újságok címét ismétli gépszerűen, valahol a közepefelé hangsúlyozva. De miért hajlik olyan furcsán előre ez az ember? Mikor a közelébe érek, akkor látom, hogy szemgolyói ijeszten fehéren merednek ki a szemüvegekből, — nem a napilapok címét mondja, hanem azt, hogy: Vi-zet!-Vi-zet! Felsőteste mindjobban előredűl... még annyi időm van, hogy estében elkapjam. Lent a földön kezdődik a görcsös rángatózás. Ki akarom húzni hóna alól az újságcsomót, hogy párnának a feje alá tegyem. Nem lehet. A felsőkarja kővémeredve szorítja az újságcsomót. Merevgörcs. Körötte az aszfalton pillanatok alatt nagy embergyűrű támad... Jön a rendőr, segítenek neki. Akad, aki a pénztárcájában kotorászik... Részvétellel nézem és arra gondolok, hogy éppen ma valószínűleg tőle is „jóvátételt” követelnek Párisban a csehek, meg a románok, meg a többi „győztesek” ...

A kereskedők nagyon panaszkodnak. Az egyik géparuháztulajdonos, aki a Csendőrségi Lapokban is hirdetni szokott, beszélgetés közben ezeket mondja nekem: „Kérem, az amúgy is késve és rendetlenül befolyó részletfizetés december hónapban teljesen elakad. Ilyenkor azok se fizetnek, akik különben rendszeresen küldik a részletet. A csendőrök, igen, a csendőrök, azok a legpontosabbak. Ha nagy ritkán, kivételesen el is maradnak egy-egy részlettel, olyankor írnak és elnézést kérnek. Néha lakonikus rövidséggel és nem minden humor nélkül. Igaz, az utalvány-szelvényre nem is fér sok írás. Tessék nézni (és mutat egy ilyen utalvány-szelvényt), egy csendőr, aki havonta 15 pengő részletet fizet, e hó 4-én csak 10-et küldött be és ezeket írja: „Tekintettel a karácsonyi ünnepekre, hazafias tisztelettel X. Y. csendőr.”

„Ha minden kuncsaftom csendőr volna! — teszi hozzá egy mélabús „haj, haj” kíséretében.

A csendőröknek talán több a pénzük, hogy pontosan fizetnek? Nemigen! Csak talán a fizetéssel a vásárlás előtt vetnek számot és nem utána.

Komorak az emberek az utcán. Részint szomorúak, részint mogorvák s ha mosolyra vagy nevetésre húzzák is szét a szájukat, a szájszegletben rendszerint ott ül a gúny vagy kárörvendés.

Egy üveges nagy üveglapot helyez az egyik üzlet cégtáblájára. Amint illesztgeti az üveglapot, jókedvűen dudorász hozzá. Felváltva: Szoni boy és Pardon, pardon szenyora ...

Egyszerre puff!!! — csrr! ... az üveglapot kiejti a kezéből s az ezer darabra törik. A járdán nevetés (ilyenkor soha nem marad el) ... szegény üveges már nem nótázik.

Úgy kell neki. Hogy merészelt dudorászni, mikor a békeszerződés ezt is csak a győzteseknek engedte meg! Mert a békeszerződés szó szerinti szövegét nem ismerem ugyan, de kizártnak tartom, hogy éppen ezt az egyetlen egy tilalmat kifelejtették volna belőle!

Huber Ferenc őrnagy megdicsérése. A m. kir. csendőrség felügyelője Huber Ferenc őrnagynak az alábbiak szerint nyilvánította elismerését: „Őrnagy úrnak a lovas-kiképzés terén kifejtett fáradságos és igen eredményes tevékenységéért teljes megelégedésemet fejezem ki. Igyekezzék Őrnagy úr értékes képességeit a szolgálat javára jövőben is hasonló eredménnyel gyümölcsöztetni.”

Dr. Arz Ferenc őrnagy hadbíró megdicsérése. A m. kir. csendőrség felügyelője dr. Arz Ferenc őrnagy hadbírónak azért, mert a szombathelyi csendőrkerületi parancsnok ügyészének teendőit majdnem egy évtizeden át — sokszor igen nehéz viszonyok között — példás kötelességérzettel és körültekintő alaposággal, kimagasló szakértelemmel és lankadatlan buzgalommal, kiváló eredménnyel végezte, miáltal parancsnokát a forradalom alatt meglazult katonai rend helyreállításában, továbbá a fegyelem fenntartásában igen hathatósan támogatta, *dicsérő elismerését* fejezte ki.

Bappert József százados megdicsérése. A m. kir. csendőrség felügyelője Bappert József századosnak azért, mert a parancsértiszi állását kimagasló szolgálatkészséggel és kötelességtudással, következetes pontossággal, hivatásának mély átérzésére valló lelkes odaadással és törhetetlen buzgalommal, kiváló eredménnyel tölti be, *dicsérő elismerését* fejezte ki.

Dicséreték. A m. kir. belügyminiszter úr *Kolozsváry István* gazdasági tiszthelyettést nyugállományba helyezése alkalmából irodai munkakörben segédmunkási minőségben hosszú időn át hazafias buzgalommal teljesített eredményes és hasznos szolgálataiért, *Samu Mihály* tiszthelyettést nyugállományba helyezése alkalmából a közbiztonsági szolgálat terén hosszú időn át odaadó buzgalommal teljesített eredményes és hasznos szolgálataiért *dicsérő okirattal látta el.*

Csendőrök daktiloszkópiái és fényképészeti vizsgálja Budapesten. A belügyminiszter úr a csendőr-nyomozóalakulatokhoz kijelölt csendőrdaktiloszkópusok és fényképezők részére háromhónapos tanfolyamot rendezett a budapesti rendőrfőkapitányságon. A tanfolyam december 20-án tartotta vizsgáját az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal helyiségeiben. A vizsgán megjelentek a csendőrség részéről *Fischer József* tábornok, a belügyminisztérium VI. c) osztályának vezetője, *monostori Erreth Aladár* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese, *Schönherr Károly* ezredes, a belügyminisztérium VI. b) osztályának vezetője, *Zselyonka József* ezredes, a budapesti csendőrkerület parancsnoka; az állami rendőrség részéről jelen voltak *Bezegh-Huszágh Miklós* főkapitány, *Andréka Károly*, dr. *Dorning Henrik* főkapitányhelyettesek, *Laky Lajos* detektív főnök és dr. *Keleti Géza* főkapitányhelyettes, a tanfolyam vezetője. A vizsga gyakorlati és elméleti részből állott. A gyakorlati vizsgán a hallgatók helyszíni daktiloszkópiái és bünyügyi fényképfelvételeket készítettek s azokat a vizsga folyamán kidolgozva a bizottságnak bemutatták. Az elméleti vizsgán a hallgatók a daktiloszkópia, a bünyügyi fényképezés, a személyleírás és azonosítás, továbbá a bünyügyi nyilvántartás köréből szerzett ismereteikről adtak számot. Mind az elméleti, mind pedig a gyakorlati vizsga során a bizottság meggyőződést szerzett arról, hogy a tanfolyam rendőrségi előadói páratlan buzgalommal és lelkiismeretességgel végezték a csendőrök kiképzését, amelynek színvonala a csendőr-nyomozóalakulatok működése tekintetében a legjobb kilátásokat nyújtja. A vizsga végeztével *Fischer József* tábornok szívélyes szavakkal mondott köszönetet a rendőrségnek azért a sok és önzetlen fáradozásért, amelynek eredményét a kitünően sikerült vizsga bizonyította s annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy a rendőrség részéről nyújtott ez a bajtársias támogatás még jobban ki fogja mélyíteni a szívélyes viszonyt, amely az azonos hivatású rendőrség és a csendőrség között eddig is fennállott. A tanfolyamat a legjobb eredménnyel *Bielick Richárd* balassagyarmati őrsbeli csendőr végezte.

A Magyar Katonai Írók Körének közgyűlése. December hó 17-én tartotta a Magyar Katonai Írók Köre rendes közgyűlését az Országos Tiszti Kaszinó helyiségeiben. A tárgysorozat első pontjaként a Kör *Jákfai vitéz Gömbös Gyula* honvédelmi minisztert és *bulcsi vitéz Jánky Kocsárd* lovassági tábornokot, a m. kir. honvédség főparancsnokát védnökeiül

választotta meg és elhatározta, hogy az új védnököket küldött-ségileg fogja tisztségeik elfogadására felkérni. A lemondott elnökség helyébe a Kör a következő elnökséget és tisztikart választotta meg: *Elnök: doberdói Breit József* ny. altábornagy; *ügyvezető alelnök: vitéz Aggházy Kamill* ny. ezredes; *főtítkár: De Sgardelli Caesar* alezredes; *títkár: Homonnay-Perczel Sándor* őrnagy. Elhatározta a Kör, hogy működését reorganizálja és módot fog keresni arra, hogy a Körnek a magyar katonai irodalom fellendítésében intenzívebb szerepet biztosítson. Egyhangú lelkesedéssel és köszönettel fogadta a közgyűlés *vitéz Aggházy Kamill* ny. ezredes felszólalását, aki kijelentette, hogy a Hadimúzeum helyiségeit, valamint az adminisztratív teendők elvégzéséhez szükséges munkaerőt készséggel bocsátja a Kör rendelkezésére. Ennekfolytán a Kör elhatározta, hogy hivatalos helyiségét az Országos Tiszti Kaszinóból a Hadimúzeum helyiségeibe fogja áthelyezni és ezután a gyűléseit is ott fogja tartani. A további munkaprogram bizonyos részleteinek előzetes kidolgozására a közgyűlés bizottságot alakított s annak tagjaivá *Acs Ernő* és *Homonnay-Perczel Sándor* őrnagyokat és *Pinczés Zoltán* századost választotta meg. A megüresedett hat rendes tagsági helyet a Kör februárban fogja alapszabályainak megfelelően választás útján betölteni: a tagsági helyekre jelentkezőket a Kör legalább két rendes tagjának kell ajánlania. A közgyűlés végül a lemondott elnökségnek és tisztikarnak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott.

Tájékoztató a terepen c. alatt lapunk 1929. évi 35. számában megjelent cikk 1. ábrájába hiba csúszott be. Az É.-D. irány éppel fordítottja annak, mint amit az ábra szemléltet. Kérjük olvasóinkat, hogy az ábrán az É. betű helyébe D.-t s a D. betű helyébe É.-t írjanak.

Levél a szerkesztőhöz. A sok levél közül, amelyekben bajtársaink egyes-bajos dolgaik feltárása mellett az irántunk érzett bizalmuknak és barátságuknak is sűrűn adnak kifejezést, alább közlünk egyet és ezen az úton kívánunk mi is *Kürti Gergely* őrmesternek ugyanolyan újesztendőt, amilyent levelében ő kíván nekünk. — „Tekintetes Szerkesztőség! A Csendőrségi Lapok folyó évi 35. számában megfajtásra közzölt pályázatot a mellékletben feltüntetett módon fejtettem meg. Felhasználom az alkalmat, mindazon szép, jó és kellemes szórakozásért, tanácsokért és intelmekért, melyeket nekem a Csendőrségi Lapok már hat éven át nyújtott, ezúton mondok a tek. Szerkesztőségnek hálás köszönetet. Ugyancsak ezúton kívánok a Csendőrségi Lapok minden egyes munkatársának boldog és megelégedett karácsonyt, valamint Istentől megáldott olyan újévet, mely bennünket a Kárpátokkal koszorúzott régi, szép határainkhoz vezet. A megdicsőült *Veszprémi Antal* őrmester-bajtársam megmerevedett karjai közül kihulló Csendőrségi Lapokat féltékenyen ölelem az eljövendő Nagymagyarországért sóvárgó keblemre, hogy Ő utána méltó lehessen a Csendőrségi Lapok barátságára. — Maradok őszinte tisztelettel *Kürti Gergely* őrmester, Debrecen.

Jegyelővétel az Országos Tiszti Kaszinóban. Az Országos Tiszti Kaszinó színpadán január 18-án a Nemzeti Színház tagjai által előadandó színelőadásra és február 1-én a Városi Színház operabandájának és a m. kir. Operabandáé zene-kara által előadandó „Tosca” c. operára jegyek elővételben 1930 január 2-ától kezdve d. e. 10 órától válthatók.

Őrsfőnöki állást keres özv. Gál Jánosné (Budapest, Mária-utca 9. sz., földszint).

Csendőrségi Közlöny 1. szám. Személyes ügyek: Vitézekké avattattak és neveik előtt a „vitéz” jelzőt viselhetik: *vitéz Erdélyi (Eisler) István* és *vitéz Józsa József* th., *vitéz Káposzta András* törm., *vitéz Bárfi (Baumann) Győző* prb. cs. az I., *vitéz Dósa Gergely* th. a III., *vitéz Nagy József* III. th. a IV., *vitéz Jakab-Szakálházi István* th. az V., *vitéz Pál István* th., *vitéz Lőrincz György* és *vitéz Lőrincz Zsigmond* törm., *vitéz Sasfalvi (Kovácsik) János* I. őrm., *vitéz Németh András* cs. a VI. és *vitéz Mlinkó Benjamin* őrm. a VII. kerület állományában. — Névváltoztatások: *Eisler István* th. „Erdélyi”-re, *Sumán Ferenc* őrm. „Sasfalvi”-ra, *Baumann Győző* prb. cs. „Bárfi”-ra, *Kovácsik János* őrm. „Kalocsai”-ra, *Jakab István* th. „Jakab-Szakálházi”-ra való névváltoztatását a belügyminiszter megengedte. — Ideiglenes nyugállományba helyezettek: *Baráth Lajos* I., *Holecz Fülöp*, *Lakatos Máttyás*, *Sávoai Pál*, *Ficzlő József*, *Orosz János* II., *Biszkup András*, *Báncs Dénes*, *László Lajos*, *Kiss Albert* II., *Lacovicz Sándor* és *Horváth Alajos* tiszthelyettesek. — Szabályrendeletek: A csendőrkerületi parancsnokok szemleutazási terve három példányban terjesztendő fel (Büm. VI. b) és VI. c) osztályoknak és a csendőrség felügyelőjének).

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől eljogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon” rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét tizetik. Az előzetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám”.

K. S. I. A Szut. 148. pontjának a rendelkezése természetesen csak a kincstári lábbeliekre vonatkozik. A magánlábbelit — éppenúgy, mint a magánruházatot is — a csendőrtetszése szerint tarthatja a kincstári lábbelik, illetve ruházat számára előírt helyen, de a magánládájában is.

Havasok. 1. Választ a lekszikon-rovatban kap. 2. Ha végkielégítéssel szerel le a csendőrségtől, akkor a csendőrségi szolgálati idejének a beszámítására, ha pl. a postához vagy bármelyik más állami testülethez lép be, igényt nem tarthat. Ugyanazon szolgálati idő után végkielégítést felvenni s később nyugdíjat is kapni nem lehet. Ha leszereléskor a végkielégítéséről lemond, akkor igényt támaszthat arra, hogy a csendőrségi szolgálati idejét a nyugdíjába — akár milyen állami szolgálatba lép is be, de megszakítás nélkül természetesen — beszámítsák. 3. Olvassa el lapunk múlt évi 19. számában „Feltámadunk” jeligére küldött üzenetünk 4. pontját. 4. A ruhagazdálkodási utasítás 5. §-ában pontos felvilágosítást talál. 5. Nemcsak bemehet, de be kell mennie ilyen betegséggel a kórházba. És pedig sürgősen.

Nagy-Bihar. Ha valami gazdaságuk vagy olyan mestersegük van a szülőknek, hogy legalább az egyik fiukat nem nélkülözhetik, akkor kérhetik a felmentést. Azt a községi előjáróság útján mindenesetre igazolni kell, hogy a szülők és a kiskorú gyermekek létfenntartása csakis abban az esetben van biztosítva, ha a felmentés megtörténik. Az öccsén kívül önk háromman vannak testvérek, akik a szülőket támogatják, igazolják tehát azt, hogy ez a támogatás nem elegendő és hogy az öccse otthontartózkodását különösen a kiskorú testvérek nevelése szempontjából nem pótolhatja. A kérvényt oda kell benyújtani, ahol a felvétel történt.

F. J. órm., Sarkad. A sarkadi postabélyegző kelte december 18., a pályázat elkészett.

Szamos. Szemszedettt babona, amellett nem is a legizlésebb dolog. Ha azonban élvezetet találnak benne az illetők, csak csinálják, senkinek szava nem lehet ellene.

Szahara. A 28. életévét okvetlenül be kell várnia, addig nősülési kérvényt nem adhat be. Arra nincs kilátás, hogy a nősülések szabályozására vonatkozó rendeletet bármilyen tekintetben is enyhíteni fogják. Hogy mikor lehet újra nősülési kérvényeket beadni, azt nem tudhatjuk. Örüljön, hogy még csak 26 éves. Ebben a korban manapság, sehol se nősülhetnek az emberek, a szabad pályákon is bizony meg kell várnioak a harmincas életkort. Már t. i. a lelkiismereteseknek, akik nemcsak a szerelemre gondolnak, hanem arra is, hogy a családot el kell tartani.

Döntés. Olvassa el a f. évi 25. számunkban közölt 150. számú lekszikonválaszunkat.

M. Zs., Kenderes. 1. A közigazdálkodáshoz a havi élelmezési pénzátalánynak és a csendőrségi pótdíjnak semmi köze sincs, a napi betétek az illetményektől teljesen függetlenek. Hogy a kornában töltött időre a napi betétekkel mi történjék, erre vonatkozólag általános érvényű rendelkezés nincs, nogy önöknél hogyan rendezték a kérdést, azt nem tudhatjuk. 2. Egy évit. 3. Olvassa el a ruhagazdálkodási utasítás 5. §-át.

F. R., Baja. A Csusz. 15. pontja szerint a szolgálati érintkezés az őrs- és szárnyparancsnokságok között, a gazdaszatkezelési ügyeket kivéve, a szakaszparancsnokok útján történik. Ami azt jelenti, hogy gazdaszati ügyek kivételével a szakaszparancsnokok a szolgálati útba belementeskednek.

Résen. Egyik közelebbi számunkban közöljük.

Végvár. 1. Nem kell vagyon, de a nősülendő anyagi viszonyainak a házasság révén javuiniok kell. Kaució nincs előírva, a kivizsgáló előjárók állapítják meg esetenként — ami felől természetesen a kerületi parancsnokság dönt —, hogy az ára anyagi szempontból megfelel-e a követelményeknek. 2. A rendőrséghez nincs felvétel.

Szivesség. A jeligéjében el is találta: semmiféle rendelet nem kötelezi a községeket arra, hogy pihenőszobát tartsanak s hogy télen azt fűtsék a járőrök számára. Ha megteszik, szivességből teszik. A legtöbb község ugyan nem zárkózik el a szivesség elől, de azt mégse kell bővebben fejtegetni, hogy az még sincsen így jól. Remélhetőleg sor kerül egyszer ennek a kérdésnek a rendezésére, ami egyformán érdeke a csendőrségnek és a lakosságnak. A főjegyző jóindulatáért legyenek hálásak.

Tiszántúli tanyák. 1. Közöltük. 2. A 19.043—eln. 5.1921. sz. H. M. rendeletben van az erre vonatkozó előírás. Egyéb-ként úgy kell viselni, ahogy kiadták.

H. M., Vásárhely. 1. Múltóztassék a helybeli csendőrsőn lapunk bekötött évfolyamaiban az 1926. évi 5. számunkban „O. J. csendőr, Kondoros” jeligére küldött üzenetünket áttanulmányozni. Az ott hivatkozott rendeletek is megvannak az őrsön. A sebesülési érem odaítélésének egyedüli alapja a sebesülés. Ezt kell igazolni utólag és az illetékes népgondozó kirendeltségtől kért az utólagos adományozást. Az elveszett igazolványokat lehetőleg a régi csapattest irattárából kivett hiteles adatok alapján kell pótoltatni, de ha az irattár megsemmisült vagy az adatai hiányosak, akkor a volt tiszti előjárók, esetleg bajtársak jegyzőkönyvi nyilatkozata alapján ugyancsak a népgondozó kirendeltségtől kell kért az igazolványok pótlását. Lehet, hogy emléklapos volt tartalékos tisztelnél a becsületszóval is megelégszenek, ezt tessék ott megkérdezni. Egyébként is minden részletkérdésben a népgondozó kirendeltség hivatott felvilágosítást nyújtani, múltóztassék oda fordulni.

Számadás. Utazási számadásokat csak az okmányok alapján lehet elbírálni, azokat pedig nekünk nem küldheti be. Ha úgy látja, hogy a gazdasági hivatal számfejtése folytán sérelem érte, szolgálati úton jelentse be ezt az osztályparancsnokságnak. A laktanyában töltött pihenő után — ha az a szolgálat végére esik is — vezénylési pótdíj illetékes.

Kastély. 1. A legénység szemléhez szolgálati öltözetbe öltözik, ahhoz pedig a kalap is hozzátartozik. Természetes viszont, hogy erre az alkalomra a legénység a legjobb ruháját veszi fel. A Szut. 209. pontjában előírt díszruhát csak az említett pontban felsorolt alkalmakkor kell viselni, ez azonban a kifejezetten díszruhára, vagyis a dolmányra vonatkozik. 2. Rendezést igénylő kérdés, az őrsparancsnokság felterjesztést tehet. 3. Ugy kell viselni, ahogy kiadták.

Kiskanizsa. 1. Az országos rendőrségi szaktanulmányi felügyelőségénél (Budapest, Rudolf-rakpart 6. sz.) 1.60 P-ért megkapja, utánvétellel küldik megrendelésre. 2. Utánanézünk a dolognak, egyelőre nem tudjuk megmondani, hogy hol szerezheti be. Majd megüzenjük.

Könnnyü egyedül. 1. Átköltözködési költségre igényt tarthat, ha egy éven belül költözik választott lakóhelyére. 2. A ruhagazdálkodási utasítás 26. §-a értelmében egy rendbeli viseltebb ruhára van igénye. 3. Természetes, hogy az örökösökre hárulnak az adósságok is, a vagyonnal együtt. 4. A lekszikon-rovatban kap választ.

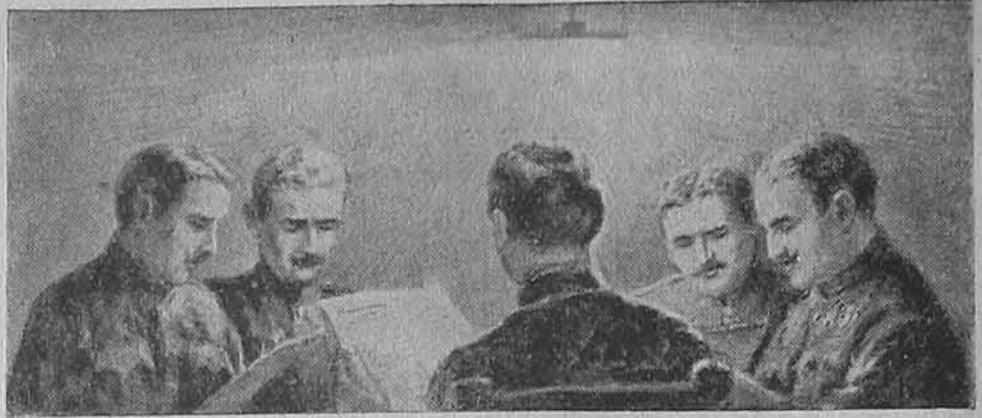
Áthelyezett. A kiválás idején fennállott helyzet szerint kell becsülni s a hátralevő napokra befizetett napi betéteket önnek levonás nélkül vissza kell adni.

L. K. H. Dod. 1. A 9862—1920. M. E. sz. rendelet (megjelent a Belügyi Közlöny 1920. évi 48. számában) 1. §. utolsó bekezdése szerint a szolgálati felszereléshez nem tartozó vagy a hivatás teljesítéséhez nem szükséges löfegyvert a katonák, csendőrök, rendőrök, pénzügyőrök és a letartóztatási intézeti örök is csak rendőrhatalósági engedéllyel tarthatnak vagy viselhetnek. Löfegyver tartására, viselésére vagy vásárlására az engedélyt kizárólag a lakóhely szerint illetékes I. fokú rendőrhatalóság adhatja meg. Ugyanezeket különben a csendőrségre vonatkozóan a Szut. 124. pontja is kimondja. Az említett rendelet 3. §-a értelmében külön engedély szükséges a fegyvervásárláshoz és külön engedélyt kell kérni a fegyver tartásához, illetve viseléséhez. 2. 3. A Szut. 124. pontja értelmében az engedélyt az osztályparancsnokság útján kell kérni, tehát nem kell külön engedély az osztályparancsnokságtól s külön a rendőrhatalóságtól, hanem az I. fokú rendőrhatalósághoz címzett kérvényt szolgálati úton az osztályparancsnoksághoz kell felterjeszteni, onnan teszik át a rendőrhatalósághoz.

Fokozati átalány. Újabb rendelet fogja szabályozni, mert így nem lehet egységes a gyakorlat.

Alföldi. „Der Gendarm” kiadója: Kameradschaft Verlagsgesellschaft m. b. h., Berlin W. 35., Flottwellstrasse 3. Megjelenik minden hónap 6., 16. és 26-án. Egyes szám ára 50 pfennig, előfizetési ára egy hónapra 1.20 márka. „Der Gendarmeriebeamte” szerkesztőségének és kiadóhivatalának címe: Wien., I., Elisabethstrasse 1. Az osztrák csendőrség szakegyesületének a szaklapja, havonta kétszer jelenik meg. Az egyesületi tagok a lapot díjtalanul kapják, előfizetési ár a lapon nincs feltüntetve, méltóztassék a kiadóhivaltól megkérdezni. Mi csereviszonyban vagyunk mindkét lappal.

Midőn Bonaparte Napoleon 1792-ben Toulont ostromolta, valamely parancs leírására egy fiatal gránátos altisztet intett magához. Az altiszt az írással éppen elkészült, amidőn közvetlen közelükben ellenséges gránát csapott be és az általa feldobott föld az írásra hullott. — „Rendben van, — szólta az altiszt, — legalább nem kell rá porzó.” Napoleonnak megtetszett ez a bámulatos hidegvér és az altisztet később is figyelemmel kísérve, idővel marsallá és Abrantes hercegévé tette. Ez az altiszt Innot Andoch volt.

LEGÉNY A GÁTON.

— Regény —

ÍRTA: BARÉNYI FERENC.

(Második rész)*

(1.)

1.

Vaszi kihozta az istállóból a két almásszürkét és a postakocsiba fogta. Tudta, hogy ilyenkor kell a postát a vasúthoz vinni s igyekezett, hogy mire Gizi kiszól neki, ő már útrakészen legyen. Egyszerre felfigyelt, kocsizörgést hallott. A kapuhoz futott és hamar kitárta a széles kapuszárnyakat. Sűrű ostopattogtatással, vígan hajtott be Mihálka az udvarra. Elégedetten tért haza az első postajáratról, amit a saját lovával tett.

— No, milyen a lovad, sógor? Gebe vagy paripa? — kérdezte Vaszi, amint a kocsit a postairoda előtt megállott. Mihálka mosolygós képpel ugrott le a kocsiról. Szerető kézzel gyengéden megtapogatta a ló nyakát.

— Ez? Ez aztán a ló. Nagyon jó ló, paripa, barátom! Pompás vásárt csináltam — dicsekedett Mihálka és az ülésül szolgáló ládából egyenkint szedegette ki a postaszákokat. Közben agyonmagasztalta a lovát olyan túlzó lelkeséggel, mintha valami diadalmas versenyparipáról lett volna szó. Boldogan cipelte be a zsákokat a postára. Az ajtóban szinte összeütközött Gizivel, aki kiszólt az udvarra: — Vaszi! Fuss át a csendőrségre. Jelentsd az őrmester úrnak, hogy postafedezet kell, mert pénz megy a postával.

Vaszi szolgálatkészen indult: — Igenis, kezitcsókolom. — Kalapját a fejébe csapva, szélesen átugrott az útbacsó virágágyon. Jókedvűen füttyörészve futott a lakatnyába és előre örvendezett, hogy hátha akkora szerencséje lesz, hogy a szép őrmester — Gál őrsvezető fog vele menni, akit a bálványozásig szeretett.

Gizi visszament az irodába. A kapu köoszlopa mögül Huss Avrum sompolygott elő, vigyázva lopkodott be az udvarra. Egyenest a Mihálka lovának tartott. — Hátha rügós vagy harapós, — gondolta és óvatosan, lassan közeledett a lóhoz. Amint látta, hogy jámbor állat, nekibátorodott és hirtelen a ló elé lépett. Mégis reszketett a keze, amint kinyújtotta, hogy megvakarja a ló fejét. A ló nem ellenségeskedett, sőt úgy mutatta, hogy szívesen vette a barátkozást. Huss megcirógatta fehércsillagos fejét, a nyakát simogatta és azalatt éles vércseszemét kémlelve jártatta körül az udvaron. Amikor megbizonyosodott afelől, hogy az egész kerek udvaron nincsen senki ökívéle, gyorsan a zsebébe nyult. Nagy darab kenyérbelet szedett elő és telehintette valami fehér porral. Falánkul kapott a ló a kenyér után. Ha látta volna valaki, méltán azt hitte volna, hogy — lám, milyen jószívű ez a Huss, még meg is cukrozza a lónak a kenyeret. De nem látta senki.

Amíg a ló a kenyeret majszolta, Huss óvatosan körülmélt s azután hirtelen kiosont a kapun.

Vaszi búsan lógatta a fejét, amikor visszajött a csendőrlaktanyából. Már nem füttyörészett. Nagyon elszontyolodott, hogy nem Gál őrsvezető fog vele menni a

* Az első részt a Csendőrségi Lapok 1928. évfolyamában közöltük. (Szerk.)

postakocsin, hanem Kesernye Bálint. Ezt a csendőrt még alig ismerte.

Gizi megint kijött az udvarra s átadta Vaszinak a pénzeszsákot. Vaszi buzgón gyömöszölte a postazsákot az ülésül szolgáló ládába s a pénzeszsákot legfelül rakta. A ládára aztán felültek Kesernye Bálinttal. Jól betakaródtak, mert a késő őszt már nagyon éreztette a tél közeledtét. Vaszi ostorával a lovak közé csapott: — Gyi!

A hosszú úton csendesen elbeszélgettek. Vaszit minden érdekelte, amit a csendőrségről hallhatott. Faggatta is Kesernyét, mert előbb nem ismerte, hogy melyik őrsről jött és hogy mióta csendőr? Aztán meg, hogy mi volt azelőtt, mielőtt a csendőrséghez jött. Nagy unalmában Kesernye Bálint szívesen válaszolgatott Vaszi együgyű kérdéseire.

— Én is csendőr leszek — mondta aztán Vaszi boldog elhatározással.

— Hiszen még sorozáson sem voltál.

— Nem tesz semmit. Nem baj. Jövöre állok a mérce alá, tudom, hogy besoroznak. Leszolgálok katonáéknál a három esztendőmet és azután beállok csendőrnek, — mondta Vaszi lelkesen ragyogó arccal.

— Ha bevesznek — szólt Kesernye Bálint. Vaszi megütődve nézett rá s aztán annál jobban erősítgette:

— Bevesznek, bevesznek! A szép őrmester úr mondotta, hogy beválok katonának. Azt mondotta, egészen biztos, hogy bevesznek.

Ezzel aztán Gál őrsvezetőre terelődött a szó és azon túl Vaszi másról már nem is tudott beszélni, csak az ő bálványáról, Gál őrsvezetőről.

Sebes szárnyon szállt le az est. Az egyre sűrűsödő homály már-már teljesen belevesztette a vak sötétségbe. Már csak a kanyargós országutat látták, mint fekete táblán fehér vonalat.

Vaszi lazára engedte a gyeplőt. A lovak lomhán poroszkáltak a köves úton. Amikor az országútról bekanyarodó erdei úthoz értek, a kanyarulatnál egy magas gubás ember intett Vaszinak, hogy álljon meg. Vaszi meglepetten rántotta meg a gyeplőt, a lovak megálltak. Az ismeretlen férfi megállt, jóestét kívánt és tüzet kért. Vaszi gyufát gyújtott. Ugyanakkor a másik oldalon két gubás

ember lépett a sötétségből Kesernye Bálint mellé. Kutató tekintetük a vak sötétségben is szinte perzselte Kesernye Bálint arcát. Valami kellemetlen nyomasztó érzés vett erőt rajta. Egyszerre átvillant az eszén, hogy sok pénz van a postakocsin. Hirtelen felugrott és a puskáját lövésre emelte: — Állj! Kik vagytok?

Ekkor egyszerre ellobbant a gyufa lángja s a három gubás ember hangtalanul eltűnt a sötétben. Vaszi riadtan ragadta meg a gyeplőt. A lovak vágta ugrottak. Kesernye Bálint hátranézett, de akármennyire erőltette is a szemét, nem látott semmit. A lovak nemsokára ráuntak a vágatásra és kocogó ügetésbe zökkentek.

— Kik voltak ezek? — kérdezte Kesernye Bálint egy kis idő múltán.

— Nem tudom, uram. Nem láttam az arcukat. Aki rá akart gyujtani, az sem mutatta. Nem világította meg a gyufa fénye, nagyon az arcába húzta a kalapot.

Kesernye Bálint kicsit elgondolkodott s aztán korholóan mondotta: — Vigyázni kell, Vaszi. Nem szabad csak úgy sundam-bundam megállani, ha pénz megy a postán.

— De tüzet kért tőlem — érvelt Vaszi mentegetődzve.

— Kérjen mástól, ne a postakocsistól.

Valami boldog büszkeség lángolt fel Vaszi lelkében, amikor kérdezte: — Azért, úgy-e, mert én most hivatalos személy vagyok?

— Persze. Most nem vagy olyan, mint más közönséges kocsis, mert te a postát viszed.

Kesernye Bálint szavai jóleső büszkeséggel töltötték el Vaszi becsvágyó lelkét. Peckesen kihúzta magát a bakon, de mert a sötétben senki sem láthatta, tekintély okából kevélyen megsuhogtatta az ostort. Nagyon csattintott és aztán lehiggadva kérdezte:

— Azt gondolja uram, hogy rablók voltak?

— Lehet, — dünnyögött Kesernye Bálint kedvetlenül.

— Az ember mindenre gondolhat, ha pénz megy a postán. Mindenki gyanus.

— Ha rablók lennének, akkor löttek volna — vélekedett Vaszi és megint megsuhogtatta az ostort. Kesernye Bálint nem felelt, nagyon elgondolkozott. Nyugtalanul hánytorgatta a fejében az esetet. Azon tanakodott, hogy

TÁROGATÓ

az legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól! mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készül utánzatok. Hegedük, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban, Csendőröknek kedvezményes részleltetés!

Hegedű
armonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

Művészesen javít, legjobb hurokat készít. Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részleltetés kedvezmény

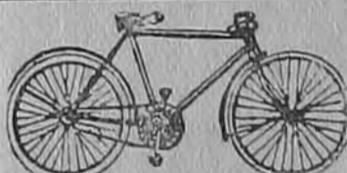
Ha karácsonyi bevásárlásnál
pénzt akar megtakarítani
tekintse meg vételkényszer nélkül raktárunkat.

Árainkból néhány példa:

Moket átvető	P 52.—
Paplan (két oldalán prima cloth)	P 16.50
Ja Manilla ágyelő, rojttal	P 3.80
Szőrmatrac	P 68.—

NEUMANN M. és TÁRSA

Köruti szőnyegáruháza Budapest, VII., Erzsébet-krt. 16.
A csendőrség tagjainak öt százalék engedmény!

34 év óta a világot uraló eredeti angol
THE CHAMPION kerékpárokat
elsőrendű CENTRÁL BOBBIN golyón
szaladó, súlycsökkentő varrógépeket
5 évi jótállással 20 P havi részletre szállítunk.
kerékpáralkatrészeket

láncot, pedált, kormány lámpát, nyergeket stb. bármely gyártmányú kerékpárhoz
nagybani, eredeti gyári árban külső gummit 6.50,
belsőket 2.10 pengővel. — Kerékpárok 120 P.-tól feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA

kerékpár-, varrógép- és gumminagykereskedők.
Budapest, VIII., József-körút 41. szám.
61 éve áll fenn! Árjegyzék ingyen, de kiemeléséből óhajtsa.

vajjon nem követett-e el hibát. Nem tudta megállapítani, hogy volt-e joga és oka a fegyverhasználatra. Talán mégis lőni kellett volna, mert olyan gyanusan közeledtek feléje az ismeretlen gubás emberek. Támadással veszélyesen fenyegették. A szolgálati utasítás szavait próbálgatta idézni, de sehogysem sikerült. Bosszankodva korholta magát, hogy nem tanulta meg jól. Tudatlanságáért most az életével fizethetett volna. Megfogadta, hogy másnap rögtön előveszi a szolgálati utasítást és hibátlanul megtanulja a fegyverhasználatra vonatkozó rendelkezést. Meg is kérdezi Czauber őrmestert, hogy mi lett volna a helyes eljárás.

Mindketten megnyugodva fellélekzettek, amikor a vasúti állomás postájára berobogtak. Kalandjukat nem is említették a postatisztnak. Boldogok voltak, hogy a pénzeszsákot hiánytalanul átadhatták. Aztán átvették az érkezett postát, két leveleszsákot és egy pár csomagot. Legnagyobb örömeikre az érkezett postában nem volt pénzküldemény s így nyugodtan hajthattak visszafelé.

Vaszi álmosan bóbiskolt a bakon. A lovak vigan poroszkáltak hazafelé. Kesernye Bálintot is már kerülgette az álom, de keményen birkózott vele. Amikor kalandjuk színhelyéhez, az erdei út betorkolásához értek, Vaszi felébredt. Megszeppenve gyorsabban hajtott. Kesernye Bálint erősen megmarkolta a puskát és idegesen nézett körül. Nem látott semmit. Néma, sötét éjszaka volt. Nem hallatszott semmi nesz, csak a sziklafal csorgójának egyhangú csobogása.

— Hát annyi szent, hogy itt könnyen kirabolhatnák a postát — jegyezte meg Vaszi borzongva, amint túlhaladtak a kalandos emlékezetű kanyarodón. — Az erdei úton felhúzhatják a postakocsit az erdőbe. Nem is találna meg senki.

Kesernye Bálint nem válaszolt Vaszi szavaira, melyek ismét az előbbi aggodalmas tépelődésbe sodorták. Attól kezdve megint csak azt forgatta a fejében, hogy nem követett-e el mulasztást, hogy a gyanús ismeretleneket futni engedte. Nyugtalan lelkiismeretét azzal csitította, hogy bevonulásakor Czauber őrmesternek őszintén meg fogja jelenteni a dolgot. Ezen elhatározása egyidőre megnyug-

tatta, de később, amilyen mértékben fogyott a laktanya távolsága, olyan arányban nőtt meg Kesernye Bálint idegessége. Hátha kikap az őrparancsnoktól, hogy mulasztást követett el. Bajtársai is talán kinevetnék, ha elmondaná, hogy nem tudta, hogyan viselkedjék a postakocsi felé közeledő gyanús alakokkal szemben. Egész úton tépelődve töprengett s még rosszabb kedve lett, amikor a lovak a posta kapujánál megálltak.

Vaszi leugrott a bakról és kitérte a kaput. A lovak meg sem várták, hogy kocsisuk visszaüljön a bakra, hanem mihelyt nyílt a kapu, rögtön betopogtak az udvarra. A postahivatal sötét ablaka kivilágosodott. Az ajtóban megjelent Gizi.

— Kezét csókolom. Megjöttünk.

— Hát jól jártak?

— Jól.

— Nem volt semmi baj?

Kesernye Bálint egy pillanatig hallgatott, aztán lassan felelte:

— Nem történt semmi.

— Hanem itt lett baj — ujságolta Gizi. — Nagy baj. Megdőglött a Mihálka lova...

— A sógor lova? — hüledezett Vaszi. — Hiszen nem volt annak semmi baja.

— Nem is látszott rajta semmi. Mégis, alighogy innen kihajtott, az országúton összeesett a ló és megdőglött.

Vaszi búsan lógatta a fejét és bosszankodva vakargatta a füle tövét.

— Ejnye, ejnye, ez baj.

— Bizony, nagy baj szegény Mihálkának — sajnálkozott Gizi. — Szerződése van a postával. Nem tudom, hogy most aztán hogyan fogja a postát szállítani. Még megjárja, hogy övele fogják a postajáratokat megfizetni.

— Csak nem!? Hát ez nagy baj. Szegény sógor.

Alighogy Gizi átvette a postát, Kesernye Bálint elköszönt.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15.20 P
 Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17. — „
 Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
 Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25. — „
 Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt 7.60 „
 a 40 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán,

Telefon: József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitelle.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

PHILIPS

készülékek,
hangszórók,
anódpótlók

gyári árjegyzéki áron
6, 12, 18, havi részletre kaphatók

AUDION NAGYMEZŐ-UTCA 31. SZÁM
Telefonszám: Automata 113—75

Kérje a most megjelent képes nagy árlapunkat.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHKE és FARKAS
optikai és fényképészeti szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 28. (Közp. városháza épületében).
Fiók: VI., Andrassy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

— Jó éjszakát, Kesernye — búcsúzott Gizi. — Azt hiszem, magának sem kell ringatás.

Pedig Kesernye Bálint háborgó lelkiismeretének bizony elkelt volna egy kis ringatás. Idegesen nyitott be az őrsirodába, ahol Gál őrsvezetőt találta.

— Nem történt semmi különös? — kérdezte Gál őrsvezető, amikor Kesernye Bálint nála jelentkezett. Kesernye Bálintnak már a nyelve hegyén volt a szó, hogy elmondja különös kalandját, de aztán valami szorongó érzés, félelem, vagy álszemérem összeszorította a torkát. Csak annyit tudott felelni:

— Nem történt semmi.

Amikor Kesernye Bálint lefeküdt, eszébe jutott a Gizi említett ringatás. Hosszút sóhajtott és elgondolta — hej, de jó is lenne, ha most valaki álomba ringatná. — Hiába feküdt le, nem tudott elaludni. Most már az bántotta, hogy miért nem jelentette meg a dolgot Gál őrsvezetőnek. Nem tudott magának számot adni róla, hogy tulajdonképpen miért is hallgatta el az esetet. Félt a büntetéstől, vagy hézagos tudását szégyelte. Hosszas gondolkodás után azzal vigasztalódott, hogy másnap reggel azonnal meg fogja jelenteni Czauber őrmesternek. Lassan-lassan mégis elaludt, de egész éjjel nyugtalanul hánykolódott. Rémlátó, szörnyű álmok kínozták. Azt álmodta, hogy puffadásig tele pénzeszsákon ül és sok gyanús ember közelít feléje. Hosszú, horgas botjaikat a pénzeszsák után nyújtogatva, próbálják alóla kicibálni. Ijedten nyúl a puská után, de a zárócsapót nem tudja kinyitni. Megfeszített erővel nyomkodja. Akkor a zárócsapó letörik. Célba emelné a puskát, de a gubás emberek a horgas botokkal kiráncigálják a kezéből. Akkor aztán az egyik magas, gubás ember olyat csap a fejére, hogy menten elalél, de szédülőben is még megérezte, hogy húzzák ki alóla a pénzeszsákokat...

Reggelre Kesernye Bálint kábult fejjel, verejtékezve ébredt. Szorongva gondolt esti elhatározására, hogy reggel meg fogja jelenteni az esetet Czauber őrmesternek. Hiába határozta el, mégsem jelentette meg. Sem aznap, sem másnap, sem azután. Valami megfejthetetlen tartózkodás oktanul visszatartotta.

(Folytatjuk.)

Megfejtés.

A múlt évi 34. számunkban közölt „Távolsági kimutatás” pályázatunk megfejtése.

A megfejtésnek többféle lehetősége volt. Alább közöljük az egyik helyes megfejtést. Voltak többen, akik egy tereptárgyat kétszer is szerepeltettek. Ezeket a pályázatokat nem vehettük figyelembe. De mellőznünk kellett azokat a pályázatokat is, amelyek utolsó tereptárgyként nem az őrállomást tüntették fel, azaz amelyeknél a járőr nem vonult be.

Őrjáratminta:

1. Tarfő falu	
2. Fokos hegy	1.6
3. Ernőke lak	1.3
4. Rugós tanya	3.1
7. Csaba bérce	2.1
6. Csószkár	1.3
9. Szénégető ház	3.2
11. Tegze tanya	4.6
10. Alsó sor	4.3
8. Háztető	3.7
5. Kundomb.	1.8
13. Rengő tanya	3.0
12. Rögözi komp.	1.5
1. Tarfő falu	4.8

Összesen: 36.3 km.

Ez után a távolság után illetékes 28 óra

Hozzáadva a tereptárgyak leportyázására szükséges időt, és pedig Ernőke lak (1.30 p), Háztető (30 p), összesen 2 óra

Az őrjárat tartama: 30 óra.

**Csendőrségi
szállító!!**

CIPŐ,

**harisnya, ernyő és
bördízműárú vásárolható**

készpénzáron, hat havi lefizetésre. —o—

Postán is rendelhet!

NORMA cipőkereskedelmi r.-t. BUDAPEST V., Erzsébet-tér 13.

Telefonszám: Automata 800-25.

Kérjen árjegyzéket!

**Közgazdálkodásokban
és magánháztartásokban**

a jó kávé nélkülözhetetlen

— Ujból szállítjuk a békebeli eredeti 3 és 5 kilós plombált zsákokban. —
3 kg. SOERABAJA kávekeverék ára P 23.— —o— 5 kg. SOERABAJA kávekeverék P 38.—

Költségmentesen leszállítva, ingyen csomagolásban, kivánatra 3 havi részlelvezésre. — Kérje ingyen árjegyzékünket összes gyarmalárukra.

FIUMEI KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁG BUDAPEST, V., FERENC JÓZSEF-TÉR 5.

Csillárok részletre

előleg nélkül, olcsón, havi 10-20 pengős törlesztésre
készpénz **Uránia szaküzlet** Rökk Szilárd-u. 18.
áron az iskolával szemben.

SÁRGA JÁNOS

ÉKSZERÉSZ. ÓRÁS. MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDV. SZÁLLÍTÓ

ALAPITVA: 1895. KOLOZSVÁR

BUDAPEST. IV. KIGYÓ-UTCA 5.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN · KLOTILD PALOTA

TÖRV. V.

Helyesen fejtették meg a következők: Kőszegi István őrm. (Miskolc), Csobod Ferenc őrm. (Rózsaszentmárton), Vincze György őrm. (Tapolca), Turcsányi Mihály őrm. (Kaposmérő), Tóth János törm. (Homorogd), Kovács Sándor I. csendőr (Szigetvár), Kövy László őrm. (Ózd), Nagy Gyula őrm. (Székesfehérvár), Kosztelnik Miklós őrm. (Nyírbétek), Molnár József I. csendőr (Vámosgyörk), Zsinkó Sándor őrm. (Hidas), Orosz József őrm. (Máriakémezd), Vödrös István th. (Nagydorog), Gálos János th. (Zalaegerszeg), Göcze József őrm. (Répcelak), Csöke László őrm. (Solt), Olaj Lajos csendőr (Szöny), Jónás Sándor csendőr (Szöny), Hozleiter István csendőr (Kölesd), Petrus János őrm. (Andocs), Udvardi György őrm. (Székesfehérvár), Maczán Ferenc csendőr (Tab), Kispál János th. (Győr), Nyisztor József th. (Budapest), Cseler János őrm. (Szabadbattyán), Szegő Károly csendőr (Ózd), Szajkó Viktor őrm. (Balatonboglár), Mészáros András őrm. (Ivánc), Tóth István őrm. (Szombathely), Menyhárt István őrm. (Szombathely), Lájner János őrm. (Vasvár), Porpácsi Gyula th. (Szombathely), Domonkos László törzsőrmester (Szombathely), Kuti József th. (Szombathely), S. Kiss Imre őrmester (Ujkécske), Mészáros Mihály őrm. (Pécs), Gödri József th. (Erdőtelek), Horváth Ignác őrm. (Mosonszentjános), Kovács Lajos csendőr (Diósgyőrvasgyár), Gregi Ferenc törm. (Mosonszentjános), Kemecei Imre őrm. (Sarkad), Tóth Kálmán őrm. (Mátramindszent), Kajdácsi János őrm. (Szombathely), Marácz János őrm. (Csorna), Argyelán Imre csendőr (Túrkeve), Orbán József csendőr (Ujkécske), Varga László csendőr (Egerág), Szabó Gy. Gyula IV. törm. (Egerág), Zalezsák János őrm. (Szeged), Kalcsó István csendőr (Sükösd), Bertók Pál th. (Csanádpalota), Dede Márton őrm. (Debrecen), Varga József IV. őrm. (Ostropán), Kürti Gergely őrm. (Debrecen), Németh Péter th. (Győr), Kirkovics Károly őrm. (Ivánc), Bacsonyi Jenő őrm. (Biharkeresztes), Farkas Mihály I. őrm. (Magyaróvár), Hamza Gábor őrm. (Miskolc), Bottka Lajos csendőr (Eger), Fülöp József I. csendőr (Vasza), Sz. Molnár Lajos őrm. (Szombathely), Lakatos István őrm. (Szombathely), Sánta András őrm. (Kalocsa), Sándor István I. őrm. (Szedres), Herczeg István őrm. (Kövágószőlős), Szende Albert őrm. (Bonyhád), Mészáros Lajos őrm. (Szombathely), Liska Vilmos törm. (Balatonföldvár), Krommer A. József alhadnagy (Villány), Konczi István th. (Kenderes), Hevesi Imre csendőr (Bonyhád), Kiss Gyula I. th. (Szeged), Dereczki Sándor csendőr (Nyírmihálydi), Pethő István őrm. (Somlósztőlős), Márton Balint th. (Debrecen), Nagy Antal őrm. (Nagycsere), Bujáki Ferenc őrm. (Esztergom), Balogh László őrm. (Esztergom), Bognár Mihály csendőr (Esztergom), Feszt Ferenc csendőr (Erdőtelek), Juhász András őrm. (Erdőtelek), Kovács Imre törm. (Budapest), Vasvári István csendőr (Szeged), Juhász Zsigmond őrm. (Nagydobos), Illés Dániel csendőr (Pétervására), Láng Gusztáv csendőr (Pétervására), Nemes János őrm. (Ostffyasszonyfa), Fekete József törm. (Nyírbétek), Horváth János II. őrm. (Kecskemét), Varga János III. csendőr (Szászvár), Pintér István őrm. (Tata), vitéz Ambrus András th. (Kerkaszentmiklós), Joó Miklós őrm. (Váchartyán), Ifjú Ferenc őrm. (Rajka), Mohácsi Balázs őrm. (Szolnok), Répás őrm. (Nagycsere), Fésűs János th. (Székesfehérvár), Batki Ferenc őrm. (Tiszafüred), Balázs János csendőr (Érsekvadkert), Kiss Károly őrm. (Szatmárcseke), Kéki Lajos th. (Székesfehérvár), Schmidt őrm. (Magyarbóly), Erki József törm. (Ujhuta), Cseh János csendőr (Felsőszőlők), Gácsi József őrm. (Biharkeresztes), Dabóczi őrm. (Nagycsere), Néder Antal törm. (Szolnok), U. Nagy József th. (Nagycsere), Nozsár Lajos csendőr (Bönyrértaláp), Kerekes András őrm. (Záhony), Peéri Ferenc próba-csendőr (Alcsút), Horváth Imre th. (Szápár), Molnár Bertalan (Debrecen), Gonda Joachim csendőr (Diósgyőr), Juhász Gábor őrm. (Györszentiván), Szakonyi József th. (Siófok), Horváth József I. th. (Székesfehérvár), Tausz Ferenc csendőr (Devecser), Keczán János törm. (Csenger), Török János őrm. (Iván), Deák András th. (Szolnok), Jeges János csendőr (Záhony), Bártfai Pál őrm. (Sárospatak), Pál Sámuel th. (Zalaegerszeg), Szabó István I. őrm. (Dunapentele), Verebélyi István őrm. (Alsóhangony), Ábrahám István csendőr (Kevermes), Dóczi István őrm. (Szombathely), Kiss Sándor őrm. (Egerág), Terenyi Ferenc őrm. (Túrkeve), Sipos Imre őrm. (Nagybátony), Szekeres József őrm. (Tiszakeszi), Tölgyes István őrm. (Táp), Révész Ferenc csendőr (Somogyszentmiklós), Magyar József I. őrm. (Tab), Bíró József csendőr (Bönyrértaláp), Kovács Bálint I. csendőr (Rózsaszentmárton), Tóth István III. őrm. (Kölesd), Farkas Mihály őrm. (Nagylónya), Falusi Antal th. (Szombathely), Horváth Ferenc őrm. (Pápa), Kovács Mihály csendőr (Szeged), Vincziczki Bertalan (Derecske), Szakál

László th. (Kaposmérő), Soós Gyula őrm. (Brennbergbánya), Nagy Albert őrm. (Ózd), Mészáros István II. csendőr (Kaposmérő), Kőtosváry Gyula th. (Szombathely), Toki Pál törm. (Szombathely), Vincze Rezső csendőr (Tata), Hórácz József th. (Riese), Persaits József őrm. (Túzfő), Palancsa Lajos őrm. (Gyöngy), Kenéz Sándor őrm. (Okány), Bártfay törm. (Gyöngy), Erdélyi őrm. (Bodajk), Solymos th. (Geszt).

*

A fényképezőgépet a szerkesztőségünkben megejtett sorsolás során Kőszegi István őrmester (Miskolc) nyerte meg, akinek azt egyidejűen elküldtük.

Rendes élet!

(A Csendőrségi Lapok pályázata.)

Rendes Mihály felesége Rangos Elekéhez járt mosni, akinek Gyöngyöstől három kilométernyire 20 holdas tanyája van. Október hó 20-án egész napi mosás után a kapott pénzzel haza indult. Amikor a burgonya-veremhez ért, vette észre, hogy öt pengőt elveszített. Félvén izgága urától, elhatározta, hogy zsákját megrakja az elföldelt burgonyából s azt mondja, hogy ezt vette a pénzért. Az urának így is adta elő a dolgot s hogy még jobban megbékítse, közölte azt is vele, hogy Rangos Elek a verandán felejtette aranyóráját s jó lenne azt elhozni, mert a Rangosnál dolgozó két napszámostól, Kotró Pétertől és Játékos Barnától félfülle hallotta, hogy az aranyórát meg akarják szerezni s így rájuk senki sem gyanakodna.

Rendes Mihálynak sikerült az aranyórát a nyitott verandáról megszerezni, ahová a szérüskert nyitva hagyott kapuján jutott be. Távozás közben eszébe jutott a két napszámos is, akiket ő megelőzött s hogy azok se járjanak üres kézzel (ismerte fajtáját), a baromfiketrec ajtaját feltörte, hogy könnyen jussanak a baromfihoz.

A lopott holmit rendes orgazdájuknál, Borus zsidónál még azon az éjszakán értékesítették, úgy Rendes, mint a két napszámos.

Ezek után Bunda Mózes kocsmájába mentek külön-külön. Később összekerültek s pálinkázás mellett huszonegyezni kezdtek. Mindenki vesztett, csak Kotró nyert. Játék után azonban Rendes Mihály visszavette az ittas Kotró zsebéből a nyereményt s megosztozott rajta Játékos Barnával s azzal nyugtatták meg magukat, hogy Kotró nem fogja feljelenteni — lévén tiltott szerencsejátékról szó — s amellet saját pénzüket vették vissza. Amikor azonban a pénzt megolvasták, kisült, hogy 3 pengővel több, mint amit elvesztettek. Ezért rumot rendeltek s Kotróval együtt megitták.

Kérdés: *Kit milyen bűncselekmény gyanúja terhel és miért? A választ meg kell indokolni.*

Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadjunk el. Határidő január 31. A megfejtést a február 10-iki számunkban közöljük. A helyes megfejtők között egy szép zseborát sorsolunk ki.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, VI., Rózsa-utca 111. sz.
Felelős üzemvezető: Györy Aladár.

Működik

CSILLÁR

szükségletét beszerzi, tekintse meg az

ELEKTRA CSILLÁRGYÁR

VII., Dob utca 42. kiállítását. Címre tessék ügyelni.
Kérjen képes árjegyzéket. Telefon: József 428-77.

A csendőrség tagjainak fizetési könnyítések.